

GLAS

ANTIFAŠISTA

Predsjedništvo SABA RH

**ANTIFAŠIZAM
I TITO
IDU
ZAJEDNO**

Broj 97 - Zagreb, 30. travnja 2015. godine

Međimurje

**VELIKA VEĆINA JE PODRŽALA ANTIFAŠISTIČKU
BORBU**

Split

**JUBILEJ PRVE
NARODNE
VLADE
FEDERALNE
HRVATSKE**

Jasenovac

**KOMEMORACIJA
ZA NEDUŽNE
ŽRTVE
LOGORA
SMRTI**

Vukovar

POČAST PALIM PARTIZANIMA I BRANITELJIMA

SABOR I VLADA POKROVITELJI PROSLAVE 70. OBLJETNICE POBJEDE NAD FAŠIZMOM

Sabor i Vlada i Republike Hrvatske, na prijedloga Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, prihvatili su pokroviteljstvo nad obilježavanjem 70. obljetnice pobjede nad fašizmom te proboja logoraša iz logora Jasenovac (24. travnja).

Vlada je objavila da se prihvata i prokroviteljstvo nad središnjom svečanosti oslobođenja Like, Pri-

morja, Rijeke, Istre i Trsta, koja će se održati u Rijeci, 4. svibnja 2015. godine te nad središnjom svečanosti obilježavanja oslobođenja Varaždina i Podravine, koja će se održati u Varaždinu, 6. svibnja 2015. godine.

Prihvatili su biti pokrovitelji i središnje svečanosti oslobođenja Zagreba, koja će održati 8. svibnja, kao i središnjeg obilježavanja

Dana pobjede i Dana Europe (9. svibnja) te 70 godina od stradanja na Dudiku u Vukovaru, 10. svibnja 2015. godine. Prihvaćeno je pokroviteljstvo i nad Središnjom proslavom oslobođenja Zagorja koja će se održati u Zaboku, 16. svibnja te svečanosti obilježavanja Dana antifašističke borbe, koja će se održati u Sisku, 22. lipnja 2015. godine.

Pod pokroviteljstvom Bjelovarsko-bilogorskog župana Damira Bajsa

Bjelovarsko-bilogorski župan Damir Bajs primio je 23. ožujka predstavnike Zajednice udrug antifašističkih boraca i antifašista Bjelovarsko-bilogorske županije. Bila je to prilika za razgovor o radu Zajednice udrug antifašističkih boraca i antifašista Bjelovarsko-bilogorske županije, a razgovaralo se i o obilježavanju sedamdesete obljetnice Dana pobjede i pobjede nad fašizmom. S obzirom da je riječ o velikoj obljetnici, Dan antifašističke borbe ove godine obilježiti će se skupom u Podgariću. Naime, prema programu održavanje velike svečanosti bilo je planirano za svakih pet godina, ali ove će se napraviti iznimka, čulo se na prijemu kod župana Bajsa.

Tako će se obilježavanje u Podgariću održati 20. lipnja, dva dana uoči Dana antifašističke borbe, jer je 22. lipnja središnje državno obilježavanje u Brezovici nedaleko Siska. Predstavnici Zajednice udrug antifašističkih boraca i antifašista Bjelovarsko-bilogorske županije zamolili su

Veliki skup antifašista 20. lipnja u Podgariću

Župan Damir Bajs u razgovoru s predstvincima ZUABA Bjelovarsko-bilogorske županije

župana Bajsa za pokroviteljstvo nad tom manifestacijom na što su dobili potvrđan odgovor. Inače, prijem kod župana Bajsa antifašisti su iskoristili

li kako bi još jednom podsjetili na važnost vraćanja antifašističkih spomenika koji su nerijetko, kako kažu, vrijedni spomenici kulture.

Fotografije na prvoj stranici: Split - Jubilej prve Narodne Vlade Federalne Hrvatske / Jasenovac - Komemoracija za žrtve

GLAS ANTIFAŠISTA – glasilo Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske
Izdavač: Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, 10000 Zagreb, Pavla Hatza 16,
Tel/fax: (01) 48 39 996 i 48 39 998, <http://www.sabh.hr>, e-mail: sabh@sabh.hr
IBAN: HR322360001101546344 (Zagrebačka banka); **OIB:** 78328494160; **MB** 03212220-000.
Za izdavača: Franjo HABULIN. **Uredništvo:** Katica SEDMAK (glavna urednica), Bojan MIROSAVLJEV, Savan TOMAŠEVIĆ, Zvonko PETRINJAK (tehnički urednik)
e-mail: glas.antifasista@sabh.hr - Glas antifašista se tiska uz potporu Ministarstva branitelja.

ANTIFAŠIZAM I TITO IDU ZAJEDNO

♦Nakon deložiranja Titove biste s Pantovčaka, uz obrazloženje Predsjednice Republike da je Josip Broz bio komunistički „diktator“ te da se „nikada neće složiti s izjednačavanjem cijelokupnog antifašističkog pokreta u Hrvatskoj s Titom“, Predsjedništvo je poručilo: „Tito je bio vođa najuspješnijeg antifašističkog pokreta. Micanje njegove biste samo je prvi korak većeg zla pred kojim stojimo. Tito je zločinac samo za ustaše i fašiste, za nas će uvijek biti heroj“!

Samo tjedan dana prije zakazane sjednice Predsjedništva zbila su se dva dogadaja (uklanjanje Titove biste iz Ureda predsjednice Republike i Skupština Antifašističke lige Hrvatske), koja su ponukala (na prijedlog nekoliko članova) da se, pored već utanačenog dnevnog reda, uvrste u raspravu i te „dvije točke“.

Predsjedavajući **Franjo Habulin** prokomentirao je odluku SABA RH o otkazivanju Predsjednici Republike Hrvatske **Kolindi Grabar-Kitarović** pokroviteljstva obilježavanja 70. obljetnice pobjede nad fašizmom. Samo tri tjedna prije toga „zamolili smo da bude pokroviteljica, što je ona i prihvatile. No, dogodilo se u međuvremenu micanje Titove biste s Pantovčaka, te zbog odnosa Predsjednice Republike prema Josipu Brozu Titu i antifašizmu, nismo prihvatile njezino pokroviteljstvo nad obljetnicom pobjede nad fašizmom, najmraćnjom ideologijom u povijesti ljudskog društva. Deložiranje biste zapravo govorio o odnosu Predsjednice prema Titu kao vojskovidu, državniku i svjetskom političaru, a kroz to i o antifašizmu i antifašističkoj borbi u Drugom svjetskom ratu. To je još jedan u nizu revizionističkih postupaka kojima se Tita želi prikazati kao diktatora, a Narodnooslobodilačku vojsku kao komunističku i zločinačku“. Dodao je, kako je SABA RH o tome upriličio konferenciju za medije, te odašlao priopćenje za javnost (objavljujemo ga u ovom broju „Glasa“). „Je li na redu uklanjanje antifašizma iz preambule Ustava i poništavanje saborske Deklaracije o antifašizmu?“, zapitao se Habulin.

Predsjednicu ne zvati u Brezovicu

U raspravi bez povišenih tonova, pomalo emotivnoj, ali i argumentiranoj, sudjelovalo je više članova, neki su se javljali za riječ i nekoliko puta. S obzirom na česta ponavljanja, tijek rasprave ne donosimo „zapisnički“, već njezin sukurs i duh u slobodnoj novinarskoj interpretaciji.

Zamjereno je Predsjednici Republike

da u kontinuiranim istupima u javnosti ističe da se „nikada neće složiti s izjednačavanjem cijelokupnog antifašističkog pokreta u Hrvatskoj s Josipom Brozom kojeg smatra diktatorom“ (što je neuvjerljivo). Upućena joj je i kritika zato što je prihvatile pokroviteljstvo nad komemoracijom u Bleiburgu, čime je izjednačila Bleiburg i Jasenovac. Bleiburg nije bio samo stvar unutrašnje odmazde, koju Tito zbog hipoteke NDH i poglavito Jasenovca objektivno nije mogao sprječiti, nego i odluke europsko-američke antihitlerovske koalicije da svi kvislinski režimi moraju biti do temelja zbrisani, a njihovi pripadnici i kolovođe prepusteni volji antifašističkih pobednika. Titu se danas presuđuje na bazi tada još nepostojeće pravne regulative (čak je i genocid pravno reguliran tek poslije Drugog svjetskog rata), pa bi se isto moralno učiniti i sa zločinima Trumana, Staljina, Churchilla i De Gaullea, ali to, naravno, nikome ne pada na pamet.

Ivan Fumić upozorio je i na izlaganje povjesničara Slavka Goldsteina na Skupštini Antifašističke lige Hrvatske koji je, među inim, ustvrdio kako „danasm antifašizam ne možemo braniti Titovim imenom“. **Branko Grošeta** mišljenja je da predsjednicu Republike ne treba pozivati ni u Brezovicu i Jasenovac, odnosno niti na druge skupove kojima smo organizatori. Kao i brojne udruge, tako, primjerice, i antifašisti Dubrovnika i Splita javno su zatražili odgovor na pitanje koju poruku nosi njeno konstantno prešućivanje antifašizma i uklanjanja Titove biste iz Predsjedničkih dvora. Habulin je kazao da vodstvo SABA RH u povodu otkazivanja pokroviteljstva predsjednice Republike obilježavanju 70. obljetnice pobjede nad fašizmom, iz dana u dan dobija potporu, i to ne samo naših udruga, nego i pojedinaca poklonika antifašizma.

Za nas je Tito – heroj

Kroz raspravu je izraženo žaljenje što u inauguracijskom govoru aktualna Predsjednica Republike niti jednom riječju nije spomenula antifašizam, prem-

da je on jedna od izvođačnih osnova Ustava Republike Hrvatske i jedna od neupitnih vrijednosti svih razvijenih demokracija. A uklanjanje biste maršala Tita iz prostora službene rezidencije predsjednice Republike, koliko god bio očekivan potez, budući da je bio najavljen u izbornoj kampanji, izaziva mučan dojam u antifašističkoj javnosti. Tome, kako je naglašeno, posebno pridonosi činjenica da je ona odlučila ukloniti bistu u pažljivo odabranom trenutku, neposredno uoči proslave 70. obljetnice Dana pobjede nad nacifašizmom u Drugom svjetskom ratu, u kojem su veliki doprinosi dali i hrvatski partizani.

Pantovčak je, poznato je, „Titova vila“, građena samo i jedino za njega, pa koliko god to mirisalo na komunistički monarhizam, ona je svakako više njegova nego Kolinde Grabar Kitarović. Kad će Predsjednica napustiti Pantovčak, bilo je retoričko pitanje u raspravi – te tako ispuniti vlastito predizborni obećanje. Stoluje u „Titovoj vili“ – to joj ne smeta, a sve što je tamo bilo pohranjeno u vezi s Titom – „hitila je van“ (izbacila je čak i zapisnik s poznatog Bombaškog procesa). Znači li to da se Tita okrivljuje i što se borio protiv velikosrpske karadžordjevske diktature??? **Tomislav Ravnić** kazao je kako Kolinda Grabar Kitarović „potječe iz sjevernojadranskog kraja koji bez Tita vjerojatno nikada ne bi pripao Hrvatskoj (i Jugoslaviji)“, niti bi ona mogla biti danas „predsjednica svih građana Hrvatske“.

Prvi predsjednik Republike Hrvatske **Franjo Tuđman** u svoj je ured stavio bistu predsjednika Tita. Bila je tamo za vrijeme Predsjednika **Stjepana Mesića**. Ona je tamo stajala za mandata Predsjednika **Ive Josipovića**. Danas je Titova bista uklonjena dekretom nove Predsjednice Republike – sa žaljenjem je konstatirano u raspravi. Preporuka je Predsjedništva da zajednice udruga i udruge antifašističkih boraca i antifašista ne čekaju „mig od središnjice“, te da na sve ovakve i slične revizionističke postupke – reagiraju vlastitim obraćanjem javnosti – „oštro i dostojanstveno“. Poruka je Predsjedništva da je „Tito bio

vođa najuspješnijeg antifašističkog pokreta. Micanje njegove biste samo je prvi korak većeg zla pred kojim stojimo. Tito je zločinac samo za ustaše i fašiste, za nas – antifašiste uvijek će biti – heroj“!

Antifašistička liga – da ili ne?

Nakon Skupštine Antifašističke lige Hrvatske „na terenu“ – među članovima udruga i poklonicima antifašizma sve je više dvojni i nedoumica oko statusa SABA RH u toj asocijaciji. Franjo Habulin (jedan od članova Izvršnog odbora Liga izabran na Skupštini) kazao je da su potpisnice Povelje i osnivačice Antifašističke lige RH udruge Savez antifašističkih boraca i antifašista RH, Mreža antifašistkinja Zagreb, Savez društava „Josip Broz Tito“ Hrvatske, Savez ratnih i vojnih invalida RH Drugog svjetskog rata, dodavši da, ako Predsjedništvo odluči, u svakom trenutku možemo istupiti iz te asocijacije, kao što je to nedavno učinila i udruga B.a.B.e. Liga je utemeljena na prošlogodišnjem Dan pobjede nad fašizmom, a kako je kazano na Skupštini, ta je asocijacija u samo godinu dana uspjela potaknuti građane Hrvatske na okupljanje i javno izlaganje u ime ostvarivanja antifašističkih vrijednosti. Je li baš tako – zapitali su se sudionici rasprave.

Je li nama Liga „nadređena“? U svom pismu Predsjedništvu **Josip Milat**, zamjenik predsjednika SABA RH pita zašto se uporno, i pored izričitog protivljenja Skupštine, Izvršnog odbora i Predsjedništva, - SABA RH „gura pod kapu“ Antifašističke lige kao udruge –

kao pravnog subjekta, čime Savez umjesto nositelja aktivnosti antifašizma u RH postaje tek jedna članica udruge zvane Liga. Prihvatanje Povelje Liga nije sporno, ali „ako treba objediniti sve subjekte koji promiču antifašizam u Hrvatskoj uključivo i Documentu – neka se onda priključe Savezu antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske“, poručuje Milat.

Bez „lidera“ antifašizma

S ovim stajalištem složila se i većina sudionika rasprave. **Stjepan Gomerčić** kaže da su sve aktualne članice Lige imale mogućnost pridružiti se SABA RH. „Zašto im ne konveniramo kao krovna organizacija, a konveniramo im kao članica?“, upitao je. U raspravi je upozorenje da Liga „na mala vrata“ sve više iskače kao „lider antifašizma“ u Hrvatskoj, a kao „pravna osoba“ imat će i zakonske ingerencije (pravo na financiranje, vlastite prostorije i ostale pogodnosti kao i druge civilne nevladine organizacije). **Rade Jovičić** upozorava da se o našem statusu u Ligi mišljenja članstva mora uvažavati, dodajući da većina nema „jasnu predodžbu o ulozi i ciljevima, te načinu djelovanja Antifašističke lige“. **Mladen Matijašec** inzistira da mi i nadalje moramo biti „krovna organizacija jer ovako, u sastavu Lige samo smo jedna od članica“.

Zaključak je Predsjedništva da se detaljno informira članstvo u udrugama o poziciji Antifašističke lige, njezinim programima i općenito statusu u hrvat-

skom društvu. I na Skupštini kao i na ranijim skupovima, čini se da Liga dje luje „papirnato“, konstatirajući određene pojave uz malu dozu kritike – ali bez konkretnih akcija i prijedloga za rješavanje problema. Tako se u Povelji navodi: „Ligu osnivamo u svrhu pozicioniranja antifašizma kao društveno i politički relevantnog subjekta koji će – uz otpor neofašizmu – promicati i demokratske procese, dijalog, solidarnost i kritičko promišljanje realnosti“. Lijepo sročeno – izostala je konkretizacija, način kako sve to realizirati u praksi, vrijeme, finan cije... Predsjedništvo je na stanovištu da je nužno Statutom Ligu utvrditi da je ta asocijacija mjesto koordinacije subjekata koji joj pristupe, te da se uz takve odredbe predviđi i primjereni program koji će odražavati samostalnost u ostvarivanju zadataka svake članice Lige.

Godina pobjede nad fašizmom

Damir Jašarević upoznao je nazočne o poduzetim aktivnostima i programskim sadržajima proslave 70. obljetnice pobjede nad fašizmom koji se financiraju temeljem Ugovora o finansijskoj pomoći Hrvatskog sabora. Središnja svečanost održat će se 9. svibnja u dvorani Lisinski u Zagrebu. Obilježit će se i 70-te obljetnice – oslobođenja Međimurja, Like, Primorja, Rijeke, Istre; proboja Srijemskog fronta; oslobođenje Zagreba; Podravine i Zagorja; proboja jasenovačkih logoraša; Dan antifašističke borbe i Spomandan Pazinskih odluka te Dan Vlade NR Hrvatske. **Katica Sedmak** sugerirala je da se u programske sadržaje što se financiraju putem natječaja Ministarstva branitelja uvrsti izdavanje monografije o 70. obljetnici pobjede nad fašizmom, budući da je predviđeno tiskanje knjige „Zaboravljeni“ autora **Dordja Mihovilovića** i **Deana Motla**, uz sunakladništvo Javne ustanove Spomen područje Jasenovac, te izdavanje knjige Međimurje 1941.-1945, autora Vladimira Kalšana. Predviđeno je da naredni broj „Glasa“ bude posvećen u cijelosti ili posebnim tematskim priložima 70. obljetnici pobjede nad fašizmom.

Nikola Opačić, Lazo Đokić i Jovan Vejnović uvjerenja su da je Programom trebalo obuhvatiti i obilježavanje ustanka u Srbu. Odgovoreno im je kako je tu riječ o 1941. godini i o ustanku naroda Like koji se svake godine obilježava u suradnji sa SNV, a središnji program obuhvatio je događanja od prije 70 godina. Također, naglašeno je, ni jedna manifestacija planirana na razini zajednica udruga antifašističkih boraca „po

kalendaru“ za ovu godinu neće izostati. Pojedine manifestacije uključuju i pokroviteljstvo i sudjelovanje tijela lokalne samouprave svih razina. Također, Predsjedništvo je preporučilo županijskim zajednicama da se u suradnji s tijelima lokalne samouprave i u koordinaciji s Odborom za spomeničku baštinu SABA RH, a u povodu 70. obljetnice pobjede nad fašizmom, pobrinu oko uređenja i održavanja spomen-područja i spomen-obilježja na svom području.

U „godini pobjede nad fašizmom“ predviđene su i izložbe u galerijama i muzejima koje za tematiku imaju NOB i Drugi svjetski rat, a od Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta zatražiti će se da preporuče školama realizaciju posebnih sati povijesti o antifašističkoj borbi. Također, i javne čitaonice i knjižnice trebale bi se prigodno uključiti u obilježavanje povijesnih datuma, a HTV filmskim, dokumentarnim, ali i političkim sadržajima, te svjedočenjem preživjelih boraca, pridonesi jubileju pobjede nad fašizmom. U sklopu posebnih programa i projekata vezanih za 70. obljetnicu pobjede, planirana je i organizacija okruglih stolova i znanstvenih simpozija, izdavanje statističkog priručnika vezanog uz podatke o okupaciji Hrvatske, raspisivanje nagradnih kvizova za učenike i studente, natječaja za umjetničke radove i izdavanje stripa i računalne igre.

„Škola po mjeri mladih“

Na sjednici je bilo riječi i o Ljetnoj školi mira koju će organizirati SABA RH, uz potporu Ministarstva branitelja. Predviđena su, kao i lani – tri ciklusa u trajanju od po 7 dana, a prva smjena počinje 5. srpnja. Naloženo je svakoj županijskoj udruzi da osigura po dvoje mladih polaznika koji će boraviti u savudrijskom kampu. Prihvaćen je prijedlog da u Savjet „škole po mjeri mladih“ budu uvršteni Darko Fanuko, Igor Ivanović, Oleg Mandić, Dinko Tamarić i Franjo Habulin.

Dana je i informacija o događanjima koja su se zbila između dviju sjednica Predsjedništva, a koje je organizirao ili u njima sudjelovao SABA RH. Među inim su i susreti našeg izaslanstva i Zveze borcev Slovenije, prijem izaslanstva Ru-skog saveza veterana, susret u Šmarješkim Toplicama predstavnika boračkih i antifašističkih organizacija s područja bivše Jugoslavije. Predsjednik Vlade Zoran Milanović i predsjednik Hrvatskog sabora Josip Leko (u odvojenoj posjeti) primili su naše izaslanstvo. Održana je

i konstituirajuća sjednica Savjeta antifašista.

Mira Ragosavac, voditeljica knjigovodstvenog servisa obrazložila je finansijsko izvješće za 2014. godinu (u međuvremenu je Nadzorni odbor prihvatio izvješće). Na temelju Zakona o medijima i Statuta SABA RH, Predsjedništvo je donijelo odluku da za glavnog urednika Internet stranice imenuje **Miroslava Kirinčića**. Konstatirano je da uredništvo „Glasa antifašista“ radi u kontinuitetu u sljedećem sastavu: **Katica Sedmak, glavna urednica, Zvonko Petrinjak, tehnički urednik te novinari Bojan Miroslavljev i Savan Tomašević**.

Usvojen je Poslovnik o radu Predsjedništva. **Krešo Sršen** imao je opasku na točku 1. u kojoj je rečeno da Predsjedništvo SABA RH može započeti s radom ukoliko mu je nazočno dvije trećine članova. Po njegovu mišljenju treba stajati „natpolovična većina“ – što je i prihvaćeno. **Marinko Vlašić** smatra (jednako tako i neki drugi članovi) da u radu Predsjedništva osobe koje nisu članovi mogu biti nazočne na sjednici i „mogu sudjelovati u raspravama“. Odredba iz čl. 4 koja to nije dopuštala, ipak je, iako malo izmijenjena, ostala u Poslovniku. Dakako, „gosti“ na sjednici Predsjedništva nemaju „pravo glasa“ u odlučivanju.

Ostavka zamjenika predsjednika

Predsjedništvo je upoznato i s pismom **Josipa Milata** u kojem podnosi

ostavku na funkciju zamjenika predsjednika SABA RH, u kojem između ostalog navodi: „Kako sam na spomenutu funkciju izabran na izbornoj Skupštini u prosincu 2013. godine, molim da u skladu sa svojim ovlastima, do nove izborne ili izvanredne Skupštine – do mog službenog razrješenja, na funkciju zamjenika predsjednika imenujete vršitelja dužnosti“. U obrazloženju ostavke, Milat piše da „kao zamjenik predsjednika nisam u skladu s funkcijom sudjelovao u aktivnostima Saveza, te nisam konzultiran ni o jednom bitnom pitanju iz djelokruga zaduženja, niti su se moje sugestije ili primjedbe kojima sam samoinicijativno želio doprinijeti poboljšanju rada i djelovanja Saveza uvažavale. I pored zaključka da Savez istupi i priopćenjem za javnost, i time skrene pažnju javnosti na zakonodavno, materijalno i statusno političko ignoriranje SABA RH i udruga od institucija vlasti – posebno Vlade i Sabora, napisano i prihvaćeno priopćenje nije ugledalo svjetlo dana“.

Više članova ukazalo je na potrebu da se pokuša odvratiti Josipa Milata od ostavke na dužnost zamjenika predsjednika SABA RH neposrednim razgovorom, jer radi se o vrsonom intelektualcu, profesoru i doktoru znanosti, osvjeđenom antifašistu koji uživa veliki ugled u svojoj sredini, ali i u cijeloj Hrvatskoj.

Tijekom rada Predsjedništva, u raspravi po određenim pitanjima sudjelovali su i **Milovan Bojčetić, Miroslav Kirinčić, Branko Dolenc, Milivoj Dretar, Jakov Jukić, Stevan Opačić i Mladen Cvetko**.

R. I.

OBLJETNICA PRVE NARODNE VLADE FEDERALNE HRVATSKE

•U gradu Splitu, bastionu antifašizma i narodnih heroja, 13. i 14. travnja 2015. godine, pod pokroviteljstvom Vlade Republike Hrvatske, obilježena je 70. obljetnica formiranja prve Narodne Vlade Federalne Hrvatske. Svečanost obilježavanja ove obljetnice, koja se i u Europi i svijetu slavi kao obljetnica pobjede nad fašizmom, organizirao je Grad Split u suradnji s Udrugom antifašista i antifašističkih boraca grada Splita

Uzgradi Hrvatskog narodnog kazališta predstavljena je prigodna izložba „Narodna Vlada Hrvatske“ na kojoj su sličkom i riječju prikazana događanja vezana za antifašističku borbu u Splitu te okolnosti formiranja Vlade. Izložbu je nadahnutim govorom, kakav se rijetko može čuti u novije vrijeme, predstavio prof. dr. Tonći Šitin. Nakon izložbe je održana svečana akademija kojoj su prisustvovali: potpredsjednik Vlade i ministar unutarnjih poslova Ranko Ostojić, kao izaslanik predsjednika, ministar uprave Arsen Bauk, zamjenik zapovjednika HRM kbb Milan Blažević, predsjednik SABA RH Franjo Habulin, gradonačelnik Splita Ivo Baldasar, predsjednik UABA grada Splita Josip Milat, predsjednik županijske zajednice UABA Krešimir Sršen, sudionici NOB-a, predstavnici vijeća nacionalnih manjina, predstavnici antifašističkih udruga iz Splitsko-dalmatinske i Dubrovačko-neretvanske županije te mnogi drugi uzvanici.

Svečana akademija koja je održana 13. travnja, otpočela je himnom Lijepa Naša u izvođenju gradskog zbora „Brodosplit“, a u bogatom umjetničkom programu, uz glumce HNK, sudjelovala je i klapa „Ježinac“ koja je posebno oduševila sve prisutne izvođenjem pjesama iz vremena narodnooslobodilačke borbe.

Kao domaćini, prisutnima su se prvo obratili predsjednik UABA grada Splita prof. emeritus dr. sc. Josip Milat i gradonačelnik Splita Ivo Baldasar.

Svaki treći Spiličanin u partizanskim redovima

Predsjednik Milat istaknuo je najbitnije razloge zbog kojih je Predsjedništvo ZAVNOH-a odlučilo da se upravo u gradu Splitu formira prva Narodna Vlada Federalne Hrvatske, 14. travnja 1945. godine. Među ostalim, kazao je i kako se svaki tadašnji treći Spiličanin borio u partizanskim redovima, a svaki deseti u toj je borbi izgubio život, naglasivši tako žrtvu koju su naši sugrađani dali za oslobođenje od fašizma i nacizma, tužno za-

Svečana akademija u zgradici splitskog Hrvatskog narodnog kazališta

ključivši kako grad, koji je dao 17 narodnih heroja, danas nema ni jednu ulicu ili trg koji podsjećaju na tu ogromnu žrtvu i slavne dane antifašističke borbe.

Gradonačelnik Splita Ivo Baldasar je rekao da je osnivanje prve Vlade u Splitu, sa strane ondašnje vlasti bilo veliko priznanje Splitu i Spiličanima, koji su u II. svjetskom ratu dali veliki doprinos. Nazivajući antifašiste čuvarima tradicije i spomena na slavno vrijeme naše slobodarske prošlosti, kazao je da cijeni nasljeđe njihove borbe te da ova izuzetno važna obljetnica predstavlja uspomenu na početak naše državnosti.

U Hrvatkoj nije bio pokret otpora nego općenarodni ustank

Prisutnima se obratio i predsjednik SABA RH Franjo Habulin koji je nagnao da ove, 2015.g. sve slobodoljubive zemlje svijeta obilježavaju pobjedu nad fašizmom, istaknuvši pri tome da se u Hrvatskoj 1941. godine nije dogodio pokret otpora, nego veliki, općenarodni ustank. Kazavši kako „.... je naša današnja obaveza da se sjetimo palih, da očuvamo

sjećanje na njih i da se suprotstavimo povijesnom revanšizmu, jer su oni svoje živote ugradili u temelje suvremene Hrvatske“, nije propustio priliku da još jednom ukaže na poseban povijesni značaj i ulogu Josipa Broza Tita, kao vrhovnog zapovjednika NOV i POJ na čelu te slavne antifašističke borbe.

Na skupu je potom govorio i izaslanik predsjednika Vlade RH Ranko Ostojić koji je rekao:

„Izuzetna mi je čast i zadovoljstvo kao izaslaniku predsjednika Vlade Republike Hrvatske, ali i kao Spiličaninu, obratiti Vam se danas, 70 godina nakon osnivanja Vlade Federalne države Hrvatske. Taj značajan događaj bio je dio državotvornog procesa stvaranja današnje Republike Hrvatske.

Formiranjem te Vlade dovršen je proces uspostavljanja strukture državne vlasti u Federalnoj Hrvatskoj, započet osnutkom Zemaljskoga antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske. Bez obzira na ideološka opredjeljenja i bez obzira na motive koji su ponukali sinove i kćeri Dalmacije i Hrvatske da krenu u antifašističku borbu, dva su cilja bila zajednička i jasna od samog početka te borbe.

Prvi je bio oslobođenje zemlje od vojski i država koje su je okupirale, a dijelom

Josip Milat, predsjednik UABA grada Splita prvi se obratio nazočnima na Svečanosti

i pripojile hrvatske teritorije. To je osobito osjećala Dalmacija, čija je polovina predana Italiji, drugi put u povijesti, kao što je već jednom davno prodana za 100.000 cekina.

Drugi cilj je bio konstituiranje države koja bi bila ravnopravan partner, a ne podčinjena, kao u prvoj Jugoslaviji. Taj cilj bio je ostvaren 1945.g. Bez te Federalne Hrvatske, pa onda i bez njezine prve Narodne vlade, ne bi vjerojatno bilo ovakve Republike Hrvatske koju danas imamo, u njezinim današnjim granicama.

Ostojić citirao Tuđmana: Da nije bilo antifašističkog pokreta i Tita, ne bismo imali Hrvatsku

Citrat ću ovom prigodom predsjednika Tuđmana, koji je 1999.g. izjavio: 'Sa ZAVNOH-ovskom Hrvatskom i s Ustavom iz 1974.g. Tito je omogućio i pravne osnove za osnutak sadašnje neovisne, samostalne i demokratske hrvatske države. (...) Da nije bilo antifašističkog pokreta i Tita (...) ne bismo imali Hrvatsku.'

Dakle, Federalne Hrvatske ne bi bilo bez partizanskog pokreta koji ju je izbio i u kojem su, sve do sredine 1944.g. - nemojmo ni to zaboraviti - većinu činili Hrvati, i u kojem je Dalmacija dala sama četiri divizije, a u ovom gradu je formirana i jedna brigada, ona talijanska, Garibaldi.

Da nije bilo (...) antifašističke borbe, Jugoslavija bi bila obnovljena kao monarhija s jakim pročetničkim elementima, jer bi četnici i izbjeglička vlada bili prihvaćeni kao dio savezničke koalicije, a Hrvati bi bili podčinjeni kao nacistički kolaboracionisti! Na isti način su hrvatski domoljubi 1991.g. morali gotovo opet goloruki suprotstaviti se četničkoj pobuni i oružanoj intervenciji izdajničkog dijela one Jugoslavije koju je i Hrvatska gradila i krvlju, i znojem, i znanjem.

Koliko je bila snažna državotvorna ideja Hrvatske u tom činu, puno govore riječi izrečene prije 70 godina od strane našeg velikog pjesnika i predsjednika ZAVNOH-a Vladimira Nazora: 'Suđeno je da ta naša nova Vlada nastane usred proljeća (...) u drevnom i starom gradu Splitu. Jest, u Dalmaciji, koja je kolijevka hrvatske državne ideje i hrvatske kulture (...) u gradu Splitu što je u drevno vrijeme osjetio, a i vidio hrvatske kraljeve, koji su se u obližnjem Solinu krunili (...)

u gradu Splitu koji se uvijek opirao okupatorima i pokazao smjelost i odvažnost u najtežim trenucima našeg narodnog ustanka.' Te riječi dokazuju koliko je formiranje Vlade Federalne države Hrvatske bio zapravo i iskaz hrvatstva i domoljublja.

Hrvatska je prije 70 godina bila na pobjedničkoj strani

Prije deset godina Republika Hrvatska je u Hrvatskom saboru donijela Deklaraciju o antifašizmu. Hrvatska stoga nije zaboravila ulogu i važnost antifašizma i našeg antifašističkog pokreta koji je dio hrvatske državotvornosti. Ove godine slavi se velika obljetnica pobjede nad fašizmom, prilika je to da se iznova podsjetimo vrijednosti te pobjede i činjenice da se Hrvatska prije 70 godina našla na pobjedničkoj strani nad zlom koje je tada nadivjalo Europu.

Antifašizam je dio državotvorne ideje uspostavljanja današnje samostalne i neovisne Republike Hrvatske. On je upisan u preambulu našeg Ustava. Zahvaljujući antifašističkoj borbi danas imamo Hrvatsku u ovim granicama. Toga ne bi bilo bez antifašističkih boraca, partizana, između ostalog i Splićana koji su prije 70 godina krenuli i u oslobođenje Istre.

Poštovati ovu ideju dužni smo onima koji su pali i stradali i u antifašističkoj borbi, i u Domovinskom ratu, u dvama sukobima Hrvatske protiv zla, a mi u Vladu i onim našim prethodnicima u koalicijskim vladama temeljenima na narodnom sporazumu, od kojih je prva formirana ovdje, 14 travnja 1945.

Slava onima koji su položili živote za slobodu naše Hrvatske!"

Pjero Baranović

Položeni vijenci povodom jubileja prve Narodne vlade Hrvatske

Kao nastavak proslave velikog jubileja, 70-te obljetnice formiranja Narodne vlade Hrvatske, 14. travnja su položeni vijenci na Lovrincu na grob narodnog heroja Vicka Krstulovića, člana prve Narodne vlade Hrvatske, ...

Polaganju na gradskom groblju Lovrinac u ime Grada Splita sudjelovali su predsjednik Gradskog vijeća Grada Splita **Boris Ćurković**, zamjenica gradonačelnika **Aida Batarelo**, a pridružio im se i ministar uprave

Arsen Bauk. Uz izaslanstvo Grada, vijenac su položili i predsjednici Udruga antifašista i antifašističkih boraca grada Splita i županije, **Josip Milat i Krešimir Sršen**, dok je na Narodnom trgu vijenac položila delegacija Grada na čelu s gradonačelnikom **Ivom Baldasarom**, u čijoj pratnji su bili **Boris Ćurković**, **Veljan Radojković** i **Arsen Bauk**, te u ime udruga antifašista **Josip Milat i Krešimir Sršen**.

Nove pojave fašizacije treba oštro osuđivati

•U Jasenovcu, kod spomenika „Cvijet“ 26. travnja ove godine održana je tradicionalna komemorativna svečanost posvećena 70. obljetnici probaja logoraša iz zloglasnog ustaškog logora u kojem je, prema popisu imena s preciznim podacima, u četiri godine njegovog postojanja, ubijeno preko 83.000 zatočenika

Počast žrtvama logora, uz preživjele logoraše, antifašiste, rodbinu i prijatelje stradalih, odali su i predstavnici državnog vrha - **Josip Leko**, predsjednik Hrvatskog sabora i brojni saborski zastupnici, premijer **Zoran Milanović**, prva potpredsjednica Vlade **Vesna Pusić**, ministri **Berislav Šipuš**, **Orsat Miljenić** i **Tihomir Jakovina**, izaslanik Predsjednice Republike **Branko Lustig**, predstavnici Saveza antifašističkih boraca i antifašista na čelu s **Franjom Habulinom**, izaslanstvo Grada Zagreba, predvodeno gradonačelnikom **Milanom Bandićem**, saborski zastupnik i predsjednik Srpskog narodnog vijeća **Milorad Pupovac**, predstavnici diplomatskog zbora, crkvenih zajednica, nacionalnih manjina, predstavnici preživjelih zatočenika jasenovačkih logora iz Bosne i Hercegovine, Srbije i Slovenije, te **Bruno Boyer**, izaslanik Memorial De La Shoah iz Pariza, kao i **Steven Luckert**, izaslanik United States Holocaust Memorial museum iz Washingtona.

Otvaramoći skup predsjednica Upravnog vijeća JUSP Jasenovac **Nataša Mataušić** je, uz pozdrave prisutnima, podsjetila da je u noći 21. na 22. travnja 1945. godine, prema brojnom stanju u jasenovačkom logoru te večeri bilo 1073 zatočenika. U kišovito

nedjeljno jutro 22. travnja 1945. na povik **Ante Bakotića** - Naprijed drugovi! - oko 600 zatočenika pojurilo je prema vratima logora. Mitraljeska vatra s logorskog zida svakim trenutkom je smanjivala broj onih koji su trčali prema slobodi. Od njih 600 probaj je preživjelo samo 90, kazala je Mataušić. Svi ostali našli su smrt od logorske žice do logorskih vrata, na cesti, u nabujaloj riječi Savi, na livadama oko logora na prilazima šumi kod Košutarice. Oko 470 bolesnih i starih i nemoćnih zatočenika nije sudjelovalo u probaju, no ni jedan od njih nije preživio.

„Svaki pedalj ove livade na kojoj danas stojimo, svaka njena stopa natopljena je krvlju logoraša. Svaka stopa prekrasne livade danas vrišti – Ne zaboravi, kako se nikad više to ne bi ponovilo!“ poručila je na kraju Mataušić.

Franjo Habulin: Ne dozvolimo nove Jasenovce

Okupljenima se potom obratio predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske **Franjo Habulin** i podsjetio da je ovdje mjesto „nevidenih zločina, monstruo-

zne ideologije ustaškog režima“ i da se treba duboko pokloniti njihovim „žrtvama i s pijetetom odati počast ovdje u Jasenovcu ispod spomenika ‘Cvijeta’, simbola stradanja Srba, Židova, Roma i Hrvata u Drugom svjetskom ratu, njih preko 80.000. Svaka žrtva ima svoje ime i prezime, godinu rođenja i godinu kada je ovdje najokrutnije ubijena. Bili su krivi jer su bili drugačiji, jer su bili neistomišljenici. Osuđeni su bez suđenja, na osnovu rasnih zakona koje je ustaški režim donio po proglašenju NDH. Odnos ustaškog režima prema pripadnicima vlastitog naroda bio je okrutniji od odnosa njihovih naloga-davaca, tadašnjih fašista i njemačkih nacista“, rekao je Habulin.

„Hrvatski narod nije prihvatio tuđinsku okupaciju i ustaški režim kvislinške NDH. Vođen slobodarskim duhom, slobodarskim težnjama, hrvatski narod odazvao se pozivu antifašističkih snaga, vođenih Josipom Brozom Titom, na oružani ustanak protiv stranih okupatora i domaćih kvislinških režima. Borba je bila teška i neravnopravna, uz ogromne žrtve. Ali konačna pobjeda u NOB-u svrstala je Hrvatsku na stranu zemalja saveznica koje su pobijedile fašizam u Drugom svjetskom ratu i isprala sramotu koju je nanio ustaški režim NDH. Tekovine i vrijednosti NOB aktualne su i danas“, kazao je Habulin.

Upozorio je da se nad Hrvatskom danas „nadviđa opasnost fašizacije. Agresivna ekstremna desnica i ne skriva svoj profašistički karakter. Mladim ljudima se danas nudi vjera i nacionalizam, u školama ne uče antifašizam kao civilizacijsku vrijednost. Knjižnice su ispraznjene od antifašističkih sadržaja, a odnos prema spomeničkoj baštini, vezanoj uz antifašizam, je kriminalan.

Crkveni oci, pojedini, predvode mise za fašističke zločince, a ne za žrtve njihovih zločina. I ne možemo prihvati Bleiburg kao mjesto odavanja počasti nevinim žrtvama, jer je među njima bilo i zločinaca čijim se žrtvama posvećuje ovaj današnji skup. Pali borići u antifašističkoj borbi, civilne žrtve rata, kao i mlade generacije koje dola-

Preživjeli zatočenici jasenovačkog logora polazu vijenac

ze, obvezuju cjelokupnu hrvatsku javnost da se suprotstave reviziji povijesti, da se suprotstave minimiziranju žrtava fašističkog terora, veličanju kvislinške vojske kao domoljubne i antifašističke, veličanju ustaških zločinaca, i općenito fašizaciji Hrvatske.

S ovog mesta treba jasno poručiti: Ne dozvolimo nove Jasenovce, Danice, Ovčare, Škabrnje, Srebrenice i druga gubilišta jer u njima najviše stradavaju nevini“, kazao je na kraju Habulin.

Milorad Pupovac: Prepoznajemo li danас znakove fašizacije i nacizacije?

Prije 70 godina zatočenici ustaškog koncentracionog logora smrti krenuli su u proboj. Nisu čekali oslobođioce, već su odlučili da se priključe snaga slobode, znajući da su im izgledi za slobodu mnogo manji nego izgledi za smrt.

Danas ovdje, nakon 70 godina, zbog onih 600 koji su krenuli u proboj, i zbog onih popisanih, gotovo 100 tisuća žrtava ovoga logora, trebamo postaviti pitanje, znamo li mi današnji i ovdašnji, što je naci-fašizam? Znamo li ga prepoznati? Znamo li kad treba reći ne? Znaju li i mogu li znati učenici osnovnih škola u našoj zemlji da je ovdje postojao dječji logor u kojem je usmrćeno oko 20 tisuća djece do 14 godina? Znaju li za druge logore za djecu u Hrvatskoj, poput onih u Sisku, Jastrebarskom, u Križevcima i Đakovu, u koje su dovođena židovska i srpska djeca, te izgladnjivana i usmrćivana samo zato što su im roditelji bili Židovi ili Srbi? Znaju li da romska djeca nisu imala ni tu logorsku „privilegiju“, nego su odmah s roditeljima vođena na stratište i gubilište? Znaju li i mogu li znati i koliko ih zna za Dianu Obekser, Budislavljević, Austrijanku udanu za zagrebačkog Srbina, koja je sa svojim prijateljima, prije svega tada voditeljem Crvenog križa, Kamilom Breslerom, izvukla i spasila s ovoga i drugih mješta, gotovo 12 tisuća njihovih vršnjaka?

Može li se održati znanje o tome što se ovdje događalo od kolovoza 1941. do travnja 1945, ukoliko će se u javnosti davati više prostora onima koji tvrde da je ovo mjesto izmišljotina komunistička, i jugoslavenska? Može li se sačuvati sjećanje na ovo strašno mjesto i još strašniju zamisao države,

kao što je bila NDH, ukoliko ni predstavnici pravosuđa ni mnogi u politici ne vide ništa sporno, a kamoli opasno, u stadionskom skandiranju „Za dom spremni“? Kakva mogu biti sjećanja i kakva može biti svijest o državi koja je ozakonila i provodila istrebljenje Židova, Roma i Srba, samo zato što je stvorena i stvarana u ideji rasno i etnički čiste države, iako i danas neki od predstavnika države izbjegavaju imenovati nosioce te ideje i odgovornost za njihove zločine prebacuju na sile osovine? Možemo li mi današnji koji se okupljamo ovdje, doživjeti ovo mjesto stradanja, uz ovakav postav muzeja i ovakav program njegovog rada? Znamo li da ova humka s lijeve strane nije poput one s desne strane? Jer ispod nje su kosti onih koji su ovdje ubijeni. Mi to ne znamo i taj doživljaj ne možemo steći.

Na kraju, zapitajmo se danas i ovdje, možemo li, može li naše društvo prepoznati znakove narastanja atmosfere fašizacije i nacizacije? Hoće li obnova nacionalizma i antikomunizma, kao što je već jednom u Europi poslužila prije izbijanja 2. svjetskog rata, ponovo poslužiti za to da zaboravimo strahote mjesta kao što je ovo? I hoćemo li smoći snage da prozovemo one koji proizvode strah, da prozovemo one koji promoviraju netoleranciju, i da prozovemo one koji rade na zaboravu, umjesto na oslobođenju i iskupljenju zbog strahote koja se dogodila na ovome mjestu“ - zapitao je Pupovac.

Zoran Milanović: Od 1941. do 1945. bila je samo jedna hrvatska vojska - partizani

Hrvatski premijer Zoran Milanović u Jasenovcu je kazao da peti put ovdje govoriti. „I više nije lako. Nije lako ponavljati neke stvari koje treba ponavljati, ali od kojih ljudi okreću glave. I kada se kaže da ne treba politizirati ovakve događaje, to zvuči dobro, ali nažalost ovo je bit politike. Ako se o ovome ne govoriti, to znači da se o zločinima šuti“, rekao je na početku Milanović.

Ja ću pročitati uvod Hrvatskog ustava da bih neke stvari u najboljoj namjeri učinio jasnijima i skinuo, možda i osjećaj krivnje ili frustracije s nekim koji ne razumiju ili ne žele razumjeti.

„Izražavajući tisućljetu nacionalnu samobitnost i državnu opstojnost

hrvatskoga naroda, potvrđenu slijedom ukupnoga povjesnoga zbiranja u različitim državnim oblicima te održanjem i razvitkom državotvorne misli o povjesnom pravu hrvatskoga naroda na punu državnu suverenost, što se očitovalo... u uspostavi temelja državne suverenosti u razdoblju drugoga svjetskog rata, izraženoj nasuprot proglašenju Nezavisne Države Hrvatske (1941.) u odlukama Zemaljskoga antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske.“

„Ako ovo nije jasno svakom Hrvatu i svakom građaninu Hrvatske, svakom političaru, onda neka se, molim lijepo, demokratskim sredstvima počne zalagati za nijekanje ovoga i za promjenu hrvatskog Ustava i za unošenje u hrvatski Ustav Nezavisne države Hrvatske. Ali takvog junaka ja još čuo nisam i čekam da izade i da kaže, ako to zaista misli. A u međuvremenu ja ću reći i ponoviti ovo: Za mene je u Drugom svjetskom ratu postojala samo jedna Hrvatska vojska. To su bili hrvatski partizani i partizani Hrvatske“.

„Kada su moji preci u Dalmaciji 1941. godine, dalmatinski Hrvati išli u partizane, nisu znali tko je na čelu tog pokreta. Išli su kao patrioti u borbi za slobodu, protiv porobljavanja svoje dalmatinske i hrvatske braće, za zaštitu Srba, nad kojima je provoden zulum. Imali su samo obične, najobičnije ljudske ideale. Hrvatska Lika, Banija, Kordun i narodi koji su tamo živjeli i Hrvati i Srbi, narodi Primorja, Gorskih kotara, kasnije Istre, to je Hrvatska vojska. Na nju moramo i uvijek ćemo biti ponosni i otvoreno govoriti o svemu onome što nije dobro i o zločinima i o ubojstvima nakon Bleiburga, ne na Bleibburgu, nakon Bleiburga, na Teznom. Tamo je šaćica razbojnika i ratnih zločinaca sa sobom povela tisuće i tisuće mladih ljudi u uniformama. Ne žene, uglavnom muškarce koji su bez suđenja, ne na Bleibburgu, ubijeni. Od toga nitko ne treba okretati glavu i o tome treba otvoreno govoriti. Međutim Bleiburg je mjesto žala i kome-moracije propasti Nezavisne Države Hrvatske, države koja nije bila država hrvatskog naroda i protiv koje je hrvatski narod i srpski narod u Hrvatskoj ustao, jer nije mogao trpjeti nepravdu“, podsjetio je Milanović.

I kada je Hannah Arendt, osoba koja mnogima možda ništa ne znači, filozof, Židovka, koja je pratila suđenje Eichmannu početkom šezdesetih u Jeruzalemu, „govorila o banalnosti ljud-

skog zla, o tome kako naizgled obični ljudi, domaći ljudi, očevi, preko noći postaju zlотори i ubojice, misleći pri tome na Eichmanna, pa i na ono što se dogodilo njemačkom narodu i njemačkoj naciji, za vrijeme Drugog svjetskog rata, onda ja mogu reći kao Hrvat, da ja tu razinu banalnosti zla u hrvatskom narodu u Drugom svjetskom ratu nisam vido. Bili su zločinci, koji su došli iz inozemstva i koji su jednu povijesnu želju i težnju hrvatskog naroda tako brutalno zloupotrijebili i silovali, a s druge strane i hrvatski narod - Dalmatinci, Ličani, ljudi Banije, Kordunski, Primorci, Boduli, Gorski Kotar - naši Gorani i to 1941. godine. Mnogi od njih nisu čekali pad Italije, jer nisu mogli trpjeti nepravdu i zlo. I samo to. I kada se govori o tome, kada političar kaže, kada javno odgovorna osoba koju je politički birao narod, kaže da je atmosfera na stadionu na kojem se skandiralo, urlalo - Za dom spremni!, veličanstvena, onda je bolje da to prešuti. Ili da hladno i dostojanstveno ode s tog stadiona. To nije veličanstvena atmosfera. To je tužna atmosfera. To je turobna atmosfera. Volem Hrvatsku i volim da pobijedi s 10:0, ali ne na takav način, ne pod svaku cijenu, ne država pod svaku cijenu. Ova država, ova Hrvatska. Živio hrvatski antifašizam, živjela moderna i humana Hrvatska", istaknuo je Milanović

Josip Leko: Povijesna opomena Jasenovca

Josip Leko, predsjednik Hrvatskog sabora naglasio je da su se u Jasenovcu okupili u ime čovječnosti, u ime najvišeg moralja da uzajamno iskažu poštovanje, razumijevanje, vjeru u čovjeka, a da pritom ne gledaju ni na naciju, ni na porijeklo, na boju kože ili vjersku pripadnost.

„Danas se ovdje prisjećamo da su nacistički i fašistički režimi u 2. svjetskom ratu učinili najgori mogući zločin. Taj zločin je izdaja čovjeka, izdaja čovječanstva. Pogazili su temeljna načela na kojima se čovječanstvo razvija i napreduje. Ovdje smo u logoru smrti Jasenovac, jednom od mjesta na kojima se suočavamo s užasom, patnjama žrtava nacističke politike, rasne i nacionalne isključivosti. Ovdje smo, kako bismo izrazili naše suosjećanja

sa žrtvama jasenovačkog logora, izrazili njima poštovanje njihovog ljudskog dostojanstva koje su im ustaše i ustaški režim oduzeli, svodeći ih, samo na broj.

Strahote Jasenovca opominju sve nas da više nikada ne dopustimo progone na osnovu nacionalnih, vjerskih, ideoloških i rodnih razlika. Ovaj logor smrti, ovaj kameni cvijet, ovaj spomen obvezuje da se odlučno suprotstavimo svakoj politici mržnje, nejednakosti, nesnošljivosti i nasilja. Bez obzira da li se ta zla događaju među ljudima, među narodima ili među državama. Nažlost, dragi prijatelji ni današnji svijet nije lišen mržnje. Borba protiv diskriminacije je i danas nužna, važna za nas, ali još važnija za buduće generacije.

Podsjećanjem na zločine pružamo priliku mladim generacijama da čuju povijesnu opomenu Jasenovca. I drugih stratišta. Ovdje ponavljam da je RH imala snage i odlučnosti preispitati vlastite političke korijene. Učinili smo to demokratski, s nacionalnom svijescu, ponosno, ali i kritički. Zbog toga smo se mogli pokloniti i poklanjamo se žrtvama fašizma, obnoviti i obnavljati sjećanja i spomenike na njih te očuvati vlastitu antifašističku povijest i antifašističke vrijednosti. Istodobno smo osudili komunističke zločine, odmazde i represije. I poklonili se i žrtvama tih zločina. Sve to učinili smo uz osudu zločina, učinjenih u bilo čije ime i ime bilo koje ideologije“.

„Mir ni danas nije trajno sačuvan, niti su potpuno poražene ideje nacizma i fašizma. Zato moramo biti osjetljivi i reagirati na recikliranje poraženih i pobijeđenih nedemokratskih ideja i ideologija. Moramo ih osuđivati i moramo ih proaktivativi. Nikada ne smijemo dopustiti da žrtve ustaškog režima u 2. svjetskom ratu budu zaboravljene. Ili još gore, da bilo tko pokuša negirati ustaške zločine.“

Zato je važno da na ovo mjesto dolazi što više mladih. Da ga posjećuju i učenici i studenti. Generacija antifašista koja je preživjela strahote 2. svjetskog rata i sudjelovala u borbi protiv zločinaca okupatorskih njemačkih, talijanskih, kao izdajničkog ustaškog režima, nažlost je na odlasku. Uskoro neće biti više živih svjedoka koji će moći pričati o dotad neviđenom zlu koje je zadesilo Europu. Zato, potrebno je ovdje imati sat povijesti.

Današnja demokratska Hrvatska, nije i ne želi biti sljednica tzv. nezavrsne države ustaške. Naše vrijednosti su i antifašizam koji je sastavni dio demokratskih vrijednosti. Te vrijednosti smo ugradili u temeljni zakon naše države, u Ustav. Na tim vrijednostima gradimo našu državu i naše društvo. To je garancija naše budućnosti“, kazao je Leko i na kraju, svim žrtvama logora Jasenovac, u ime Hrvatskog sabora i u svoje osobno ime, izrazio najdublji pjetet i poštovanje.

S.T.

Delegaciju Hrvatskog sabora predvodio je predsjednik Josip Leko

Svečanost posvećena Bolmanskoj bitci

•Na prvi dan proljeća ove, 2015. godine navršilo se tačno 70 godina od završetka velike ratne operacije na likvidaciji tzv. bolmanskog mostobrana, poznate kao Bolmanska bitka, u kojoj su jedinice Treće jugoslavenske armije i Trećeg ukrajinskog fronta Crvene armije potisnule iz Bolmana i Baranje jedinice grupe armija "E" nacističke Njemačke, koje su iz Slavonije forisale Dravu i zauzele Bolman s okolinom. Bitka je vođena od 6. do 21. ožujka 1945. i završila je, kako je jednom napisao politički komesar Petnaeste vojvođanske brigade "Šandor Petefi" Rudolf Jontović, simbolički upravo na prvi dan proljeća

Oobilježavanje 70-godišnjice Bolmanske bitke i 70-godišnjice pobjede nad fašizmom organizirala je u Bolmanu Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista (ZUABA) Osječko-baranjske županije (OBŽ), pod vodstvom **Nikole Opačića**, a u suradnji s Općinom Jagodnjak i pod pokroviteljstvom načelnika **Andelka Balabana**. Program obilježavanja sastojao se od polaganja vijenaca na središnjem spomeniku na raskrižju puteva Bolman – Baranjsko Petrovo Selo – Petlovac te na spomenicima u Petlovcu, B. P. Selu i Bolmanu. Potom je održana svečana akademija u bolmanskom Domu kulture, nakon čega je otvorena Spomen-soba Bolmanske bitke, koju je obnovila Općina Jagodnjak, uz pomoć Ministarstva kulture RH. U njoj su se prisutni, kroz slike, mape i izložene eksponate, mogli bolje upoznati s bitkom.

Obilježavanju su prisustvovali brojni izaslanici, delegacije i gosti: saborski zastupnik i izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora **Damir Rimac**, izaslanik Skupštine OBŽ

Antun Kapraljević, zamjenik župana OBŽ **Jovan Jelić**, izaslanik Ambasade Republike Srbije u RH i generalni konzul u Vukovaru **Živorad Simić**, izaslanik Veleposlanstva Ruske federacije u RH i konzul **Vladimir Poljanin**, zastupnici u Hrvatskom saboru **Šandor Juhas** i **Veljko Kajtazi**, potpredsjednik Pokrajinskog odbora SUB-NOR-a Vojvo-

dine **Stevo Drača**, predstavnica Zagledničkog vijeća općina **Erika Jasnić**, belomanastirski gradonačelnik **Ivan Doboš** i njegov pomoćnik **Predrag Stojanović**, načelnik Općine Kneževi Vinogradi **Deneš Šoja** i donedavni načelnik Općine Petlovac **Drago Dominić**, zamjenik načelnika Općine Darda **Radomir Čvarković**, delegacije antifašističkih udruženja iz Apatina, Bečeja, Sombora, Sremske Mitrovice, Laćarka i Subotice, delegacije ZUABA Vukovarsko-srijemske i Osječko-baranjske županije te antifašističkih udruga iz Belog Manastira, Borova, Osijeka, Požege, Slatine, Slavonskog Broda, Trpinje, Bršadina i Vukovara.

Na obilježavanju je bila i **Eržika Golub** iz Bačalmaša, gradića u Mađarskoj blizu Subotice, kćerka poginulog borca **Ivana Goluba**, iz sastava Osme vojvođanske brigade, te njezin sin **Laslo Barič**.

Svečana akademija održana je pred punom dvoranom Doma kulture. Goste su pozdravili **Nikola Opačić** i **Andelko Balaban**, nakon čega

je kratak opis Bolmanske bitke iznio prof. **Nikola Živković**. Prisutnima su se potom obratili **Antun Kapraljević**, **Vladimir Poljanin** i **Damir Rimac**.

Prigodni kulturno-umjetnički program izveli su recitatorska i folklorna sekcija Srpskog kulturnog društva "Prosvjeta", Pododbor Jagodnjak, pod vodstvom **Nade Šalajić**, i veteranski Folklorni ansambl Baranje "Nikola Tesla" iz Belog Manastira.

Kad od neke bitke mine 70 godina, onda više gotovo i nema živih sudionika. Ipak, na obilježavanju Bolmanske bitke bila su i dvojica učesnika: Vladimir – **Vlade Stajević** (93) iz Bolmana, koji je u ime Općine Jagodnjak, skupa s načelnikom Balabanom, polagao vijence, i **Dragoljub Kapor** (94) iz Subotice, oba nekadašnji borci Sedme vojvođanske brigade. Iako obojici nedostaje samo 6-7 godina pa da postanu stogodišnjaci, učestvovali su u cijelom programu obilježavanja, a u Spomen-sobi prepoznali su lica nekadašnjih komandanata vojvodanskih brigada i divizija.

Sedamdesetu godišnjicu Bolmanske bitke Općina Jagodnjak, osim tom proslavom, planira obilježiti i izdavanjem knjige "Bolmanska bitka", koja je u pripremi. Komemoriranju Bolmanske bitke doprinos će dati i belomanastirski Foto-kino klub "Baranja-film". Od dosad snimljenog materijala i onoga što će se tek snimiti, planira se do kraja ove godine pripremiti dokumentarni film.

Jovan Nedić

Svečana akademija u Domu kulture u Bolmanu

Mladim generacijama treba prenijeti istinu o NOB-u

•U Lepoglavi je prigodnom svečanošću obilježena 70. obljetnica oslobođenja i pobjede nad fašizmom

Tom su prigodom na lepoglavskom Spomen-groblju delegacije grada Lepoglave i Ivanca, udruga antifašističkih boraca i antifašista Varaždinske i Međimurske županije, gradova Ivanca i Koprivnice te Srpskog nacionalnog vijeća Ludbrega i Varaždina, u nazočnosti delegacija udruga antifašističkih boraca i antifašista Ludbrega, Zaboka, Novog Marofa i Klenovnika, položili vijence i upalili svijeće u spomen na žrtve fašističkog terora.

Potom je u lepoglavskom Domu kulture održana prigodna svečanost koja je započela minutom šutnje za sve žrtve 2. svjetskog rata, poginule antifašističke borce i sve poginule za slobodu hrvatskog naroda, s naglaskom na hrvatske branitelje.

- Najcrnju povijest kaznionica u Lepoglavi bilježi od jeseni 1944. godine kada postaje logor ustaškog režima pod nazivom "Radni logor Lepoglava za muškarce, žene i djecu". Uvodi se teror i najgrublje postupanje sa zatočenicima, a na kraju dolazi i do njihove likvidacije – tim je riječima **Marija Varović**, predsjednica

Udruge antifašističkih boraca i antifašista Ivanec, podsjetila nazočne, među kojima su bili gradonačelnik grada Lepoglave **Marijan Škvarić** i njegov zamjenik **Hrvoje Kovač**, zamjenik gradonačelnika grada Ivanca **Čedomir Bračko**, načelnik općine Bednja **Mirko Bistrović**, predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske **Franjo Habulin**, predsjednik Zajednice antifašističkih boraca i antifašista Varaždinske županije **Milivoj Dretar**, na događanja od prije 70 godina.

Lepoglavski gradonačelnik **Marijan Škvarić** podsjetio je da je borba protiv fašizma definirana u Ustavu kao temelj hrvatske države. Zahvalio se ljudima koji su svojom hrabrošću i žrtvom uvelike doprinijeli stvaranju slobodne Hrvatske.

- Ne dogodilo se nikad više da Lepoglava bude grad stradanja, patnje i боли. Lepoglava neka bude ono što je danas, grad bogate povijesti i kulture, pun demokratičnosti i slobode, a želimo i blagostanja – istaknuo je gradonačelnik Škvarić.

Franjo Habulin, predsjednik Saveza

antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske istaknuo je da Nezavisna država Hrvatska nije mogla biti ostvarenje težnja hrvatskog naroda za samostalnom državom jer je bila u službi okupatora.

- Danas slavimo, ali se prisjećamo svih onih koji su u Narodnooslobodilačkoj borbi dali svoje živote za slobodu. Moramo im se zahvaliti što su krenuli u borbu protiv najmračnije ideologije, fašizma. Imamo obavezu da ne zaboravimo njihovu žrtvu, da mladim generacijama prenesemo istinu o narodnooslobodilačkoj borbi i da je istrgnemo od zaborava jer prijeti opasnost da nestane, da se izgubi i bude zaboravljena u magli povijesnog revizionizma. Imamo obavezu zahvaliti se tim žrtvama jer su u temeljima suvremene, samostalne i europske Republike Hrvatske – istaknuo je Habulin.

Svečanost obilježavanja oslobođenja Lepoglave nastupima su upotpunili oktet Lepoglava, učenice OŠ Ante Starčevića Lepoglava, recitirajući prigodne stihove te mlađi lepoglavski glazbenik **Dorian Varović**.

Lokve

Antifašizam je ljudsko opredjeljenje

•Sredinom travnja 1945. na području Gorskog kotara su, nakon teških borbi, okončane posljednje vojne operacije u Drugom svjetskom ratu. Sedamdeseta obljetnica tih događaja obilježena je prigodnim programom i polaganjem vijenaca uz spomen-obilježja na području Lokava

Uoperacijama oslobođanja goranskoj području zajedno su sudjelovali Gorani i Primorci u 13. primorsko-goranskoj diviziji te Istrani okupljeni u 43. istarsku diviziju. Njih 170 pritom je poginulo. Zbog tih i drugih ratnih žrtava predstavnici Općine Lokve, Primorsko-goranske županije te Saveza antifašističkih boraca na svečanosti su poručili kako je iznimno važno njegovati nasljeđe antifašizma.

Skup je otvorio načelnik općine Lokve **Toni Štimac** i naglasio da antifašizam nije politika nego ljudsko opredjeljenje te da svoje baku i djeda nije upoznao jer su poginuli od ruke fašista.

Željko Čop, predsjednik SAB-a

Lokve podsjetio je na ratne operacije vođene na području Lokava.

Antifašizam nije ideologija, već zalaganje za demokraciju, zalaganje i borba za slobodu, poručio je predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista PGŽ **Dinko Tamarut**.

Zbog ovih i drugih žrtava, dožupan Primorsko-goranske županije **Petar Mamula** je upozorio na osporavanje nasljeđa antifašizma. "Protiv antifašizma se danas sve češće progovara i to ne samo u našoj zemlji, već i diljem Europe, a ono što posebno zabrinjava, jest, da se sve rjeđe čuju glasovi koji osuđuju takav govor", rekao je Mamula.

Nazočnima se u ime predsjednika

Hrvatskog sabora obratio saborski zastupnik **Željko Mirković**.

Svečanosti su bili nazočni predstavnici društvenog i političkog života grada, a svoj doprinos su dali i članovi Oldtimer kluba kratkim mimohodom.

K.S.

Mladi antifašisti „preimenovali“ ulice i trgove

•U organizaciji Udruge antifašističkih boraca i antifašista 14.travnja je obilježena sedamdeseta obljetnica pobjede nad fašizmom. Prigodni program održan je u Perivoju kralja Tomislava

Bila je to prilika za evociranje sjećanja na hrabre borce i teške bitke, ali i prilika da se ponovi pitanje gradskoj upravi kada će u Perivoj biti vraćen spomenik poginulima.

Naime, u trodnevnim borbama prije sedamdeset godina poginulo je 60-tak pripadnika osječke partizanske brigade, a 152 ih je ranjeno. Poginulima u čast, ali i u spomen na današnji dan, članovi Udruge i izaslanstva grada i županije te drugih udruga položili su vijenace i zapalili svijeće ispred kosturnice.

Mladi antifašisti Osijeka dali su ovoj svečanosti svoj obol. Oni su protiv formalnog, protokolarnog obilježavanja Dana oslobođenja grada, pogotovo ako je nositelj događanja Anto Đapić. Stoga su odlučili Dan oslobođenja obilježiti na nešto drugačiji način, vraćanjem Narodnooslobodilačke borbe u život svoga grada - u imena nekih osječkih ulica i trgova. Svojemu gradu vratili su njegov ‘Trg oslobođenja 14. 4. 1945.’ na isti onaj trg koji od devedesetih godina nosi ime Trg Slobode.

Uz to odlučili su se i na jedno samoinicijativno preimenovanje. Parku u kojemu se nalazi kosturnica u kojoj su sahranjene sedamdeset i četiri žrtve nacističko-ustaškog terora dali su ime “Park Narodnooslobodilačke borbe”.

“Razumijevajući stav gradskih vlasti da je mijenjanje imenih ulica i trgova nepraktično jer predstavlja trošak promjene dokumentata njihovim stanovnicima, poručujemo Gradonačelniku i Gradskom vijeću sljedeće: U ‘Parku Narodnooslobodilačke borbe’ nitko ne živi, dakle nitko uslijed njegova preimenovanja neće imati izvanredni trošak, stoga zahtijevamo da se ovo preimenovanje učini trajnim!”, navode u svom obraćanju javnosti.

Zaključuju i kako svođenje sjećanja na antifašističke borce i žrtve fašizma na protokolarno polaganje vijenaca predstavlja „samo

I Perivoj Kralja Tomislava dobio je novo ime

po sebi uvredu žrtvi koju su podnijeli za civilizacijska postignuća koja su uslijedila kao rezultat njihove borbe: opće pravo glasa, pravo na besplatnu zdravstvenu zaštitu, pravo na besplatno obrazovanje, da nabrojimo samo neka.”

K.S.

Novi Vinodolski

Veličanstveni trenuci naše prošlosti prije 70 godina

•Svečanom akademijom, održanom u Domu kulture u Novom Vinodolskom, obilježana je 70. obljetnica oslobođenja Novog Vinodolskog, Crikvenice i Vinodola. Novi Vinodolski oslobođen je 14. travnja, a Crikvenica i Vinodol 16. travnja 1945. godine

Skup je pozdravio i svima zaželio dobrodošlicu novljanski gradonačelnik Oleg Butković, koji je istaknuo “da narod koji zaboravlja svoju prošlost, ponavlja svoje tragedije” te da, iako ne treba stalno živjeti u prošlosti, ne treba se njome ni svakodnevno baviti i ne treba biti opterećen njome, ali s vremenom na vrijeme, pogotovo u ovakvim prilikama, potrebno se sjetiti svih onih veličanstvenih trenutaka naše prošlosti, svih onih pojedinaca kroz godine i stoljeća koji su čuvali hrvatski identitet.

Akademik Petar Strčić kazao je da su svoje slobodarske osjećaje Vinodolci odmah iskazali početkom II. svjetskog rata u njihovu okupiranom zavičaju, odbijajući doslovce i odmah u travnju

veoma oštro ustaše kao antihrvatske nacijaštičke i okupatorove kvislinge.

Predsjednica Udruge antifašističkih boraca i antifašista Zdenka Vukelić kazala je da je 22. lipnja 1941. godine jedan od najvažnijih datuma hrvatske povijesti, kada su se antifašisti - naši djedovi i očevi - dugli protiv nepravde, vođeni visokim idealima, ljubavi prema domovini na čelu s Titom. Poručila je da mlade generacije učimo povjesnim činjenicama te da se suprotstavimo politikama mržnje, netolerancije, izvrstanja povjesnih činjenica.

- Slavimo sedamdeset godina od Drugoga svjetskog rata, slavimo sedamdeset godina oslobođenja i dvadeset godina Domovinskog rata i ponosno mo-

žemo reći da smo pobjednici i u jednom i u drugom ratu i da nikada nismo bili agresori- kazao je Marijan Kalanj. Nikada nismo otimali tuđe, ali znali smo i morali braniti svoja ognjišta od raznih osvajača.

Skup je pozdravio i čestitao obljetnicu Dinko Tamarut, potpredsjednik SABA RH koji je rekao da prošlost ne smijemo zaboraviti, ali da se trebamo okrenuti budućnosti. Čestike je uputio i dožupan Petar Mamula, koji je poručio da dužnosnici u tumačenju povjesnih činjenica budu oprezniji te pozvao sve da posjete spomen-dom u Lipi.

U svečanom programu nastupile su učenice OŠ Ivana Mažuranića i učenice Glazbene škole iz Crikvenice. N.V.

POČAST PALIM PARTIZANIMA I BRANITELJIMA

♦Povodom 70. obljetnice oslobođenja Vukovara i probaja Srijemskog fronta odana počast stradalima u završnim operacijama Narodnooslobodilačke vojske, ali i braniteljima bitke za Vukovar u Domovinskom ratu koja je postala simbol hrvatskog otpora

Kod Spomen-kosturnice na Trgu žrtava fašizma u Vukovaru, u provodu 70. obljetnice oslobođenja grada smještenom na ušću Vuke u Dunav, u zagrljaju Slavonije i Srijema, odana je počast za 388 žrtava fašističkog terora, čiji su posmrtni ostaci preseljeni iz Dudika, 155 boraca Vojvođanske udarne brigade i 62 pripadnika Crvene armije, poginulih 8. i 9. prosinca 1944. godine u desantu preko Dunava i u borbama za oslobođenje Vukovara. Brojna izaslanstva položila su vijence i zapalila svijeće: Zajednice vijeća općina Vukovarsko-srijemske županije, Grada Vukovara, Sekcije boraca 1. proleterske brigade iz Beograda, SUBNOR-a Irig, SABA RH (Franjo Habulin, predsjednik, Mladen Matijašec i Lazo Đokić, članovi predsjedništva), Živorad Simić, konzul Republike Srbije u Vukovaru, predstavnici Ruske Federacije...

Vukovar je slobodan grad

Govoreći na komemorativnoj svečnosti, Lazo Đokić, predsjednik ZUABA Vukovarsko-srijemske županije, među inim je naglasio kako je prije 70 godina (12. travnja 1945. godine) probijen Srijemski front, zadnje uporište fašističke koalicije u ovom dijelu Europe i oslobođen Vukovar s okolnim naseljima.

- Međutim, moramo se prisjetiti da su operacije za oslobođenje Vukovara i proboj Srijemskog fronta započele ranije. U noći između 7. i 8. prosinca 1944. godine započela je operacija oslobođenja Vukovara desantom na Dunavu, uz sudjelovanje jedinica 5. vojvođanske brigade, 36. divizije NOV i 8. pješadijskog bataljuna Crvene armije. Zadatak je bio stvoriti mostobran i omogućiti spajanje s jedinicama koje su borbeno djelovale na crti Sotin-Grabovo-Berak-Oriolik.

Vođene su teške borbe na mostobrnu, na potezu Vukovar - Borovo naselje, u širini od tri kilometra, kazao je Đokić i dodao, da budući da se do 9. prosinca jedinice iz pravca Sotina nisu uspjеле

Delegacija SABA RH, na čelu s predsjednikom Franjom Habulinom, polaže vijenac kod Spomen-kosturnice u Vukovaru

spojiti s mostobranom, a zbog jače koncentracije neprijateljskih formacija, jedinice 5. vojvođanske brigade i Crvane armije morale su se tijekom noći povući na lijevu obalu Dunava. Na mostobrnu su ostali mnogi poginuli i ranjeni na obje strane, njih oko 1.400, što govori o silini i značaju ove operacije za obje strane u sukobu.

- Operacija proboga Srijemskog fronta započela je 12. travnja 1945. godine u 5 sati ujutro – utvrđene linije koja je omogućavala njemačkoj fašističkoj vojsci i njenim pomagačima izvlačenje svih snaga sa južnog bojišta. Toga dana više ništa nije moglo zaustaviti jedinice Narodnooslobodilačke vojske – Srijemski front je probijen, a iza te linije su u kratkom vremenu oslobođani mnogi gradovi i sela. Istog dana – 12. travnja u Vukovar ulaze borci 1. proleterske divizije. Operacija oslobođenja Vukovara završena je sutradan, kada su oslobođeni Borovo naselje i Borovo, rekao je Đokić.

Ovdje, pred Spomen-kosturnicom, djelom vukovarskih arhitekata **Slavka Marušića** i **Miodraga Jandrića**, danas kao sljedbenici ideje i tekovina antifašizma, upravo zbog ovih žrtava pred

čijim spomenikom stojimo, „moramo promovirati mir, toleranciju, svijet i Vukovar bez mržnje, bez obzira na nacionalnu, vjersku i rasnu pripadnost“, zaključio je Đokić.

U Ilok u i Šarengradu

Ilok, grad na Dunavu podno Fruške gore, 39 km jugoistočno od Vukovara, u sklopu operacije proboga Srijemskog fronta, oslobođio je početkom prosinca 1944. godine sovjetski 68. streljački korpus, zajedno s desantnim snagama koje su se iskrcale zapadno od najistočnijeg grada Hrvatske. Poveća skupina antifašističkih boraca i antifašista, predvođena Franjom Habulinom, predsjednikom SABA RH, obišla je spomen-obilježje poginulih boraca na mjesnom groblju i položila vijence. Valja istaći da se spomen-obilježje i okoliš primjereno održavaju i da tijekom Domovinskog rata (a ni kasnije), spomenik nije oštećen.

Sljedeća destinacija bio je Šareograd, naselje na obali Dunava, 9 km jugozapadno od Iloka. Na mjesnom groblju u Šarengradu podignut je spomenik 450-orici boraca 1. i 2. proleterske divizije, 21. srpske i 48. makedonske di-

vizije, poginulih u proboru Srijemskog fronta. Sa spomenika je doslovno „izudaran“ i na taj način izbrisana dio natpisa o 21. srpskoj diviziji. Izaslanstva Sekcije boraca 1. proleterske brigade iz Beograda i SABA RH odala su počast palim borcima i položila vijence. Od ratne '91. za mještane je ostala nedostupna Šarengradska ada, otok na Dunavu koji je i danas predmet graničnog spora Hrvatske i Srbije.

Sudionici komemoracije obišli su i devastirani spomenik u Spomen-parku Dudik. Za vrijeme Domovinskog rata uništene su sve ploče, stožaste buktinje i svi eksponati koji su podsjećali na 455 žrtava koje u likvidirale vlasti tzv. NDH za vrijeme Drugog svjetskog rata. Očekuje se da uskoro otpočnu radovi na uređenju i obnovi Spomen-parka Dudik, kako bi bio u onakvom stanju kakvo zasluzuju oni koji su ovdje ubijeni, kao i svi koji čuvaju uspomenu na njihovu žrtvu.

Kako je probijen Srijemski front

U popodnevnim satima upriličena je svečana akademija u Domu Lavoslava Ružičke (nobelovca, rođenog Vukovarca) na temu: Probor Srijemskog fronta. Sudionike je prigodnim riječima pozdravio Franjo Habulin, predsjednik SABA RH, a o operaciji Srijemski front kazivali su prof. Zoran Jakšić i sudionik probora Zdenko Duplančić, predsjednik Sekcije boraca 1. proleterske brigade iz Beograda

da i predsjednik SUBNOR-a beogradske općine Savski venac.

Dana 12. travnja 1945. godine, kada je oslobođen Vukovar, probijen je i Srijemski front. Formiran je poslije oslobođenja Beograda u nizu teških borbi vođenih u istočnom Srijemu između jedinica 1. armije JA i 34. njemačkog korpusa. Stabiliziran je u drugoj polovici siječnja 1945. godine. U proboru Srijemskog fronta, u sastavu 1. Armije, od preko sto tisuća boraca, iz Hrvatske je bila $\frac{1}{4}$ snaga ili 20.000-25.000 boraca, i to u sastavu 6. ličke proleterske divizije „Nikola Tesla“, 13. proleterske brigade „Rade Končar“, te u sastavu drugih partizanskih jedinica, koje su od ranije popunjavane borcima iz Hrvatske ili su popunjavane pri nastupanju od Tovarnika do Zagreba.

U proboru Srijemskog fronta bilo je angažirano 12 divizija, uz sudjelovanje jedinica Crvene armije, bugarske vojske, sovjetske dunavske riječne flote i nekoliko samostalnih bataljuna na bokovima udarnih skupina – primjerice jedan bataljun talijanskih partizanskih dragovoljaca. Divizije 1. armije probor su otpočele 12. travnja 1945. godine i do kraja dana oslobođile Vukovar, Borovo, Negoslavce i Županju. Sljedećeg dana nastavljeno je napredovanje. Oslobođenjem Vinkovaca i Županje, 1. armija je probila Srijemski front cijelom širinom i otvorila put za prodor prema Zagrebu.

Poveće izaslanstvo SABA RH sudjelovalo je na svečanosti na Spomen-obilježju „Srijemski front“ (Vojvodina) – 18. travnja. Sadržaj Spomen-obilježja trajno podsjeća sve naraštaje na jednu od

najvećih i najtežih odlučujućih bitaka u NOR-u, u kojoj je od 28. listopada 1944. do 13. travnja 1945. godine poginulo 14.947 partizanskih boraca.

Zahvala braniteljima Domovinskog rata

Za vrijeme boravka na području Vukovara, antifašistički borci i poklonici antifašizma položili su vijence i zapalili svjeće ispred spomenika „Zračni križ“ na Memorijalnom groblju žrtava iz Domovinskog rata, u spomen na hrvatske branitelje i civile (njih 938) ubijene u agresiji na Vukovar 1991. godine. Vjenčac SABA RH položili su **Slavko Cerjanec, Višnja Hotko i Štefica Šalindrija**. Također, odana je počast stradalnicima na Ovčari – spomen obilježju gdje su u studenom 1991. godine zatočeni i smanjnuti ranjenici iz vukovarske bolnice i zarobljeni hrvatski vojnici i civili.

Partizanski veterani, članovi antifašističkih udruga i poklonici antifašizma, sudjelovanjem na 70. obljetnici oslobođenja Vukovara i probora Srijemskog fronta, odali su dužno poštovanje stradalima u završnim operacijama Narodnooslobodilačke vojske i priznanje za sudjelovanje u svjetskom antifašističkom pokretu. Nisu zaboravili ni poginule branitelje Domovinskog rata – na njihova spomen-obilježja položili su vijence, zapalili svjeće i minutom šutnje izrazili pjetet braniteljima u bitki u Domovinskom ratu koja je postala simbol hrvatskog otpora.

B. M.

Krk

Terenska nastava povijesti - posjet Vukovaru

Upetak i subotu, 27. i 28. ožujka 2015. godine, učenici Srednje škole Hrvatski kralj Zvonimir, u suradnji s Udrugom antifašističkih boraca i antifašista otoka Krka, Udrugom veterana Domovinskog rata i Udrugom HIDRA Krk, posjetili su istočnu Slavoniju u okviru Projekta Putujem i učim - terenske nastave povijesti, s ciljem upoznavanja učenika s Domovinskim ratom i ratnim zbijanjima u istočnoj Slavoniji, a s naglaskom

na bitku za Vukovar. Programom je realiziran posjet Osijeku (Tvrđa, Trg Ante Starčevića), razgledanje Muzeja

grada Iloka i iločkih podruma iz 14. stoljeća i noćenje u Ilok.

Poštujući Vukovar, njegovu žrtvu, njegove heroje i sve nedužne stradalnike, učenici su posjetili Spomen-dom Blago Zadro u Trpinji, vukovarsku bolnicu - Muzej sjećanja, križ na ušću Vuke u Dunav te upalili svjeće i položili vijence na Memorijalnom groblju, Spomen-domu Ovčara te Memorijalnom parku Dudik, u znak sjećanja na žrtve NOB-a.

Darko Fanuko

VELIKA VEĆINA NAŠIH BAKA I DJEDOVA PODRŽALA JE ANTIFAŠISTIČKU BORBU

•Nizom komemorativnih svečanosti i prigodnih događanja obilježena 70. obljetnica oslobođenja Međimurja od nacifašističke okupacije. „Velika većina naših baka i djedova podržala je antifašističku borbu, stoga smo im vječno zahvalni što danas Čakovec nije Csaktornya, već ponosni i slobodni hrvatski grad“, poručio je Stjepan Kovač, čakovečki gradonačelnik

Početkom 1945. godine prilike u kojima je borbeno djelovao Kalnički partizanski odred (u stastvu odreda bilo je mnogo boraca s područja Međimurja) bile su vrlo teške, jer su na njegovom operativnom području koncentrirane jake neprijateljske snage. Njemačka i ustaška zapovjedništva brzo su uočila da na Srijemskom frontu neće biti u stanju duže vremena pružati otpor, pa su gomilala trupe koje su oformile pričuvnu frontu, upravo na području djelovanja Kalničkog partizanskog odreda. Po kavivanju **mr. Vladimira Kalšana**, povjesničara i ravnatelja Muzeja Međimurja u Čakovcu, kako bi sačuvalo ljudstvo, zapovjedništvo 10. korpusa zagrebačkog, naredilo je Kalničkom partizanskom odredu da se prebací u Međimurje. Sam dolazak partizanskih jedinica s Kalnika bio je koordiniran s ulaskom trupa Trećeg ukrajinskog fronta Crvene armije i bugarske Otečestvene fronte u Međimurje. O njihovu ulasku u Međimurje Glavni štab Hrvatske potpisao je sporazum sa sovjetskim zapovjednikom maršalom Fjodorom Tolbuhinom.

Rusko ratno zrakoplovstvo bombardiralo je Čakovec 31. ožujka 1945. godine. U tom zračnom napadu srušeno je i oštećeno nekoliko kuća u današnjoj Ulici kralja Tomislava. Bombom je pogoden i njemački transportni vlak na pruzi između Glavnog kolodvora i postaje Buzovec. Rusko zrakoplovstvo bombardiralo je grad i 3. travnja u času kada se njemačka i mađarska vojska iz njega užurbano povlačila prema Štrigovi. Naime, Nijemci nisu branili Čakovec, već su ga napustili, onesposobivši uređaje na Glavnom željezničkom kolodvoru, te pogonske strojeve i kotlovnice industrijskih pogona. Obrambenu liniju uspostavili su na zapadnim granicama Međimurja od Gibine do Trnovca, s najjačim fortifikacijama kod Štrigove.

U Čakovec su bez borbe 6. travnja 1945. Godine, najprije iz pravca Preloga umarširale bugarske trupe, potom ruske iz pravca Pribislavca, a odmah iza njih su ušle jedinice Kalničkog partizanskog odreda. Zadnji otpor u Međimurju Nijemci su pružali u višednevnoj bitci kod

Štrigove. Njihov otpor slomljen je 12. travnja na brdu Štrigovčaku, te su nakon poraza konačno izbačeni iz Međimurja, koje je postalo slobodno i vraćeno u zagrlij demokratskoj Hrvatskoj. Zanimljivo je da je Međimurje među prvim krajevima koji su oslobođeni u tijeku Drugog svjetskog rata (6. travnja) – na isti dan kada i Sarajevo, a mjesec dana ranije, od primjerice Varaždina i Zagreba.

Svečana sjednica Skupštine Međimurske županije

U povodu 70. obljetnice oslobođenja Međimurja upriličen je niz komemorativnih svečanosti i prigodnih događanja pod visokim pokroviteljstvom Predsjednice RH, predsjednika Hrvatskog sabora, predsjednika Vlade RH, župana Međimurske županije i Skupštine Međimurske županije. Svečanoj sjednici, osim brojnih dužnosnika lokalnih tijela vlasti, političkih stranaka, braniteljskih

udruga, Hrvatske vojske i poklonika antifašizma, nazočili su i **Dragica Zgrebec**, izaslanica Predsjednika Hrvatskog sabora, saborska zastupnica **Nadica Ješlaš**, saborski zastupnik **Mario Moharić**, izaslanik Načelnika GSOS RH brigadir **Krešimir Trstenjak**, predsjednik Skupštine Međimurske županije **Mladen Novak**, zamjenici župana **Zoran Vidović i Sandra Herman**, **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH, **mr. Žvonko Golub**, predsjednik Udruge međimurskih antifašista i antifašističkih boraca, veleposlanica Bugarske **Tanya Dimitrova**, veleposlanik Azerbajdžana **Kamil Khasiuev**, brigadni general **Romano Ernst Fisher**, vojni izaslanik obrane Republike Austrije i dojam vojno-diplomatskog zbora, kao i **Vladimir Poljanin**, konzul Ruske Federacije. U popratnom programu svečanost su svojim nastupima upotpunili mezzosopraničica **Blanka Tkalcic** uz klavirsku pratnju **Daniela Ota**, te ženska vokalna skupina „**Sv. Marko**“ iz Selnice.

Na svečanoj sjednici Skupštine Međimurske županije, župan **Matija Posavac**

Delegacija SABA RH polaže vijenac na spomen-obilježje na groblju u Svetom Jurju u Trnju (snimio J. Kota)

vec je istaknuo: „Bez obzira što su nas htjeli pripajati drugim državama, sustavima i određivati nam sudbinu, međimurski čovjek je u konačnici ipak odlučio kako najbolje zaštititi vlastite interese - kome i gdje pripada i kako urediti svoju sredinu. Zato je to oslobođenje jedan od važnijih datuma u međimurskoj povijesti“. Dodao je kako je razdoblje kojeg se ovih dana prisjećamo „jedno od promjenjivih u nacionalnoj povijesti, no ujedno i jedno od zaslužnijih što je Hrvatska danas slobodna“.

„Prije 70 godina pobijeđena je ideologija koja se zvala fašizam, a koja je u 2. svjetskom ratu izazvala preko 50 milijuna ljudskih žrtava. Hrvatska i Međimurje preuzeli su tada velik teret“, rekao je u uvodu **Franjo Habulin**, predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH.

Zvonimir Golub, predsjednik antifašista Međimurja kazao je da je u Narodnooslobodilačkoj borbi sudjelovalo je preko dvije tisuće Međimuraca, što u sastavu Kalničkog partizanskog odreda, a što u drugim postrojbama na području Hrvatske, Slovenije i drugih dijelova bivše države. Oko 1800 Međimuraca je bilo u zatvorima i logorima. U neposrednoj borbi s neprijateljem poginulo je preko 320 Međimuraca, a njih oko 800 od posljedica bombardiranja i od bolesti u logorima. Oko 2500 Međimuraca je bilo prisilno mobilizirano u mađarsku vojsku. Mnogi su i poginuli na istočnom frontu u ondašnjem Sovjetskom Savezu, kazao je među ostalim Zvonimir Golub o žrtvama drugog svjetskog rata koje je podnijelo stanovništvo Međimurja.

-Drago mi je da smo danas okupljeni na obljetnici značajnoj ne samo za Međimurje, već i Hrvatsku, prisjećamo se trenutaka kada su antifašisti slomili nacifašizam, a on nije progonio samo svoje političke protivnike, već sve one koji su bili drugačiji. Zbog toga se ovog doprinosa u borbi protiv najvećeg zla treba sjećati, te taj civilizacijski doseg ugraditi u svakodnevni život. Ovom svečanošću slavimo dan kada je meni dragi dio zemlje pripojen Hrvatskoj, u obraćanju je istaknuo **Stjepan Mesić**, bivši predsjednik RH i počasni predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, i objasnio kako su upravo Međimurci uvijek znali iskazati svoju pripadnost hrvatskom narodu.

Hrvatski sabor je povodom 60. obljetnice pobjede nad fašizmom 13. travnja 2005. godine donio deklaraciju o antifašizmu.

„Time se potvrđuje antifašistička i demokratska utemeljenost te opredijeljenost RH, kao i duboka privrženost

Svečana sjednica Skupštine Međimurske županije

vrijednostima suvremene demokracije. Doprinosi hrvatskog naroda u 2. svjetskom ratu ugrađeni su u temelje samostalne Hrvatske, ali i Europe. Stoga pozivam na trajnu afirmaciju i njegovanje antifašističke vrijednosti, te zaštitu i očuvanje stečevina antifašizma“, rekla je izaslanica predsjednika Hrvatskog sabora **Dragica Zgrebec**.

Komemoracije na spomen-obilježjima

Brojna izaslanstva položila su vijenče i zapalila svijeće podno spomen-ploče poginulima u Drugom svjetskom ratu u čakovečkom Starom gradu. Upravo u Starom gradu bili su zatočeni mnogi koji se nisu mirili s prisilnom mađarizacijom Međimurja, u razdoblju od 1941. do 1945. godine. Čakovečki dvorac Zrinski nisu uzalud zvali „Kulom zločina“, a Stari grad ujedno je bio i sabirni logor iz kojeg su mnogi Međimurci poslani u koncentracijske logore diljem fašističke Madarske, Njemačke i okupirane Poljske.

Odana je počast i kod spomenika poginulim borcima NOB-a na čakovečkom gradskom groblju. Tamo je čakovečki gradonačelnik **Stjepan Kovač** naglasio kako su tijekom Drugog svjetskog rata mnogi sugrađani izgubili život boreći se na nekoliko strana, bilo kao unovačeni vojnici u mađarskoj vojsci, bilo kao pripadnici vojske NDH ili kao pripadnici NOV-a. „Velika većina naših baka i djedova podržala je antifašističku borbu, stoga smo im vječno zahvalni što danas Čakovec nije Csaktornya, već ponosni i slobodni hrvatski grad“, poručio je. Govoreći o neospornoj činjenici

da su se tijekom oslobodilačkih akcija 1945. godine dogodili zločini koji se ne mogu opravdati ratom, Kovač je rekao da se često u dnevnapoličke svrhe relativizira antifašistička borba, a zaboravlja se kako su zahvaljujući toj borbi Dalmacija, otoci, Istra, Baranja i Međimurje postali dio slobodne i demokratske Hrvatske. Dodao je kako se stoga danas ne obilježava samo oslobođenje od okupatora i poraz fašizma, nego i konačno sjedinjenje s matičnim narodom, kada su iz Međimurja istjerane njemačke i mađarske trupe, te okončana četverogodišnja okupacija najsjevernijeg hrvatskog kraja.

Uz zvuk trube, u tišini groblja na Svetom Jurju u Trnju, na spomen-kosturnicu međimurskim partizanima, također su položeni vijenci, te zapaljene svijeće. U izaslanstvu SABA RH bili su Franjo Habulin, predsjednik, Stjepan Mesić, počasni predsjednik SABA RH, Zvonimir Golub, predsjednik i Ljubica Hošnjak, članica Predsjedništva Udruge međimurskih antifašističkih boraca i antifašista. Na spomen-groblju pokopani su posmrtni ostaci 44 boraca palih na području Međimurja, među njima i **Marka Kovača** iz Turišća, jednog od organizatora oslobodilačkog pokreta u Međimurju, koji je kasnije proglašen narodnim herojem.

Antifašistički borci herojski su se borili za slobodu, kazao je Zvonimir Golub, predsjednik antifašista Međimurja. Vodio ih je Josip Broz Tito, čovjek koga širom svijeta pamte kao jednog od legendarnih antifašističkih boraca i velikog državnika druge polovice 20. stoljeća. Na ovom skupu ističemo da antifašistički borci i antifašisti Međimurja podržavaju nastojanja da ovaj

spomen-park „Međimurski partizan“ zajedno s partizanskim spomen-sobom u Sv. Jurju u Trnju postane središnje mjesto za posjete učenika, kako bi se ponosili tom borbom i formirali pozitivne stavove o tom dijelu naše prošlosti. Svjesni smo, da su svi oni koji su u NOB-u sudjelovali kao aktivni borci ili suradnici, dali ogroman obol da se Međimurje ponovno vrati u okvir Hrvatske, a Hrvatska kao članica pobjedičke antihitlerovske koalicije postane samostalna i međunarodno priznata država, zaključio je Golub.

Okrugli stol: „Međimurje 1941. – 1945.“

U dvorani Schier u Čakovcu je organiziran Okrugli stol „Međimurje 1941.-1945., uz sudjelovanje više znanstvenika, povjesničara i političkih dužnosnika. Predstavljena je i knjiga „Međimurje u Drugom svjetskom ratu“ Vladimira Kalšana.

Spomenut ćemo oslobodilački pohod

jednog bataljuna Kalničkog partizanskog odreda koji je 27. listopada 1944. godine prešao Dravu kod Podbresta i u borbenom maršu za dva dana prošao Turčićće, Dekanovec, Novakovec i Podturen. Tu u Podturnu održali su javni miting, da bi – kako opisuje povjesničar **Vladimir Kapun** – navečer jedna četa krenula u Paklenicu gdje je napala pedeset mađarskih vojnika, čuvara naftnih izvora, a druga je četa preko Vratinsca krenula u Mursko Središće. Slijedio je udar na posadu u Selnicu, ojačanu s osamdeset vojnika iz Čakovca. Rezultat je pedeset pet zarobljenih i dvadeset poginulih mađarskih „hondveda“. Čitava je akcija izvedena pod vodstvom **Franje Frančića, Pere Pintera i Viktora Kocjana**. Važnost tog pothvata je u tome što je izведен u kasnu jesen 1944. Godine, kad su se kroz Međimurje provlačile brojne jedinice njemačke vojske pred naletom ruske armije s istoka. Međimurje je tada bilo opsjetljivo vojskom, pa je izvedba partizanskog pohoda kroz središnja naselja bila pravi junački pothvat, na samoj granici nacističke Njemačke koja je 1941. godine anektirala i mariborsku oblast Slovenije.

Međimurci su u partizane odlazili na Kalnik. Međutim, njihov otpor okupatoru nije se sastojao samo u odlasku u partizane. U Međimurju se već u drugoj polovini 1943. godine razvio snažan sustav baza i terenskog političkog rada koji je omogućavao dolazak većih partizanskih jedinica u Međimurje, njihov prihvat i siguran povratak na Kalnik nakon izvedenih akcija. Zbog malog prostora, rijeke Drave kao prirodne prepreke i državne granice, čuvanih željezničkih pruga, snažne okupatorske obavještajne mreže, gusto posijanih vojnih posada, žandarmerijskih postaja, nije se duže vremena mogla u Međimurju održati niti jedna veća partizanska jedinica. Kako je zaključeno na Okruglom stolu – nakana je da se izlaganja s ovog skupa pretoče u Zbornik.

Obilježavanje 70. obljetnice oslobođenja Međimurja završeno je svečanom akademijom u čakovečkom Centru za kulturu, gdje je skup pozdravio Mladen Novak, predsjednik Skupštine Međimurske županije. U sadržajnom kulturno-umjetničkom programu nastupio je i zagrebački Partizanski zbor.

B. M.

Henrik Ofstad, veleposlanik Kraljevine Norveške odgovara na prozivku Norvežani cijene partizane koji su se borili protiv nacizma

Henrik Ofstad, veleposlanik Kraljevine Norveške, odgovorio je na otvoreno pismo Obiteljske stranke u kojem ga je **Mate Knezović**, predsjednik te marginalne stranke, nedavno javno pozvao da se ispriča zbog „podrške komunistima“, odnosno „zbog prisustvovanja skupu osnivanja Antifašističke lige RH“. „Ispriku ste dužni zbog iskazane podrške tom skupu, a osobito ste dužni ispriku žrtvama komunističkog terora, čije ideje i djela zastupaju tzv. antifašisti (komunisti koji zlorabe časni naziv antifašist)“ poručio mu je Knezović.

U odgovoru Norveški veleposlanik uz ostalo kaže:

„Poštovani gospodine Knezoviću, iz Vašeg pisma stječem dojam da podcjenjujete znanje koje diplomati imaju o zemljama u kojima služe, pa i kad je riječ o mojem znanju o Hrvatskoj. Uvjeravam Vas da sam prilično dobro upoznat s povijesku regije. Temeljito sam ju proučavao proteklih dvadeset godina, a uz to sam deset godina u regiji i živio. Poziv da sudjelujem na Osnivačkoj skupštini Antifašističke lige u Zagrebu 21. ožujka, prihvatio sam, ne samo otvorenih očiju, nego i zato što sam pozivom i mogućnošću da se obratim gostima, bio počašćen.“

Tvrđite da su tom događaju prisustvovali samo komunisti. Nisam komunist, podsjeća Ofstad i dodaje: „Međutim, čak i da svi oni jesu komunisti, to ne bi ništa promijenilo. Norveška komunistička partija je legalna organizacija u mojoj zemlji u kojoj postoji tradicija poticanja različitosti u političkim raspravama“.

„Pitate me podržava li Norveška diktatore. Ne podržava. Norveški otpor od 1940. do 1945. nije se temeljio samo na tome da je Norveška bila pod okupacijom Wehrmacha, nego je predstavljao i borbu protiv totalitarizma i nacional-socializma – Hitlera i Mussolinija i njihovih marioneta, poput Quislinga i Pavelića. Otkad je Norveška postala članicom Ujedinjenih naroda, aktivno se zalaže za ljudska prava. Naš program za razvojnu pomoć, uključujući i program za Hrvatsku, također se temelji na poticanju razvoja dobre vladavine. Na istom je trag u norveška aktivna podrška ulasku Hrvatske u tzv. euro-atlantske integracije.

Međutim, najvažniju stvar niste spomenuli. Riječ je o poruci antifašizma koju sam izrekao na konferenciji. Odaš sam počast partizanima koje su nacisti poslali u Norvešku, njih 4268, i koji su

potom zatočeni u koncentracijskim logorima. Mnogi od njih su preminuli, no neki su uspostavili prijateljstva s lokalnim norveškim stanovništvom i zahvaljujući njihovoj pomoći, uspjeli prebjeci u Švedsku. Mnoge od tih obitelji održavaju prijateljske odnose i u drugoj ili trećoj generaciji. Njegovo veličanstvo kralj Olaf V. je 1976. godine otkrio spomenik partizanima koji su svoje živote dali boreći se protiv nacizma i fašizma. Mi, Norvežani, s ponosom ih se sjećamo.“

„U drugom dijelu mog govora naglasio sam da ostatke nacizma i fašizma vidimo i u današnjoj Europi. Iskoristio sam priliku čestitati Njemačkoj, kao europskoj zemlji u kojoj su državne institucije jako ozbiljno, možda čak i najozbiljnije u odnosu na ostale europske zemlje, shvatile opasnost takvog razvoja događaja.

Pretpostavljam da ste razumjeli da se neću niti želim ispričati zbog odavanja počasti Vašim sunarodnjacima koji su se tijekom Drugog svjetskog rata borili protiv nacizma. Umjesto toga, iskoristit ću ovu priliku da im se u ime norveškog naroda i u osobno ime, od srca još jednom zahvalim“, stoji u odgovoru Henrika Ofstada.

S.T.

Osnovana Antifašistička liga Hrvatske

•Zamišljena je kao asocijacija samostalnih organizacija civilnog društva, istaknuto je između ostalog na osnivačkoj Skupštini Lige u Starogradskoj vijećnici

UHrvatskoj se i danas vodi borba s vjetrenjačama i izmišljenim neprijateljima, falsificiraju se povijesne činjenice i truju mlade generacije, pri čemu važnu ulogu zauzima crkveni vrh i răširenost povijesnog revizionizma – istaknuo je **Juraj Hrženjak Đuka**, partizanski prvoborac na osnivačkoj Škupštini Antifašističke lige Hrvatske u zagrebačkoj Starogradskoj vijećnici (Liga je utečmeljena na prošlogodišnji Dan pobjede nad fašizmom).

Antifašizam je obrana temeljnih ljudskih prava, pa se s govornice moglo čuti i kako se Liga treba distancirati od bilo kakvog totalitarizma. Ono što ih je potaknulo na udruživanje prije svega je sustavno poricanje i demoniziranje antifašizma, njegovih tekovina i vrijednosti. Riječ je o asocijaciji civilnih udruga i pojedinaca koji dijele zabrinutost razvojem događaja u Hrvatskoj, u kojoj se javno poricanje temeljnih etičkih vrijednosti demokratskog društva ponovno nameće kao legitimna politička opcija.

Liga je u samo godinu dana uspjela okupiti 15 tisuća članova Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, 11 tisuća članova Saveza ratnih i vojnih invalida Drugoga svjetskog rata, oko dvije tisuće članova Srpskoga narodnog vijeća, stotinu članova Srpskoga demokratskog foruma, Romskog nacionalnog vijeća, Židovske općine, Židovske vjerske zajednice Bet Israel i 500 članova drugih udruga.

Okupljenima se obratio i bivši predsjednik države **Ivo Josipović**, rekavši da se u političkoj praksi susreo s kritikama zbog govora o antifašističkim vrijednostima i prisutnosti „ustaške guje“.

-Nažalost, nisam bio u krivu, jer nam povijest pokazuje da se fašističke ideje pojavljuju periodično, uporno i ondje gdje to ne bismo očekivali. Znali su mi reći da se ne treba baviti prošlošću, nego da treba gledati u budućnost. No to bi bilo tako da rasprava o povijesti nije zapravo rasprava o budućnosti. Oni koji revidiraju povijest i koji zagovaraju kvislinški režim su bolje organizirani, vidljiviji su na javnoj sceni i financirani su iz javnih sredstava. A za to smo krvni svi, baš kao i za činjenicu da danas među nama nema više mlađih koji su spremni braniti istinu i pravdu – rekao je Josipović.

Osnivačka Skupština Lige održana je u zagrebačkoj Starogradskoj vijećnici

Nitko na skupu nije reagirao na riječi povjesničara **Slavka Goldsteina**, koji je, među inim, ustvrdio:

-Uz dužno poštovanje, prema Titu moramo postaviti i određene rezerve. Iako je najpoznatiji čovjek rođen u ovoj zemlji, kojem se pripisuju goleme zasluge u svjetskoj politici i povijesti, antifašizam danas ne možemo braniti njegovim imenom (!!). Ispravno je reći da je on bio antifašist četiri ratne godine, ali i da je već 1945. zastupao staljinizam, koji je u suprotnosti s antifašističkim vrijednostima. Stoga je ispravno reći da smo mi ovde okupljeni da zastupamo antifašizam, a da Tita poštujemo, zaključio je Goldstein.

Zoran Pusić, predsjednik Građanskog odbora za ljudska prava, kazao je kako će Liga u narednom periodu, pored obilježavanja različitih obljetnica, raditi i na ad hoc reakcijama na sve brojnije javne izjave kojima se izravno ugrožavaju dosegnuti standardi ljudskih prava.

-Antifašizam danas čini aktualnim činjenica da se poricanje temeljnih vrijednosti društva nameće kao demokratska opcija i da se poziva na fizičko nasilje protiv neistomišljenika – upozorio je Pusić, podsjetivši na „rat“ nakon rata devedesetih. Od revitalizacije ustaške ideologije, javne demonstracije etničke isključivosti, teritorijalnih pretenzija, pristranog pravosuđa i policije, do zataškavanja i neprocesuiranja ratnih zločina.

-Oni koji su ustali protiv fašizma kada je on u svojoj okrutnosti dose-

gnuo apsolutno zlo zasluzuju najdublje poštovanje, međutim ideje i praksa fašizma nisu nešto s čime se raskrstilo prije 70 godina. To dokazuje pokušaj stvaranja stranačkih vojski, napadi na LGBT osobe i pripadnike romske zajednice, te stvaranje političkih stranaka koje svoju snagu crpe iz mržnje prema drugima i drugaćnjima. Nažalost, fašizam i nacizam nisu nestali, niti je njihova dijabolična privlačnost relikt prošlosti. Iz povijesti smo naučili da pokreti naslonjeni na te ideje prospiraju tijekom ekonomskih kriza. Dok u Europskoj uniji desne stranke jačaju na antimigrantskoj politici, u Hrvatskoj je riječ o klasičnom obrascu poticanja netrpeljivosti prema manjinama. Sve to ukazuje i da stare članice EU-a, koje su nekoć svoju zajednicu gradile na antifašističkim vrijednostima, danas gube imunost na tu opaku bolest. Stoga ćemo se zalagati za temeljne antifašističke vrijednosti dok ih je još moguće obraniti argumentima – zaključio je Pusić.

Za predsjednika Antifašističke lige Hrvatske izabran je **Zoran Pusić**, **Juraj Hrženjak** postao je počasnim predsjednikom, za zamjenicu predsjednika izabrana je **Vesna Teršelić**. Članovi Izvršnog odbora su među inim i **Franjo Habulin**, predsjednik i **Dragan Markovina**, član Predsjedništva SABA RH, **Jovan Vejnović**, predsjednik Saveza društava „Josip Broz Tito“ Hrvatske i **Milena Ostojić** iz Mreže antifašistkinja Zagreb.

B. M.

Počast borcima talijanskog bataljuna „Pino Budicin“

•Brojni antifašisti i borci Drugog svjetskog rata iz svih krajeva Istre, Rijeke i Trsta okupili su se 4. travnja 2015. na Rovinjštini, stanciji Bembo nedaleko od Bala, kako bi se s pijetetom poklonili talijanskim partizanima bataljuna „Pino Budicin“

Katarina Jurčić je u ime antifašista Rovinjštine govorila je o ratnom putu Bataljuna: Od njih 120 na početku, Bataljun je narastao na tisuću boraca, a u borbama za oslobođenje je ostalo 75 mrtvih, 120 nestalih i 150 ranjenih, a koliko znamo, danas ih je samo još sedam živih.“ Svoj govor je završila, kako kaže, značajnom i tužnom konstatacijom: „U Hrvatskoj, dok je ljevica na vlasti, slučajevi ekstremnog nacionalizma sve su češći. Po Zagrebu i oko njega defiliraju u crno obućeni, a što će biti ako na vlast dođe desnica? Dužni smo borcima palim za slobodu, obećati da ćemo se boriti za antifašističke ideje. Ljubav prema domovini se iskazuje poštenim radom, dobrousjedskim odnosima, a ne govorom mržnje kojim se blati vlastita domovina.“

Giovanni Sponza, gradonačelnik Rovinja i saborski zastupnik osudio je izmještanje biste Tita iz Predsjedničkog ureda u Zagrebu. Kaže: „Ovdje, na ovom mjestu postrojili su se Talijani antifašisti, pripadali su svjetskom antifašističkom pokretu, a za svog komadanta odabrali su Tita.“

Božo Štifanić, predsjednik antifašista Poreštine je naglasio da je Tito „naš sugrađanin“, da je često boravio na Brijunima. „Tito je naš Istrijan i da nije bilo Tita ne bi bilo ni hrvatske Istre, da nije bilo Tita, Pazinske odluke nikad se ne bi bile provele. Kad je Tito umro, prisjeća se Štifanić, Istra je plakala, plakala je Jugoslavija. Plakali su mnogi narodi u Africi, Aziji i čitav miroljubivi svijet. Svake godine idemo u Kumrovec u 15-

Cvijeće i svijeće na spomenik talijanskim partizanima bataljuna „Pino Budicin“

ak autobusa, ove godine biti će 20, da dokažemo svima onima koji su ga izbacili iz Zagreba, da je Tito naš, a mi smo Titovi.“

Tomislav Ravnić, predsjednik antifašista Istarske Županije podsjetio je da je ovo 71. godišnjica otkad su se ovdje okupili omladinci, a mnogi se svojim domovima nisu vratili, da bi mi danas uživali nacionalnu slobodu. Kaže: „Da se podsjetimo, povjesna Istra dala je 17.000 žrtava u Drugom svjetskom ratu. To je više nego što je dala cijela Hrvatska u Domovinskom ratu. To bi naša poštovana Predsjednica **Kolinda Grabar-Kitarović** trebala znati. Ne želimo

nikoga uvrijediti, ali nećemo ni šutjeti, ne dozvoljavamo nikome da gazi po našim žrtvama. Gospođa Kolinda kaže da je maknula Tita zato što je bio diktator. Da li Gospođa zna da je 5. svibnja 1945. američki general, načelnik Štaba u Italiji, zatražio od Tita da povuče partizane iz Istre. Tito je rekao: NE! Kad su Saveznici htjeli instalirati Kralja Karađorđevića i Dražu Mihailovića, Tito je rekao: NE! Zar je trebao popustiti kada je Staljin ovde namjeravao uvesti Varšavski pakt, jer i opet je Tito rekao: NE! Trebala bi Gospođa Kitarović iz povijesti nešto naučiti, ako ne zna.

Zdravko Tovirac

Gradonačelnik Vojko Obersnel o programu 70. obljetnice oslobođenja Rijeke Dio naše obale i otoka bili bi tuđi bez borbe antifašista

„Žalosno je da i danas moramo objašnjavati ispočetka tko je bio na pravoj, a tko na krivoj strani, rekao je Obersnel

Svečana akademija, okrugli stol te izložba „Rijeka, sjećamo se – Fiume, ricordi“, Fotografski vremeplov 1945.-1947, s fotografijama iz fundusa Muzeja grada Rijeke, samo su dio događanja koja će do 9. svibnja biti organizirana u sklopu obilježavanja 70. godišnjice završetka Drugog svjetskog rata i oslobođenja Rijeke, najavili su predstavnici organizatora – Grada Rijeke, Udruge antifašističkih boraca i anti-

fašista grada Rijeke, Saveza antifašističkih boraca i antifašista Primorsko-goranske županije i Muzeja grada Rijeke.

Riječki gradonačelnik **Vojko Obersnel** kazao je da Rijeka, Istra i znatan dio obale i otoka ne bi danas bili u Hrvatskoj da nije bilo pobjede u antifašističkoj borbi te da ga veseli činjenica da su se u program uključile i osnovne škole - kvizovima, debatama i izložbama. Istaknuo

je i predstavljanje dviju knjiga – „Borbene grupe Sušaka i Rijeke 1944.-1945.“ **Ivana Kovačića** i pretisak knjige „Zaobići Ingredstellung. Riječko područje u završnici Drugog svjetskog rata“ autora akademika **Petra Strčića i dr. sc. Antona Girona**.

Obersnel je kazao da je u tijeku i obnavljanje i uređenje antifašističkih spomenika i spomen-obilježja.

B. A.

•Desetu godinu zaredom u sklopu međunarodnog europskog projekta ove godine je Vlak sjećanja – Auschwitz 2015. organiziran od 19. do 23. ožujka. Projekt je to koji uključuje nekoliko europskih gradova u program posjeta Auschwitzu, logoru u kojem se odaje počast žrtvama holokausta i Drugog svjetskog rata

Od 2013. godine partner u ovom projektu koji povezuje povijest, sjećanje, svjedočanstva i edukaciju mlađih ljudi je i Hrvatska, odnosno UABA Grada Opatije. Tako je i ove godine uz učenike srednjih škola iz desetaka talijanskih gradova te srednjoškolce iz nekoliko francuskih regija, u vlaku sjećanja u pratnji svojih profesora putovalo i dva desetaka srednjoškolaca iz Opatije, Rijeke i s otoka Krka. Tijekom puta u vlaku su organizirane razne radionice, predavanja, okrugli stolovi i projekcije filmova na temu holokausta i sjećanja na holokaust. Cilj navedenih aktivnosti je prenijeti učenicima povijest holokausta, ali i očuvati sjećanja na mnoge nedužne žrtve koncentracijskih logora. Sudionici ovog jedinstvenog vlaka proputovali su preko dvije tisuće kilometara, razgledali grad Krakow, posjetili koncentracijski logor i logor smrti Auschwitz I i Auschwitz II – Birkenau, gdje su na jedinstven i simboličan način sudjelovali u komemoraciji za žrtve holokausta.

Krakow je jedan od najstarijih poljskih gradova te drugi po veličini u Poljskoj. Iznimno je bogat kulturno povijesnim znamenitostima, ali je i mjesto stradavanja nevinog židovskog i poljskog stanovništva u Drugom svjetskom ratu. U razgledu židovske četvrti, židovskog geta i koncentracijskog logora Plaszov, učenici i njihovi profesori su vidjeli besmisao ljudske destruktivnosti. Nasuprot izlaska iz nekadašnjeg geta stoji tvornica Oscara Schindlera, čovjeka koji je od sigurne smrti spasio preko tisuću Židova; humanost i dobrota nasuprot uništenju. Vječna borba dobra i zla, pravi uvod za posjet Auschwitzu.

U Auschwitzu je sudionike vlaka dočekao Ryszard Domasik, vodič, humanist, povjesničar. Vodeći hrvatsku grupu po mjestu neopisive patnje, slikovito je dočarao uvjete življjenja u tada uspostavljenoj tvornici smrti. Na licu su mesta učenici vidjeli ono što su učili, čitali,

Mladi u posjetu Auschwitzu

slušali, gledali u filmovima. Rasizam, šovinizam, vjerska netolerancija i ravnodušnost, to je Auschwitz. Cilj dolaska u Auschwitz nije bio samo razgledavanje nego osjetiti i misliti! Nadati se i željeti da se nikad više ne ponovi!

Preko sedamsto sudionika vlaka sjećanja poklonilo se u komemorativnom dijelu posjeta svim žrtvama holokausta. Marko Rubinić i Marko Sporiš, opatijski srednjoškolci i Tina Pejaković s otoka Krka položili su vijenac i zapalili sveće u memorijalnom centru, dok je vrlo

emotivan nastup bio Marije Rode, krčke srednjoškolske koja je stihovima svoje pjesme *Tišina* zaokružila dostojanstvenu komemoraciju.

Na kraju puta ostaje promišljanje o nama samima, o iskustvima i spoznajama prije posjeta Auschwitzu i nakon posjeta. Emocije su pomiješane. Završit ćemo s jednom rečenicom koju smo čuli na komemoraciji: „Ne dozvolimo da naša prošlost bude budućnost naše djece.“

Sanja Bosnić
Igor Jovanović

Krčanke u Vlaku sjećanja

Udruga antifašističkih boraca i antifašista otoka Krkainicira je uključivanje nekolicine krčkih srednjoškolki koje su dale svoj doprinos obilježavanju sjećanja na žrtve Auschwitza. Iz Hrvatske je išlo dvadeset i šest članova - učenika i profesora, ali se nisu tek utopili među sedamstotinjak sudionika već su ravnopravno sudjelovali u čitavom programu.

Srednju školu Hrvatski kralj Zvonimir iz Krka tom su prigodom, uz profesoricu Gordiju Marijan, predstavljale Marija Rode, Lucija Ostrogović, Tina Pejaković, Anita Mra-

kovčić i Ana Daria Muždeka, učenice koje su najuspješnije odgovorile na natječajni zadatak.

Sudionici ove vrijedne inicijative tako su proputovali vlakom od Hrvatske do Poljske (i natrag), a prešavši tračnicama 2.300 kilometara, na simboličan i jedinstven način odali počast žrtvama tog ozloglašenog logora. Međutim cilj putovanja bio je Memorijalni centar i muzej Auschwitz-Birkenau te komemoracija na kojoj se svake godine okupljeni prisjećaju žrtava Auschwitza.

Igor Gržetić

♦Šesto izdanje Dana antifašizma u Opatiji, u organizaciji UABA grada Opatije i Gimnazije Eugena Kumičića, započelo je 4. i trajalo do 6. ožujka ove godine, a osnovna tema je bila – Djeca u Holokaustu. Prepuna Vila Antonio bila je premala za velik broj posjetitelja, školaraca i značajeljnih koji su htjeli prisustvovati tematskoj večeri filma

Razlog tome djelomično leži i u gostu večeri, oskarovcu Branku Lustigu koji je svojim prisustvom dao veliki doprinos važnosti ove manifestacije.

U ime organizatora prisutnima su se obratili Oleg Mandić (predsjednik opatijskog UABA) te ravnateljica gimnazije Ivanka Škarić, a čast otvaranja Dana antifašizma pripala je Fernandu Kiriginiu, opatijskom dogradonačelniku. Među prisutnima, u publici su se našli i akademik Petar Strčić, glumac Rade Šerbedžija, pjevač Damir Urban, te brojni drugi gosti.

Posljednji let Petra Ginja, američki dokumentarac o tragičnoj sudbini židovskog dječaka, prateći ga od praškog geta preko grada-logora Terezina do smrti u koncentracionom logoru u Auschwitzu, primjereno se uklopio u temu ovogodišnjih Dana antifašizma - Djeca u Holokaustu. Nakon projekcije uslijedio je razgo-

ŠESTI DANI ANTIFAŠIZMA

vor s Brankom Lustigom na temu stradanja djece u ratnim situacijama. Ulogu moderatora odradio je **Igor Bajok**, duogodишnji suradnik na projektu Dani antifašizma u Opatiji.

Prvi dan je pokazao kako je ovo relevantna manifestacija koja ima važnu ulogu u komunikaciji, edukaciji i razumijevanju prošlih događaja, jer se jedino upoznavanjem prošlosti može izvući pouka iz grešaka, kako se one ne bi ponovile.

Drugi dan Dana antifašizma u Opatiji namijenjen je uvijek mladima, pa se u Vili Antonio u 11 sati našlo po 10 učenika iz svake opatijske škole. Bili su nazočni i opatijska dogradonačelnica **Marina Gašparić** i mons. **Sanjin Francetić**, izaslanik riječkog nadbiskupa dr. **Ivana Devčića**, s asistentom. Predsjednik UABA Mandić u ime organizatora, pozdravljajući nazočne, iskazao je zadovoljstvo nazočnošću mons. Francetića kojeg s ovom Udrugom antifašista povezuje i činjenica da potječe iz partizanske obitelji.

Prof. **Tatjana Matetić** i kustosi muzeja učenike su na satu povijesti upoznali sa zločinom i stradanjem u selu Lipa. Nakon toga su i otišli u Lipu, gdje su posjetili Muzej i selo, te položili cvijeće na spomenik. Učenici će svoje dojmove pretociti u likovne, pjesničke i druge forme njima bliske, a prezentaciju svojih radova napraviti će u školama.

Uz svesrdnu podršku Grada Opatije, Primorsko-goranske županije i ostalih,

na Danima antifašizma u proteklih šest godina postignuti su vrijedni rezultati, ostvarena visoka razina obrađenim temama i gostima koji su bili uključeni u rad.

Posebnu čast i značaj ovom projektu iskazali su i bivši Predsjednici RH **Stjepan Mesić** i **Ivo Josipović** koji su bili prisutni svake godine na Danima antifašizma. Predsjednica RH **Kolinda Grabar-Kitarović** pozvana je na Šeste Dane antifašizma u Opatiju, ali je zahvalila i izrazila žaljenje što zbog državničkih obveza ne može doći te je poželjela uspešan rad.

Treći dan - 6. ožujka, održana je plenarna tribina, a tema rasprave su bili različiti oblici patnje djece tijekom rata, poslijeratni oporavak djece – žrtava rata i odnos društva i države prema njima, sličnosti i razlike traume djece žrtava rata i djece koja su zlostavlјana u mirnodopsko vrijeme. Moderator tribine bio je Neven Šantić, a učesnici dr. Dubravka Kocijan Hercigonja, Marijan Gubina koji je kao 11-godišnji dječak bio u srpskim logorima (265 dana) u vrijeme Domovinskog rata te Oleg Mandić koji je kao 11-godišnji dječak bio u logoru Auschwitz i kao zadnji živući uznik izašao iz njega.

Tema – djeca, žrtve rata jedna je od najtežih tema i ništa se ne može usporediti s nemoći i boli djeteta.

Tribini su nazočili i predsjednik SABA RH **Franjo Habulin** i potpredsjednik **Dinko Tamarut**.

Suzana Cvjetković

Šesti Dani antifašizma u Opatiji okupili su mnoga poznata lica

♦Nacisti i fašisti su 30. travnja 1944. godine zvjerски pobili svih 269 zatečenih žitelja, a mjesto kompletno spalili i opljačkali

Na mjestu nekadašnjeg Spomen-muzeja Lipa otvoren je 8. travnja Memorijalni centar „Lipa pamti“ kao izdvojena zbirka Pomorskog i povijesnog Muzeja Hrvatskog primorja. Ovime je inicijativa o obnovi Memorijalnog centra pokrenuta od strane UABA Liburnije, Podružnice Matulji, prije više godina, uspješno ostvarena.

Najzaslužnija je Općina Matulji koja je uložila značajna sredstva od gotovo 4 milijuna kuna, a podršku je pružila Primorsko-goranska županija s 1,26 milijuna kuna i Ministarstvo kulture Republike Hrvatske s 450 tisuća kuna.

Obraćajući se mnogobrojnim uzvanicima, Općinski načelnik **Marijo Ćiković** je istaknuo da je ponosan obnovom ovog Memorijalnog centra kao znaka sjećanja i zahvale žrtvama stradanja u stravičnoj tragediji od koje se Lipa nikada nije oporavila. Memorijalni centar trebao bi postati oaza mira, ljubavi i druženja koja će pomoći da se takvo zlo više nikada ne ponovi.

Župan **Zlatko Komadina** ocijenio je da je bila naša generacijska dužnost zaštiti ovaj objekt od propadanja kao mjesto koje čuva spomen na civilne žrtve rata. Istaknuo je da su tekovine antifašističke borbe duboko utkane u korijene Primorsko-goranske i Istarske županije. Otvaranje ovog memorijalnog centra, pored ostalog je i doprinos obilježavanju 70. obljetnice pobjede nad fašizmom, bez koje ni ove županije danas ne bi bilo u Hrvatskoj.

Pomoćnica ministra kulture **Vesna Jurić Bulatović** ocijenila je ovo kao iznimski kulturni projekt te uputila čestitke mještanim i svima koji su sudjelovali u njegovoj realizaciji. Izrazila je želju da ovo postane mjesto promišljanja, učenja i izgrađivanja osobnog stava prema zločinu.

Dinko Tamarut, predsjednik SABA Primorsko-goranske županije je ocijenio da je ovakvo moderno rješenje primjerno današnjem vremenu i mladim generacijama koje će na tom mjestu moći učiti o ovom dijelu naše povijesti.

Memorijalni centar nalazi se u obnovljenoj zgradi osnovne škole u centru Lipe. Modernim postavom muzejske zbirke arhitekta **Damira Sevšeka** i dizajnera **Damira Gamulina** ispričana je na human način jedna potresna priča stradanja malog mesta Lipe, u kojem je na zvјerski način

Otvoren Memorijalni centar „Lipa pamti“

POTRESNA PRIČA O STRADANJU MALOG MJESTA LIPE

Svečano otvaranje Memorijalnog centra u Lipi

30. travnja 1944. ubijeno svih 269 zatečenih žitelja, a mjesto spaljeno i opljačkano. Uz francuski Oradour sur Glane, Lidice u Češkoj, Lipa je treće mjesto koje su nacisti potpuno uništili, no Lipa je i jedina od tih mesta koja je nastavila živjeti.

U prizemљu se nalazi info centar i multifunkcionalni prostor sa stalnom izložbom o povijesti i životu Lipe i cijelog Liburnijskog kraja, a služiti će i za okupljanja i druženja mještana, održavanja izložbi i drugih događanja.

Povijesna priča ispričana u prizemљu, uvod je u ono što posjetitelje očekuje kada se upute prema katu objekta, gdje je detaljno opisano stradanje Lipe i njenih mještana, uključujući i širi kontekst ratnih zbivanja.

Posjetitelji ondje mogu pogledati slovenski dokumentarac „Dan kada je Lipa umrla“, u kojem živući svjedoci opisuju ta strašna događanja i pomoću slušalica, poslušati pričanja samih kazivača o stradanju Lipe, uključujući i sjećanja Danice Maljevac, prve djevojčice rođene u Lipi nakon tih događaja te razgledati fotografije iz povijesti Lipe i Liburnijskog kraja.

U prvoj prostoriji je smješten stol s reljefnim prikazom čitave regije, na kojem se gledatelju putem projekcija pojašnjava kontekst Drugog svjetskog rata na ovim prostorima.

Područje Liburnijskog kraja je nakon kapitulacije Italije 8.09.1943. uključeno u njemačku Operativnu zonu „Jadransko primorje“ (Operationszone Adriatisches Küstenland – OZAK).

U okviru operacije pod nazivom „Bra-

unschweig“, 30. travnja 1944. oko 14,30 sati Lipu opkoljavaju postrojbe SS-a i talijanske fašističke milicije RSI. Zapovjednik im je bio Aurelio Pies, šef odreda fašističke milicije u Rupi, rođeni Fijuman. Za 3 sata trajanja ovog masakra spaljene su sve kuće i gospodarski objekti, opljačkana stoka i vrednija imovina. U tom krvavom pohodu najprije je 21 mještanin premlaćivan, mučen a potom i ubijen. Ostale su potjerali i nagurali u posljednju kuću na kraj Lipe. Pucali su i bacali bombe u tako nagurane mještane, a kuću polili benzonom i zapalili, tako da su mnogi još živi izgorjeli.

O ovim događajima svjedoče fotografije koje su snimili sami krvnici kao svoje ratne trofeje i te su fotografije danas osnova postava Memorijalnog centra Lipa, a koriste se za osudu tog čina.

Humana diferencijacija brojnih žrtava ostvarena je postavom kućica na suprotnom zidu, za svaki spaljeni objekt, gdje je navedeno ime obitelji i njihov nadimak, a s druge strane njihovo osobno ime i godina rođenja.

Ciljani posjetitelji muzeja su učenici osmih razreda osnovnih škola i četvrtog razreda srednjih škola koji u sklopu nastave obrađuju gradivo Drugog svjetskog rata. Posjetom muzeju učenici će steći osobno iskustvo i doživljaj ovih događanja, naglasila je kustosica Vana Gović.

Suteren je predviđen za smještaj etnografske zbirke, čiji se postav očekuje.

Memorijalni centar bit će otvoren cijele godine, radnim danom od 10 do 17 sati i subotom od 10 do 14 sati.

D.Š.

Savez antifašističkih boraca i antifašista RH

NE PRIHVAĆAMO POKROVITELJSTVO PREDSJEDNICE RH NAD 70. OBLJETNICOM POBJEDE NAD FAŠIZMOM

•Uklanjanje biste Josipa Broza Tita iz Ureda Predsjednice Republike Hrvatske, gospođe Kolinde Grabar-Kitarović je za Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske u potpunosti neprihvativ čin. Simbolični čin uklanjanja biste zapravo govori o njenom odnosu prema Josipu Brozu Titu kao vojskovodiji, državniku i svjetskom političaru, a kroz to i o antifašizmu i antifašističkoj borbi u 2. svjetskom ratu općenito

Stječe se dojam da Predsjednica ne poznaje u potpunosti povjesna zbivanja i činjenice, kao i vrijeme i okolnosti u kojima je živio i radio Josip Broz Tito.

Tito je bio kao vojskovodja, revolucionar, državnik i svjetski političar, izuzetno cijenjen i uvažavan u svijetu. U svakoj zemlji koju je posjetio bio je rado viđen gost, dočekan s najvišim državničkim počastima. Podsjetimo i zbog čega.

Drug Tito pozvao je narod na ustank protiv okupatora u 2. svjetskom ratu, talijanskih fašista, njemačkih nacista, ali i domaćih kvislinških snaga svih boja. Ustanak je prerastao u općenarodni oslobođilački rat, a NOV i POJ Tito je vodio neposredno do konačne pobjede nad fašizmom 1945. godine.

Zaslužan je za vraćanje Hrvatskoj poklonjenih i otetih hrvatskih krajeva: Istre, Rijeke, Dalmacije i otoka, Međimurja i Baranje. Osim Hitleru i Mussoliniju, Tito se suprotstavio i Staljinu i na taj način omogućio Jugoslaviji vlastiti put, oslobođen vodenja zemlje na strahovladi uz pomoć boljševičkih bajoneta.

Godine 1950. Tito u tvornicama uvodi radničko samoupravljanje, dakle sistem koji nije postojao nigdje u svijetu, pa nije bilo moguće koristiti ničija iskustva. Iz godine u godinu sve su se više demokratizirali društveno-ekonomski i društveno-politički odnosi u Jugoslaviji. Uvodi delegatski sistem, koji je kvalitetniji od predstavničkog sistema. Ustavnim amandmanima 1974. godine republikama

u sastavu SFRJ daje potpunu samostalnost s pravom na samoopredjeljenje do odcjepljenja.

Od predratne nerazvijene poljoprivredne zemlje Tito je stvorio srednje razvijenu industrijsku zemlju sa stalnim napretkom i prosječnom stopom rasta od 6-7%.

Pitamo se, jesu li to „odlike“ diktatora ili kako neki još dodaju „komunističkog zločinca“.

Tito je jedan od osnivača pokreta nesvrstanih zemalja što je još više pridonijelo njegovom ugledu u svijetu. Pokret nesvrstanih odigrao je sudbonosnu ulogu u smirivanju hladnoratovske napetosti između istočnog i zapadnog bloka. Nesaglediva je Titova uloga jer je sprječena mogućnost oružanog sukoba i moguće nuklearne katastrofe. Tito se u međunarodnim odnosima zalagao za miroljubivu aktivnu koegzistenciju i međunarodnu suradnju na osnovama međusobnog uvažavanja, razumijevanja i ravnopravnosti.

Usprkos tome, Predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović okarakterizirala je Josipa Broza Tita diktatorom. I ne samo to. Prihvaćanjem pokroviteljstva nad Bleiburškom komemoracijom, učinila je nepriličan čin jer se takvom odlukom izjednačavaju Bleiburg i Jasenovac.

Jasenovac je bio mjesto masovnog planskog ubijanja civila, Srba, Židova, Roma, ali i Hrvata koji su bili protivnici režima NDH. To je bio genocid. Na čelu

bleiburških stadalnika bila je vojska NDH – 1500 stražara iz Jasenovca i Crne legije pod vodstvom ratnog zločinca Maksa Luburića. Na strani stradalih u Bleiburgu bilo je ubojica, a na strani stradalih u Jasenovcu samo žrtve. Tu nije moguće izjednačavanje.

Uklanjanje biste Josipa Broza Tita iz predsjedničkog ureda još je jedan u nizu revizionističkih postupaka kojim se želi Tita prikazati kao diktatora, a NOV i POJ kao komunističku zločinačku vojsku. Uz to, kvislinška vojska NDH želi se prikazati kao jedina snaga koja se borila za Hrvatsku. Josipa Broza Tita kao vrhovnog komandanta želi se izopčiti iz hrvatske povijesti i ukoliko bi se to dogodilo, onda bi to bio i konačni obračun s antifašističkom borbom u 2. svjetskom ratu i antifašizmom općenito. Ove godine obilježavamo 70. obljetnicu pobjede nad fašizmom. Veliki je to jubilej kojeg obilježavaju sve europske zemlje članice antihitlerove koalicije.

Predsjednica Republike Hrvatske gospođa Kolinda Grabar-Kitarović prihvatala je pokroviteljstvo nad tom obljetnicom. Međutim zbog njezinog odnosa prema Josipu Brozu Titu i prema antifašizmu SABA RH ljubazno zahvaljuje, ali ne može prihvati pokroviteljstvo Predsjednice RH nad 70. obljetnicom pobjede nad fašizmom, pobjede nad najmračnijom ideologijom u povijesti ljudskog društva.

Predsjednik SABA RH
Franjo Habulin

Odgovor Predsjednice RH Kolinde Grabar-Kitarović

Ne izjednačavam antifašizam s Titom kojeg smatram diktatorom

•Kolinda Grabar-Kitarović izrazila je u petak žaljenje zbog odluke Saveza antifašističkih boraca Hrvatske (SABA) da odbiju njezino pokroviteljstvo nad obilježavanjem sedamdesete obljetnice pobjede nad nacizmom i fašizmom

Predsjednica Republike Kolinda Grabar-Kitarović izrazila je u petak žaljenje zbog odluke Saveza anti-

fašističkih boraca Hrvatske (SABA) da odbiju njezino pokroviteljstvo nad obilježavanjem sedamdesete obljetnice

pobjede nad nacizmom i fašizmom te naglašava da će u svojem djelovanju i dalje zastupati antifašizam, no da se ni-

kad neće složiti s izjednačavanjem cijelokupnog antifašističkog pokreta u Hrvatskoj s Josipom Brozom kojeg smatra diktatorom.

SABA je u petak ocijenila da se hrvatska predsjednica odlukom o uklanjanju Titove biste iz svoga Ureda na Pantovčaku odrekla antifašističke borbe hrvatskog naroda te odbila pokroviteljstvo Grabar-Kitarović, a na upit Hine za

komentar te odluke iz Ureda predsjednice poručeno je da je Grabar-Kitarović "zao što su tako odlučili, no da to je njihovo pravo i ona ga poštaje".

"Predsjednica naglašava kako apsolutno poštije i cjeni, te će u svojem djelovanju i dalje zastupati antifašizam i pobjedičku antihitlerovsku koaliciju, a uz to predsjednica potječe iz obitelji koja je također sudjelovala u po-

vratku Rijeke, Istre i Dalmacije matici Hrvatskoj. No, nikada se neće složiti s izjednačavanjem cijelokupnog antifašističkog pokreta u Hrvatskoj s Josipom Brozom kojeg smatra diktatorom, a što je sukladno i rezoluciji Vijeća Europe o o potrebi međunarodne osude zločina totalitarnih komunističkih režima", rekao je Hini glasnogovornik Ureda predsjednice Luka Đuri.

UABA Split

PODRŠKA OTKAZIVANJU POKROVITELJSTVA

•Uklanjanje biste maršala Tita iz prostora službene rezidencije predsjednika Republike, koliko god bio očekivani potez, budući da je bio najavljen u izbornoj kampanji, izaziva težak i mučan dojam u antifašističkoj javnosti našeg grada i cijele Hrvatske. Tome posebno pridonosi činjenica da je Predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović odlučila Tita ukloniti u pažljivo odabranom trenutku, neposredno uoči proslave 70. godišnjice Dana pobjede nad nacističkom Njemačkom u Drugom svjetskom ratu

Tim ideoološkim znakom mnogo šireg značenja od puke deložacije jednog umjetničkog djela, Predsjednica Grabar-Kitarović je dala na znanje velikom dijelu hrvatskog stanovništva da ne dijeli njegova najdublja stremljenja, zbog čega je dovela u duboku sumnju svoju nakanu da bude predsjednica svih hrvatskih građana. Sve to čini Predsjednicu politički potpuno neprikladnom osobom da velika proslava Dana pobjede, najveći dan suvremene antifašističke Europe, bude u Hrvatskoj pod njenim pokroviteljstvom. Udruga antifašista Splita stoga podržava Savez antifašističkih boraca i antifašista Hrvatske, koji joj je predložio pokroviteljstvo, a ona ga navodno već prihvatiла, da taj prijedlog povuče.

Svi dosadašnji hrvatski predsjednici, Franjo Tuđman, koji je bio najmlađi Titov general iz oružane oslobođilačke antifašističke borbe, Stjepan Mesić i dr. Ivo Josipović, držali su Maršalovu bistu na Pantovčaku potvrđujući time svoju, ali i antifašističku opredjeljenost Repu-

blike Hrvatske - pripadnice pobjedičke koalicije i poštovanje prema Titovom mjestu u hrvatskoj povijesti. Gospođa Grabar-Kitarović nakon 25 godina uklanjanja lik legendarnog vojskovođe koji je, kada je riječ o Hrvatskoj, bio na čelu više od 250 tisuća antifašista-partizana u borbi protiv fašističke vojne sile i njenih slугa, ustaša i četnika. Titova vojska vratila je matici Hrvatskoj sve hrvatske teritorije otete krajem Prvog i od Pavelića prodane tijekom Drugog svjetskog rata, što je bio povijesni čin rijetko zapisan u povijesti Hrvata i hrvatske države. Pod vodstvom maršala Tita hrvatski partizani očuvali su hrvatsko nacionalno biće i njegovu državnost.

Gospođa Predsjednica Grabar-Kitarović i tijekom kampanje i u inaugurativnom govoru uvjeravala je hrvatsku (i svjetsku) javnost da je protiv podjela, da želi biti predsjednica svih hrvatskih građana. Ovom gestom je na djelu pokazala da, ne samo nije predsjednica svih, nego da je upravo ona ta koja izaziva podjele,

a izjavama i po svijetu kako je Tito bio diktator to pokazuje i riječima.

Revnost nove Predsjednice da Tita, jedinog državnika svjetske važnosti i reputacije kojega je dao hrvatski narod - koji je nakon pobjede u ratu 1941.-1945. zemlje nekadašnje Jugoslavije uveo u razdoblje dugog mira i prosperiteta modernizirajući, danas nezamislivim tempom, jednu zaostalu seljačku balkansku monarhiju - svede na mјere malog muzeja Hrvatskog zagorja, neće, naravno, ni za milimetar promijeniti Titovo mjesto u povijesti Hrvatske, širih prostora nekadašnje Jugoslavije i svijeta. Ove slabne aktivnosti predsjednice Kitarović samo svjedoče koliko je duboka provincialnost, koliko je izopačeno shvaćanje patriotizma i koliko je beznadežno natražnjaštvo hrvatskih desničarskih političara i nacionalista.

Vjerujemo da će to u budućnosti jednom ipak biti prevladano. Što prije to, i za Hrvatsku i njen ugled u svijetu, bolje.

Prof. emeritus, dr. sc. **Josip Milat**

Dubrovnik

Pridružujemo se odluci SABA RH da ne prihvati pokroviteljstvo

Zajednica udruga antifašističkih borača i antifašista Dubrovačko-neretvanske županije daje bezrezervnu podršku Priopćenju za javnost Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske od 20. ožujka 2015. godine u kojem je izražen protest zbog odluke Predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović da iz svog ureda na Pantovčaku ukloni bistu Josipa Broza Tita.

Pridružujemo se odluci SABA RH da ne prihvati pokroviteljstvo Predsjednice Republike u obilježavanju sedamdesete obljetnice pobjede nad fašizmom u Drugom svjetskom ratu, zbog njezinog odnosa prema Josipu Brozu Titu i antifašizmu.

Ovaj kukavički obračun s Josipom Brozom Titom, nije samo simboličan čin, već početak dugo najavljuvane

strategije HDZ-a o obračunu s antifašizmom (izbacivanje iz Ustava RH, lustracija, "sučeljavanju s prošlošću").

Žalosno je da Predsjednica Republike Hrvatske na početku svog mandata izaziva nove podjele, neodgovorno tumači povijesne činjenice, i obračunava s hrvatskim antifašizmom,

Odvajati Josipa Broza Tita, jednog od najvećih vojskovođa antifašističke

koalicije Drugog svjetskog rata, poštovanog svjetskog državnika, od antifašističkog pokreta. Drska je povijesna i politička manipulacija.

Kolinda Grabar-Kitarović uzima sebi za pravo da Vrhovnog komandanta antifašističke narodnooslobodilačke pobjedičke vojske, državnika koji je imao hrabrosti reći „ne“ Stanjinu, tvorcu radničkog samoupravljanja, osnivaču i lideru Pokreta nesvrstanih, čovjeku koji je najzaslužniji za teritorijalnu cjelebitost Hrvatske i pravo na vlastitu državu, proglašava diktatorom.

Tita i u ovoj prigodi ne treba braniti, njega brani njegovo velebno povijesno djelo i ugled koji uživa diljem zemaljske kugle.

Tom, po njenom sudu "diktatoru" na posljednji ispracaj, najveći do sada u svijetu zabilježen, došlo se pokloniti

209 delegacija iz 128 zemalja svijeta.

Uloga Predsjednice Republike zasigurno nije revizija svjetske i naše povijesti, izazivanje ideoloških i drugih podjela, narušavanje suvereniteta zemlje u inozemstvu.

Neprihvatljiva nam je politika svrstanje Republike Hrvatske u ulogu dobrih slуга loših gospodara.

Antifašistički borci i antifašisti Dubrovačko-neretvanske županije pozivaju Predsjednicu Republike da se u skladu s Ustavom s dužnim poštovanjem odnosi prema povijesnim činjenicama, žrtvama i doprinosu Republike Hrvatske u pobjedi i svrstanju Republike Hrvatske u zemlje pobjednice u sklopu pobjedičke antifašističke koalicije u Drugom svjetskom ratu. Sviđalo se to njoj ili ne, Josipu Brozu Titu u toj pobjedi pripada posebno mjesto i poštovanje. Biste se

mogu prenositi, kao uostalom i oštetiti i srušiti oko tri tisuće spomenika, ali se ne može povijest mijenjati temeljem dnevno-politikantskih potreba.

Onaj tko ne razlikuje Jasenovac od Bleiburga, odvaja Josipa Broza Tita od antifašizma, ne razlikuje antifašizam od neofašizma, tko ne zna cijeniti doprinos teritorijalnoj cjelovitosti i preduvjetima za osamostaljenje Republike Hrvatske, ne može biti pokrovitelj tako značajnih obljetnica kao što je 70. obljetnica pobjede nad nacifašizmom u Drugom svjetskom ratu

Pozivamo domaću i stranu javnost da dignu svoj glas protiv ovog smislenog pokušaja revizije povijesti i bezumnog obračuna s antifašizmom, jednom od najznačajnijih civilizacijskih tekovina dvadesetog stoljeća.

Predsjednik:
Branko Grošeta, dipl. oec.

Zagreb

Spomen-ploča Joži Horvatu

•Povodom stote obljetnice rođenja velikog hrvatskog i međimurskog književnika i moreplovca, istaknutog antifašističkog borca, Jože Horvata, u utorak 10. ožujka je na njegovoj kući na zagrebačkom Medveščaku, gdje je živio i stvarao od 1948. godine sve do svoje smrti 2012. godine, postavljena spomen-ploča, djelo akademskog kipara Koste Kostova

Svečanosti otkrivanja spomen-ploče koja je okupila stotinjak ljudi, nazočili su i Luka Šimurina, predsjednik Vijeća gradske četvrti Gornji grad-Medveščak, međimurski župan Matija Posavec, predsjednik Županijske skupštine Međimurske županije i čelnici čovjek međimurskog SDP-a Mladen Novak, načelnik Općine Kotoriba Ljubomir Grgec i njegov zamjenik Roberto Ujlaki, ravnatelj Muzeja Međimurja Vladimir Kalšan, počasni predsjednici Zavičajnog društva Međimurje iz Zagreba Danijel Režek i Ignacije Marđetko, te brojni drugi gosti. Njegova supruga Renata zbog bolesti nije mogla sudjelovati na svečanosti.

O Horvatu kao književniku i antifašistu govorio je književnik Velimir Visković, a izvatke iz Horvatovih djela interpretirao je Dubravko Sidor, dramski umjetnik.

Joža Horvat, rođen je 10. ožujka 1915. godine u Kotoribi, gdje je završio i osnovnu školu, koja danas nosi njegovo ime. Iz njegovog bogatog opusa izdvajaju se djela Mačak pod šljemom, scenarij za zabranjivani film

Svečanost otkrivanja spomen-ploče okupila je stotinjak ljudi, prijatelja i poklonika Jože Horvata

Ciguli miguli, putopisi Besa i Molitva prije plovidbe, dječji romani Waitapu i Operacija Stonoga, te memoari pod nazivom Svjedok prolaznosti.

Uz, na spomen-ploči navedeno da je bio hrvatski književnik i moreplov-

vac, nažalost „nije stalo“ primjerice, da je bio prvoborac NOB-a, antifašist, sudionik Domovinskog rata, humanist, proslavljeni partizanski komesar....

R.I.

• Ispred zajedničke grobničice poginulih partizana položeni vijenci i upriličen kome-morativni skup

Primjereno uređen i očuvan spomen-kompleks sa zajedničkom grobničicom poginulih partizana u Oborovu podsjeća na 29. ožujka 1944. godine kada se u tom naselju vodila jedna od većih bitaka tijekom NOR-a. Tada se 2. moslavačka brigada i Posavski partizanski odred našao u okruženju s desetorostruko jačim neprijateljem: Nijemcima, ustašama, domobranima i Čerkezima.

Tim je povodom upriličena kome-morativna svečanost na kojoj su govorili **Bogdan Petković**, sudionik Oborovske bitke, **Darko Hrdan**, vijećnik Općine Rugvica, **Petar Raić**, predsjednik ZUABA GZ i ZZ i **Marjan Krivec**, predsjednik UABA Dugo Selo. Uz mještane okolnih naselja i poklonike antifašizma iz Zagrebačke županije, posebno su brojni bili „gosti“ iz UABA Petrinja.

U proljeće 1944. godine selo Oborovo bilo je sjedište organa narodne vlasti i političkih organizacija Zagrebačkog okruga i Dugoselskog kotara. Tu su boravili i slušatelji partijskog tečaja i nekoliko vijećnika ZAVNOH-a, a u širem području i veće partizanske jedinice. Bile su to okolnosti koje su pogodovale odluci da se u Oborovu preuzme transport s oružjem koji je pristizao s Banije, Korduna i Like, a koji je 10. korpusu uputio Glavni štab Hrvatske. Prihvata naoružanja i druge ratne opreme povjeren je 2. moslavačkoj brigadi 33. divizije 10. korpusa i Posavskom odredu iz sastava Istočne grupe NOPO 10. korpusa.

Konvoj s oružjem trebao je prispjeti do 25. ožujka, no ratne okolnosti uzrokovale su njegovo višednevno kašnjenje. Zbog toga je 570 boraca ostalo na po-

NA POPRIŠTU KRVAVE BITKE

Spomenik u Oborovu čine središnja skulptura i ploče s imenima žrtava

dručju Oborova nekoliko dana duže. Ne traba tajiti: rukovodstva partizanskih jedinica nisu poduzela sve mjere borbenog osiguranja radi sprječavanja iznenadnog djelovanja neprijateljskih snaga. Zakazalo je izviđanje – nije se pravodobno utvrdilo gdje se neprijatelj nalazi, nije se ustanovilo što smjera i kakav mu je razmještaj. Maskiranje i zaprečavanje također nije bilo pravovaljano. Bilo je nesuglasica među komandnim kadrom partizanskih jedinica oko odluka – što činiti. I – dogodilo se iznenadenje! Dakako, od strane jakih neprijateljskih snaga (4790 vojnika) koji su 29. ožujka u ranim jutarnjim satima napali partizanske jedinice i okružili ih.

Teška bitka s nadmoćnjim neprija-

teljskim snagama vođena je do kasnih popodnevnih sati. Ukupni gubici partizanskih snaga – 152 borca. Neprijatelj je imao također znatne gubitke: oko 150 poginulih i velik broj ranjenih vojnika. Naravno, nije ostvario planirani cilj: potpuno uništenje paritzanskih jedinica u okruženju i zatiranje antifašističkog pokreta ovog područja. Nekon iscrpljujuće borbe, partizanske jedinice su pred večer uspjele probiti neprijateljski obruc i izvući se u Moslavini.

U kulturno-umjetničkom programu sudjelovali su „Partizanski zbor“ pod ravnateljem prof. Ivana Kačurova, Lime-na glazba KUD-a „Preporod“ Dugo Selo i folklorna skupina „Posavec“ iz Oborova.

B.M.

Dubrovački antifašisti javno pitaju predsjednicu RH Kolindu Grabar-Kitarović ZAŠTO JE U GOVORU NA INAUGURACIJI PREŠUĆEN ANTIFAŠIZAM

Predsjedništvo Udruge antifašista Dubrovnik sa sjednice 3. ožujka ove godine javno je uputilo zahtjev Savezu antifašističkih boraca i antifašista RH da od Kolinde Grabar-Kitarović, predsjednice Republike Hrvatske, zatraži odgovor na pitanje „koju poruku nosi njen nastupno prešućivanje antifašizma i nakana uklanjanja Titove biste iz

Predsjedničkih dvora“. Pitaju također, iščitava li se u tome i „njen stav prema antifašističkom utemeljenju Republike Hrvatske, odnosno odricanje od antifašističke borbe hrvatskog naroda kao temelja osnivanja hrvatske države“. Pri tome upozoravaju da se baš ove godine u Europi i svijetu obilježava sedamdeseta obljetnice pobjede nad nacifašizmom

u Drugom svjetskom ratu, u kojem su veliki doprinos dali i hrvatski partizani.

Dubrovački antifašisti izrazili su i „nezadovoljstvo što među uzvanicima nije bilo mesta i za predstavnike Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, ali jest za deklarirane protivnike antifašizma“ pa čak i „za osuđene ratne zločince“. „kl“

Zagreb

Crveni karanfil – svim drugaricama

♦ Izvedbom skladbe „Ruže su crvene“ Partizanskog zbora i podjelom crvenih karanfila svim nazočnim drugaricama u Češkom domu uz čestitke primjereno obilježen Međunarodni dan žena

Poveća skupina antifašistkinja i anti-fašista položila je 8. ožujka (nedjelja) u povodu Dana žena vijence i cvijeće na biste sestara **Rajke i Zdenke Baković**, u znak sjećanja na heroine koje su kao mlađe djevojke prije 74 godina podlegle mučenju ustaškog terora. One predstavljaju simbol antifašizma i primjer ženskog prakosa i hrabrosti.

Istog dana, upriličena je svečanost u Češkom domu kojoj je prisustvovao dvjestotinjak uzvanika (većinom žene). Čestitajući ženama praznik – voditelj programa **Dubravko Sidor**, dramski umjetnik, istaknuo je: „Drage drugarice! Ovo je vaš praznik koji ste zaslužile borom, radom i mukom – rame uz rame s drugovima. Naglašavam riječ: drugarice, jer ovo je praznik u prvom redu radničke klase. U našem neoliberalnom kapitalizmu namjerno je zanemaren i marginaliziran, baš zato što ima u svom korijenu crvenu boju koja mnoge danas iritira... Drago mi je da smo se danas okupili kako bismo oživjeli dostojanstvo ovog datuma, praznika svih žena svijeta. Jer mi ih ne dijelimo na lijeve i desne“.

U ime organizatora, skup je pozdravio **Petar Raić**, predsjednik ZUABA ZŽ i GZ. **Višnja Hotko**, predsjednica Odbora za

koordinaciju udrug žena antifašistkinja SABA RH, rekla je da nakon dužeg zatomljavanja Danu žena danas pridajemo važnost koja mu i pripada. Podsetila je na Titove riječi: „Ponosim se što stojim na čelu vojske u kojoj učestvuje toliki broj žena“, te citirala pjesnika Vladimira Nazora: „Možemo se ponositi što smo u teške dane dali svijetu novi tip žene – partizanke“.

Svetozar Milinković, zamjenik predsjednika UABA Jug Zagreb govorio je o značaju Međunarodnog dana žena, položaju žena u hrvatskom društvu danas, ali i o prekretničkom značaju antifašističke borbe 1941.-1945. godine, kada je u NOB Hrvatske bila masovna zastupljenost žena, dodavši da je narodnim herojima proglašeno 18 žena. Milinković je izrazio nezadovoljstvo jer su i u našim redovima žene manje zastupljene, poglavito na rukovođećim dužnostima. Naveo je primjer, kako je jedina žena predsjednica SABA RH bila **Vesna Čulinović Konstatinović**, a trenutačno u samo jednoj udruzi ABA Grada Zagreba i Zagrebačke županije je žena predsjednica – **Jasna Kozlović**. Također i zastupljenost naših drugarica u predsjedništvima udruga je daleko ispod 40%.

- Na svima nama je da to stanje duha

mijenjamo na bolje aktivnim djelovanjem u udrugama antifašista. Doprinos tome dalo je Predsjedništvo SABA RH kada je onovljeno rad Sekcije žena, a u novoosnovanom Partizanskom zboru je preko 50% žena. Također i Udruga mladih antifašista Zagreb promjenila je ime u Mrežu antifašistkinja, zaključio je Milinković.

U kulturno-umjetničkom programu stihove **Vesne Parun** recitirao je Dubravko Sidor, a narodnu pjesmu „Majko mila“ iz NOB-a interpretirala je **Danijela Varda**, mlada članica UABA Jug Zagreb. Partizanski zbor pod ravnateljem **prof. Ivana Kačurova**, intonirao je državnu himnu, a tijekom programa otpjevali su pjesme: Mlada partizanka, Po šumama i gorama, Oj Mosore, Mosore i Ruže su crvene. Posebno su pozdravljeni učenici glazbene škole Ivana pl. Zajca. Nastupili su **Marin Pešut** (truba), **Adam Agićić** (klavir), **Ivan Rogošić** (gitara), **Jan Galvaš** (harmonika), **Lina Šantek** (flauta) i **Goran Toskić** (klavir).

Na kraju službenog dijela programa, svim drugaricama u dvorani, **Stjepan Šafran**, predsjednik UABA Jug Zagreb, darovao je crveni karanfil. Nekon ručka, nastavljeno je druženje uz glazbu benda Melem.

B. M.

Osipek

Prigodni program i razgovor s novinarima

Kao i prethodnih, tako je i ove godine UABA Osijek povodom 8. ožujka organizirala druženje na koje su bili pozvani članovi Udruge i novinari.

O Međunarodnom danu žena govorila je **Dušanka Stojnović**, umirovljena učiteljica koja je u razgovoru s novinari podjesta na historijat traženja ravnopravnosti žena u odnosu na muškarce u oblasti obrazovanja, o ukidanju dječjeg rada, borbi za opće pravo glasa žena, bolje radne uvjete, izjednačavanja zarada za isti posao, što još do danas nije ostvareno.

Nakon konferencije za novinare, slijedio je kulturni program u kojem su nastupili i članovi Udruge – pjesnici, recitatori i pjevači. Nakon toga je slijedio domjenak i druženje uz podjelu crvenih karanfila.

Peri Matić

praznik Dan žena

Koprivnica

Zajednička proslava

U povodu 8. marta međunarodnog Dana žena u Domu za starije i nemoćne osobe Koprivnica održana je svečana akademija. Prigodne riječi ženama uputili su **Mišel Jakšić**, zamjenik gradonačelnice grada Koprivnice, **Biserka Kresojević**, predsjednica Foruma žena SDP-a Koprivnica i **Dragica Krošnjar** predsjednica Foruma žena Koprivničko-križevačke županije, **Ivan Pal** dožupan Koprivničko-križevačke županije i **Vesna Križan** ravnateljica Doma za starije i nemoćne osobe i predsjednica Zajednice žena HDZ-a „Katarina Zrinska“.

U bogatom mozaiku pjesničko-glazbenog programa nastupili su **Ana Tkaličec**, **Milica Pocza**, **Mladen Štefanić**, **Jelena Plavšić**, **Terezija Horvat**, **Anica Desnica**, **Anica Horvat** dok je koloplet glazbenih točaka uspješno izveo Mješoviti pjevački zbor umirovljenika Ko-

•Svečanost je održana u organizaciji UABA grada Koprivnice, Foruma žena SDP-a i Zajednice žena HDZ-a „Katarina Zrinski“

Zajednička svečanost ispunila je dvoranu do posljednjeg mesta

privnica – Klub za starije „Mariška“, pod vodstvom **Ane Pleskalt** kojoj je na kraju programa Priznanje za suradnju u radu

Udruge antifašista Koprivnice predao predsjednik UABA **Ivan Povijač**.

I.P.

Buzet

SVEČANOST ŽENAMA U ČAST

•Svečanost pod nazivom Ženama u čast zajedno su organizirale buzetska Udruga antifašista, Udruga umirovljenika Matice umirovljenika Hrvatske i Sindikat umirovljenika, podružnica Roč

Cestitajući Dan žena svim nazočnim ženama, **Edo Jerman**, predsjednik buzetske Udruge antifašista, naglasio je: „Danas, 70 godina nakon stečene slobode treba se prisjetiti i žena koje su u borbi dale svoje živote, uvjerene u bolju budućnost, žena koje su preživjele brojne teškoće i svojim plodonosnim radom ugradile humanizam u društvene odnose nakon rata.“

„Uvažavanje starijih osoba i briga za njih, vrednote su zdravog društva i ono društvo koje gaji takve vrednote je vrlo bogato društvo. Kada bismo to postigli, mogli bi reći da je borba žena za ostvarivanje svojih prava postigla svoj cilj“, poručila je **Nadija Jermaniš**, predsjednica buzetske Udruge Matice umirovljenika Hrvatske.

Suidionicama svečanog skupa obratio se i gradonačelnik **Siniša Žulić**, posebno naglasivši da je ponosan „što

se u našem gradu sve više prepoznaje znanje, mudrost, radišnost i odgovornost žena, pa ih je sve više na istaknutim pozicijama.“

Na svečanosti je upriličen kulturno umjetnički program, a žene su darivane karafilima.

K.T.

Svečanost u buzetskom Narodnom domu posvećena ženama (snimio S. Jermaniš)

PROSVJED INICIJATIVE – UJEDINJENI PROTIV FAŠIZMA

•Inicijativa Ujedinjeni protiv fašizma organizirala je u subotu, 28. veljače u podne okupljanje građana na Trgu bana Jelačića u Zagrebu, reagirajući na najavljeni postrojavanje „stranačke vojske“ u organizaciji Autohtone hrvatske stranke prava, čiji predsjednik, kako su rekli, „otvoreno promovira ustaštvo“

Rješenjem ministra unutarnjih poslova Ranka Ostojića postrojavanje takozvane „stranačke vojske“ A-HSP koju vodi Dražen Keleminec – na središnjem zagrebačkom trgu je zabranjeno. Keleminec je, međutim, te svoje „hrvatske domoljubne snage“ (15-ak ljudi) odlučio postrojiti pokraj groba Ante Starčevića u Šestinama.

Okupljeni građani Inicijative Ujedinjeni protiv fašizma isticali su da se bore protiv bilo kakvih snaga mržnje, za Hrvatsku tolerancije i solidarnosti, a prigodnim transparentima u rukama, uzvikivali su antifašističke parole te za kraj otpjevali Internacionalu.

Budući je nekolicina građana prosvjednicima dovikivala uvredljive poruke, policija je iz preventivnih razloga napravila tampon zonu između prosvjednika i građana.

Prema policijskim informacijama, privедено je najmanje pet osoba, a među njima i Keleminec, prije nego što je stigao do Šestina.

U pozivu za okupljanje na Trgu bana Jelačića, Inicijativa Ujedinjeni protiv fa-

šizma je istaknula da treba dignuti glas protiv snaga mržnje, za hrvatsku toleranciju i solidarnost.

„Pozivamo vas, jer smo ponovo svjedoci buđenja radikalnog nacionalizma, čiji glasnogovornici rade sve što je u njihovoj moći kako bi društvu, kao jedinu pravu mjeru domoljublja, nametnuli svoje nakaradne vrijednosti. Ohrabreni retorikom mržnje i podjela, koja je uslijed beskrupulzne političke borbe za vlast sve prisutnija u javnom prostoru, oni nam kao uzore pokušavaju nametnuti ratne zločince i najmračnije figure hrvatske povijesti, kao domoljubne vrijednosti nude netrpeljivost prema sugrađanima drugih vjera i nacija, kao koncept jedinstva promoviraju tretiranje drugačijeg mišljenja kao izdaju. Ovim društvenim snagama, koje Hrvatsku guraju u nove oblike fašizma, izuzetno pogoduju pogubne posljedice tranzicije,obilježene pljačkom društvenih dobara te aktualna ekomska kriza, koja rezultira sve većim siromaštvom i sveprisutnim osjećajem beznađa. Ali i mi, neki drugi i drugačiji, živimo tu istu društvenu stvarnost.

U okolnostima općeg nezadovoljstva, kao i nemoći, odnosno nesposobnosti i nezainteresiranosti državnih institucija da sprječe i suzbiju nedemokratske društvene pojave, niti najmanje nas ne čudi činjenica da optuženi ratni zločinci raspisuju javne tjeralice za ljudima koji upozoravaju na pogubnost njihovog djelovanja, niti najmanje nas ne iznenađuje otvoreno i nekažnjeno promoviranje ustaštva, niti najmanje nas ne zatiče činjenica da se eklatantni govor mržnje bez ograda pripušta u najgledanije informativne i druge emisije javne i komercijalnih televizija. U Hrvatskoj se danas nekažnjeno objavljaju antižidovski pamfleti i optužnice adresirane na cijele nacije. U takvoj Hrvatskoj moguće je i da jedna politička stranka, čiji predsjednik otvoreno promovira ustaštvo, najavljuje da će na Trgu bana Jelačića postrojiti svoju stranačku vojsku. Taj nevažni političar, njegova nevažna stranka i „stranačka vojska“ nisu opasnost same po sebi. One su simptom bolesti mržnje, koja ovo društvo može unesrećiti za desetljeća koja dolaze“

OBLJETNICA KARLOVAČKE BRIGADE

♦Kraj rata, 6. svibnja 1945. godine brigada je pobjedosno umarširala u Karlovac gdje je oduševljeno dočekana – rečeno je, između ostalog na komemorativnom skupu

Upovodu 71. obljetnice osnutka Karlovačke brigade, Savez udrugantifašista Karlovačke županije upriličio je komemorativni skup. Položeni su vijenci podno spomenika palim borcima i žrtvama fašističkog terora, te evocirana sjećanja na borbeni put te partizanske jedinice.

-Nemojmo nasjedati manipulatorima, mržnji i izmišljotinama o antifašističkoj borbi. Mnogi nam predbacuju da je vrijeme da prestanemo podsjećati na to što se dogodilo prije 70 i više godina. A tada je početkom svibnja 1945. godine ostvarena velika pobjeda savezničkih snaga nad silama zla. Kraj rata, 6. svibnja Karlovačka brigada je dočekala na obroncima Draganića i pod vodstvom svog komandanta Borisa Boce Balaša, pobjedosno ušla u Karlovac gdje je oduševljeno dočekana, istaknuo je na skupu **Mirko Miladinović**, predsjednik antifašista grada Karlovca.

Do jeseni 1943. godine Karlovački odred narastao je na četiri bataljuna. To je objektivno značilo da na prostoru velikog kupskog luka (rajona medurječja Kupa-Dobra), postoje snage za formiranje partizanske brigade. To se moglo provesti odmah, ali je, zbog njemačke ofenzive tijekom listopada 1943. godine

odgođeno. Tom ofenzivom zahvaćeni su i Karlovački kotar i područje Žumberka zbog čega je Karlovačka brigada formirana tek 5. ožujka 1944. godine u selu Hrašće.

Na dan osnutka brigada je imala 640 boraca (93% su bili Hrvati), svrstanih u četiri bataljuna, od kojih je svaki imao po dvije čete i mitraljeski vod. Za komandanta je imenovan **Franjo Molek**, a za komesara **Petar Erdeljac**. Do 1. svibnja 1944. godine brigada je bila u sastavu 8. kordunaške divizije, a od tada do kraja rata u sastavu 34. divizije. Brigada je 26. listopada 1944. godine dobila naziv – udarna. Postala je glavni nosilac oružane borbe na karlovačkom teritoriju.

Borbeno je djelovala na području Karlovca, Ougulina, Vrbovskog i u Pokuplju, Turopolju, Žumberku, a povermeno i u Beloj krajini (Slovenija). U proljeće 1945. godine vodila je borbe na području Banije i sudjelovala u završnim operacijama za oslobođenje Korduna, Pokuplja i Žumberka. Ukupno tijekom rata izbacila je iz stroja 1739 neprijateljskih vojnika. Zaplijenila je mnoštvo naoružanja i opreme.

S obzirom na vrijeme borbenog djelovanja, brigada je pretrpjela dosta velike gubitke: 337 je poginulo i umrlo od za-

dobivenih rana, 422 su ranjena, 18 umrlo od bolesti i 107 ih je nestalo, od čega je 30 zarobljeno. Posebno je broj poginulih nesrazmjerne velik u usporedbi s ranjenima. Za to postoji više razloga. Najprije, brigada je takreći svakodnevno vodila vrlo teške borbe s daleko nadmoćnjim neprijateljem koji je, osim toga, raspolagao i boljom tehnikom i naoružanjem, uključujući i avijaciju.

Operativno područje Karlovačke brigade obuhvačalo je prostor na samim vratima Zagreba, Karlovca i Siska, na kome je neprijatelj često poduzimao ofenzivne potpote na oslobođeno područje Žumberka i Pokuplja, kao i na karlovačkom području radi odbacivanja paritzanskih snaga što dalje od komunikacija. Pretežit broj boraca brigade sačinjavali su mlađi ljudi bez prethodnog vojnog iskustva, pa je bilo nesnalaženja. Borci se nisu rado ukopavali na položajima pri vođenju obrambenih djelovanja. U dosta slučajeva protunapadi nisu otpočinjali u najpovoljnijem času i često su biliinicirani više osobnom hrabrošcu, nego stvarnim izgledima za uspjeh. A bilo je i subjektivnih slabosti i nebudnosti pri obnašanju stražarske i patrolne službe, što je ponekad imalo i težih posljedica.

B. M.

Vuglovec

♦U rodnoj kući – muzeju, evocirana sjećanja na 115. obljetnicu rođenja istaknutog organizatora narodnog ustanka 1941. godine

Umalom zagorskom selu Vuglovcu već više od desetak godina rodna kuća Josipa Kraša uređena je kao muzej. U njoj se prije 115 godina rodio istaknuti organizator narodnog ustanka 1941. godine u Hrvatskoj.

Tim povodom u organizaciji Grada Ivanca i UABA Ivanec evocirana su sjećanja na životni put Josipa Kraša. Skupu su nazočili i **Ćedo Bračko**, zamjenik gradonačelnika Ivanca, **Milivoj Dretar**, predsjednik Zajednice županijskih udrug antifašista Varaždina i **Marija Varović**, predsjednica UABA Ivanec.

O aktualnom političkom trenutku, suradnji s antifašističkim udrugama na tom području, te očuvanju i njegovaju tradicija NOB-a govorio je **Hrvoje Kočić**, zamjenik gradonačelnika Lepoglava.

ve, a o liku i djelu Josipa Kraša kazivao je **Gojko Matić**, najstariji živući prvočvorac s područja Ivanca i Lepoglave.

Ispred spomenika kod rodne kuće Josipa Kraša položeni su vijenci i cvijeće. Kako je rečeno na skupu, Skupština grada Ivanca nedavno je donijela odluku da se ponovno jedna ulica u tom gradu imenuje po narodnom heroju Josipu Krašu.

Kraš je rođen 1900. godine u Vuglovcu kod Ivanca. Bio je istaknuti politički radnik i voda sindikalnog pokreta, član KPJ od 1919. godine. Od 1926. do 1928. bio je tehnički rukovodilac „Borbe“. Bio je izložen stalnim progonima, a uhapšen je 1929. godine. Sud za zaštitu države osudio ga je na pet godina robije koju je izdržavao u Sremskoj Mitrovici. Poslije

izlaska iz tamnice nastavio je s političkim radom, a na Kongresu KPH 1937. godine izabran je za člana, a potom i za organizacionog sekretara CK KPH. Bio je izabran i za člana Privremenog rukovodstva KPJ i 1939. godine za člana CK KPJ. Na čelu radničkog pokreta u URS-ovim sindikatima pokrenuo je i list „Radnik“, organizirao je niz štrajkova i demonstracija. Ponovno je bio uhićen i zatvoren u Lepoglavi 1939.-1940. godine.

Sve do okupacije djelovao je u ilegali, a 1941. godine odlazi na Kordun, gdje je organizirao i rukovodio narodnim ustankom. U oružanom sukobu s ustašama poginuo je 18. listopada 1941. godine.

B. M.

Spomen na Josipa Kraša

Obljetnica udarne brigade »Franjo Ogulinac Seljo«

Na području Druge operativne zone (Žumberak, Pokuplje, Turopolje i Posavina), 30. siječnja 1944. godine formirana je 34. divizija u čiji su sastav ušle 16. omladinska brigada „Joža Vlahović“, brigada „Franjo Ogulinac Seljo“, Žumberačko-pokupski i Turopoljsko-posavski NOP odred. Divizija je bila u sastavu 4. korpusa. Ratovala je u teškim okolnostima s obzirom na blizinu Zagreba i nekoliko aerodroma, ispresijecanost teritorija komunikacijama, velik broj neprijateljskih garnizona...

To je, među inim, istaknuo **Juraj Čužić**, predsjednik UABA Velika Gorica, na komemorativnoj svečanosti u povodu obilježavanja 71. obljetnice udarne brigade „Franjo Ogulinac Seljo“, upriličene u Društvenom domu u Odri. Borce i uzvanike pozdravili su **Petar Raić**, predsjednik ZUABA ZŽ i GZ, **Vid Vlahović**, ratni pripadnik Seljine brigade, **Jurica Predović**, vijećnik Mjesnog odbora Odra, **Tomislav Kolendić**, predsjednik SDP-a Novi Zagreb Zapad i **Stjepan Šafrań**, predsjednik UABA Jug Zagreb.

O borbenom putu brigade „Franjo Ogulinac Seljo“ govorio je **Josip Imprić**, član Predsjedništva ZUABA ZŽ i GZ,

◆ U organizaciji Sekcije 34. udarne divizije pri SABA RH obilježena 71. obljetnica udarne brigade »Franjo Ogulinac Seljo«

kazavši da je formirana naredbom Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske 8. siječnja 1944. godine u šumi kod sela Cerja, nedaleko Pokupskog, od jednog bataljuna (Kljuka), Žumberačko-pokupskog NOP odreda i dva bataljuna Turopoljsko-posavskog NOP odreda, s ukupno 829 boraca. Brigada je imala prateću četu, vod za vezu, te bolnički vod. Za komandanta berigade imenovan je **Ivan Mladen**, dotadašnji komandant Turopoljsko-posavskog odreda, za komesara **Marijan Badel**. Do 30. siječnja 1944. godine, brigada je bila pod komandom Štaba Žumberačko-posavskog sektora, a zatim u sastavu 34. divizije NOV Hrvatske. Djelovala je, uglavnom u Pokuplju, Turopolju i na komunikacijama Zagreb-Sisak i Zagreb-Karlovac, a povremeno u Žumberku, Baniji, Kordunu i Posavini. U sastav brigade ušao je 1. svibnja 1944. godine još jedan bataljun (oko 170 boraca) Turopoljsko-posavskog NOP odreda. Za uspješno vođenje borbe proglašena je udarnom 6. srpnja 1944. godine, naglasio je Imprić.

Uspjesi i neuspjesi

Valja reći: pored mnogobrojnih borbenih uspjeha, brigada je doživjela i kritične sukobe s neprijateljskim formacijama, kada joj je prijetilo uništenje. Najprije u veljači 1944. Godine, za vrijeme borbi s Čerkezima u Posavini, kada je među poginulim bio i komandant Ivan Mladen. Zatim u ožujku u borbama oko Kraljevačkih sela u Pokuplju, kada je brigada potpuno bila opkoljena. Među poginulim borcima bio je i načelnik Štaba Feodor Škrinjar Feđo, te u ljeto 1944. godine u borbama u Žumberku, kada je brigada pretrpjela velike gubitke, među kojima je bio i omiljeni komesar Marijan Badel. U siječnju 1945. godine, prilikom napada na ustaško uporište Žažinu, brigada je nepotrebno pretrpjela vrlo velike gubitke. O tome, **Josip Zubek**, borac Seljine brigade kaže: „Ne mogu prihvati objašnjenje tada komesara 34. udarne divizije NOV Hrvatske Franje Knebla, koji se protivio napadu

na Žažinu bez jake artiljerijske podrške, ali njegovi zahtjevi nisu našli na razumijevanje, navodno zbog toga da je to laki pljen za brigadu. Međutim, ispalo je potpuno suprotno kada je brigada pretrpjela neuspjeh.“

U većini borbenih okršaja brigada je postizala primjerene uspjhehe. U završnim borbama u Lici, Kordunu, Žumberku brigada je 8. svibnja 1945. godine, oslobođanjem Jastrebarskog, pobjedosno završila svoj 16-mjesečni borbeni put. Na trnovitom ratnom pohodu, brigada je dala 414 života (ranjeno je 974 boraca). I pored teških gubitaka brigada se neprekidno popunjava novim borcima i uspjela je do kraja održati visok sutpanj morala i borbenog duha. Važno je istaknuti da je brigada u tijeku svog 16 mjesecnog djelovanja bila isključivo pod zapovjedništvom Glavnog štaba NOV Hrvatske. Znano je da su glavnu partizanskih snaga do kraja 1944. godine činile partizanske jedinice s područja Hrvatske.

Pljesak za Slavicu

Na skupu je posebno pozdravljena **Slavica Kanić Detelić**, ratna pripadnica Seljine brigade. Kazivala je kako je početkom NOB-a, saznala od oca da je njen stariji brat u partizanima i da je ranjen. Već u jesen 1943. godine je u svojoj 17-oj godini, uspjela iz Zagreba pobjeći u partizane. „Bila sam borac u partizanskoj četi koja se borila između Kupe i Save. U jednoj od borbi teško sam ranjena. U partizanskoj bolnici su me vratili u život liječnici i požrtvovane bolničarke. Ubrzo sam se priključila brigadi „Franjo Ogulinac Seljo“, rekla je Kanić Detelić. Dodajmo, partizanka i aktivna članica SABA RH, kako sama kaže, ostvaruje „svoj san“ – ponudila je životnu uštedevinu kako bi pomogla brojnim roditeljima iz Male Mlake, te obližnjih Čeha i Odre gdje ne postoji dječji vrtić kako više ne bi morali svakodnevno voziti djecu u desetak kilometara udaljene vrtiće u Novom Zagrebu. Slavica se na ovu iznimno plemenitu gestu odlučila jer beskrajno voli djecu, a nažalost, zbog ranjavanja u trbuš tijekom Narodnooslobodilačkog rata nije mogla imati vlastitu.

B. M.

FRANJO OGULINAC SELJO – rođen u selu Žabno kraj Siska 1904. godine, sudionik u španjolskom građanskom ratu, komandant II. operativne zone u Žumberku. Poginuo 8. listopada 1942. godine jurišajući na čelu Prvog proleterskog bataljuna Hrvatske za vrijeme neprijateljske ofenzive na Žumberku. Narodni heroj. Po njemu je brigada dobila ime.

Tražimo da se Kolinda Grabar-Kitarović ispriča

• Tomislav Ravnić: Istupi Kolinde Grabar-Kitarović su najgrublji falsifikat povijesti. U potpunosti podržavamo Predsjedništvo SABA Republike Hrvatske, da joj se otkaže pokroviteljstvo obilježavanja 70. obljetnice pobjede nad fašizmom. Tražimo od Kolinde Grabar-Kitarović da se ispriča!

Usubotu 28.ožujka 2015. na Učki je svečano obilježena 71. obljetnica formiranja partizanske brigade „Vladimir Gortan“ i Prve konferencije USAO-HA za Istru. Okupilo se preko tristo antifašista s obje strane Učke, Istarske i Primorsko-goranske županije - preživjeli partizani, članovi udruga antifašista, pri čemu su se posebno isticali, u najvećem broju, bivši omladinski aktivisti s jedne i druge strane Učke. Položeno je cvijeće na spomen-ploče borcima Brigade „Vladimir Gortan“, sudionicima Prve konferencije SKOJ-a od 1. travnja 1944. godine i svečano otkrivena treća spomen-ploča učesnicima Omladinskih partizanskih marševa na Učki od 1955. godine, s porukom: „Njegujući antifašističku tradiciju svojih predaka u borbi za slobodu, omladine Istre, Hrvatskog primorja, Gorskog Kotara i Primorske okuplja se u znak zahvalnosti na ovom proplanku od 1955. godine, NEZABORAVILO SE!“

Pred svečano okupljenim antifašistima govorili su Oleg Mandić, predsjednik Udruge antifašista grada Opatije, o sve većoj obavezi antifašista da se ne zaborave slavni dana naše prošlosti u kojoj se ostvarila vjekovna težnja naroda ovog kraja o pripojenju matici zemlji. Sonja Lovrečić u ime mladih govorila je o nastanku Omladinskog marša i tradi-

ciji u kojoj su mladi iskazivali poštovanje borcima za konačnu pobjedu nad fašizmom, a Milan Frković o sve većoj obavezi mladih da nastave njegovati tradicije antifašizma. Osudio je i izjave Kolinde Grabar-Kitarović koja ponižava i omalovažava Josipa Broza Tita kao antifašista, za što je dobio veliku podršku i dugi pljesak. Dinko Tamarut, predsjednik antifašista Županije Primorsko-goranske, govorio je o povijesnim Pazinskim odlukama od 1943. i o velikim zaslugama Tita, pridružio se osudi revizije povijesti i omalovažavanja antifašizma, što čini Kolinda Grabar-Kitarović.

Najoštrije je reagirao Tomislav Ravnić, predsjednik Saveza antifašista Županije Istarske: „Istupi Kolinde Grabar-Kitarović su najgrublji falsifikat povijesti. U potpunosti podržavamo Predsjedništvo SABA Republike Hrvatske, da joj se otkaže pokroviteljstvo obilježavanja 70. obljetnice pobjede nad fašizmom. Tražimo od Kolinde Grabar-Kitarović da se ispriča. Pozvana je u Poreč prije nego što je dala ove sramotne izjave.“

Iako smo pozvani, antifašisti Istru tamo neće doći. Ona dolazi u Istru da gazi po našim žrtvama. Molimo da se ispriča. Ne možemo i nećemo s njom imati posla. To je naš stav. Budimo jasni i dostojanstveni! Ne možemo dozvoliti

O povijesti marša na Učku

Omladinski marš na Učku, sedam dana putovanja pješke, dio je lijepih sjećanja svih generacija mladih u proteklih šezdeset godina. Svaki učesnik Marša cijelog života nosi nezaboravna sjećanja i uspomene. Moja sjećanja su iz druge polovine pedesetih i šezdesetih godina prošlog stoljeća.

Međutim, mene je zadnje vrijeme, poslije toliko godina, mučilo pitanje: zašto kod organiziranja Marša nema spomena broja koji je po redu.

Po mom saznanju 1955. je nastao prvi omladinski marš posvećen Prvoj istarskoj brigadi Vladimir Gortan. Možemo biti sigurni da je to originalna ideja Narodne omladine Istre da njeguje i čuva od zaborava tekovine antifašističke borbe. Prvi Marš ima važnu ulogu u povijesti. Već od 1956. i nadalje svi društveno-politički faktori tog vremena snažno su podržali omladinsku inicijativu, a sredstva javnog informiranja opširno su pratili sve do posljednjeg Marša 1989. godine.

I povijest se ponavlja, samo u drugačijem obliku. Prije točno deset godina, bivši čelnici organizacije mladih Zajednice općina Rijeka samoinicijativno su odlučili da se obnovi tradicija povijesnog događanja na Učki od 1. travnja 1944. godine. U početku išli su samostalno da bi ubrzao preživjeli borci i udruge antifašista Istarske županije to srdačno pozdravili i sa zahvalnošću prihvatali da se zajedno nađu na Učki svake godine.

Z. T.

Svečanost na Učki započela je polaganjem vijenaca

da gospođa Kolinda gazi po našoj povijesti jer je 17.000 žrtava fašizma samo iz ovog kraja.“

Zdravko Tovirac

Bilo je časno živjeti s Titom

•Ovo je 35. godina od Titove smrti. Ali on je i dalje s nama, a mi s njime. Dani su to za pamćenje, pogotovo nama, starijim svjedocima toga vremena. Podsjećam: 4. svibnja 1980. srca se stegla, lica stamena, nacija u stavu „mirno“. Posvuda - od Triglava do Đevđelije, od Srijema do Jadrana

Miroslav Lilić na „mali ekran“ čita najbolniju vijest: „Umro je Tito“. Te su tri riječi rekле sve. Na „Poljudskoj ljepotici“, iz našeg hrvatskog Splita, s derbijom „Hajduk“ – „Crvena zvezda“, inače bučno navijanje, načas je u groboj tišini: suze, jecaji ...

– A onda?! – Iz 50.000 grla se spontano zaori: „Druže Tito, mi ti se kunemo!“

Da, otišao je Tito: on, stoik i altruist, rodoljub, komunist-antifašist, vođa koji ratuje s čuke i bunkera, a ne iz Kabineta, „vođa kojeg bi mase slijedile i kroz paklena vrata“ (američki publicist Luis Hutz). On, David, koji pobjeđuje Golijata, „nadčovjeka“ kao najvećeg nečovjeka, pravi je Prometej. U paklu 20. stoljeća izvana i iznutra, stvara Jugoslaviju: neće ni Istok (veliko „Ne!“ Staljinu), neće ni Zapad. Kao karizmatik ljevice i partizana, u oreolu tada izvorne petokrake, u stijegu Partije, Tito ima samo jedan jedini, svoj antologiski kod, svoj put, svoj „-izam“ - samoupravni socijalizam. On, Tito, kao da se popeo na Parnas, kao da nas gleda s one najviše skale ...

Spominjemo i četiri do sada gotovo nepoznate činjenice o Titu: Prvu, naš vrsni titolog akademik Bilandžić u razgovoru s Davorom Butkovićem („Jutarnji list“, 23. 04. 2011.), uz ostalo kaže: - Tito se na jednom jugoslavenskom partijskom kongresu još 60-tih godina, potporom Kardelja i Bakarića, izjasnio ne kao Jugoslaven nego Hrvat, a presi-

jom Srba i Crnogoraca, javno, kao farsa, veliki Jugoslaven.“ Znači, podrijetlom i dušom je bio najveći Hrvat. Drugu, iako je Tuđmanizam ustvari oborio titoizam, i sam je Tuđman uoči smrti supruzi Ankici kazao da Titova bista i dalje ostaje u njegovu uredu, jer „Tito je bio jedan od najvećih državnika Europe u Drugom svjetskom ratu“ i „kao komunist uvijek ostao Hrvat“ (D. Plevnik, „Slobodna Dalmacija“, 22.2.2015.). Treću, da Titov sustav uopće nije bio totalitarni, valjda porad samoupravljanja, iz vodećeg je svjetskog časopisa „Communist and Post-communist Studies“, prenio jedino list „Glas“, 95/14. Četvrtu, naš Zabočanin Ivan Kukolja, inače 100%-tni invalid Domovinskog rata (iz „Tigrova“), je zapisao: S kapom i petokrakom na čelu, u Kumrovcu se stalno poklanjam Titu, i to zato što smo se Tito i ja borili za istu stvar – protiv onih koji su došli na našu grudu i htjeli nas pokoriti – fašista, četnika, ustaša, koji su rasprodavali Hrvatsku. S Titom se bolje živjelo.“ („Glas“ antifašista, Zgb, 80/12.). Da je s Titom bilo bolje, reklo je čak i 84% hrvatskih ispitanika starijih od 45 godina (portal „Moje vrijeme.hr“).

I Tito i Tuđman su, koliko i mnogi, kontroverzni. Ali – različito uz sve minuse (jednoumlje, autokracija, „SRZ“, veliki otkupi, Goli otok i sl.) Iako je i Tuđman kao najmladi Titov general Domovinskim ratom stvorio Lijepu našu

što mu je i najveći plus, imao je i on daleko većih od Titovih propusta (nacionalizam, autokracija, pretvorba i privatizacija i sl.) kojima je opustošena nacija. A kad su pak nevinii u pitanju, ograđujemo se od svake i svaciće, pa makar i jedne jedine, nevine žrtve! I ne ponovili se: ni Anne Frank, ni „U“, ni „kokarda“ ni Sutjeska koliko ni Sibir, Goli otok, Bleiburg, Vukovar...?!

-A danas?! Osim Lijepu naše nemamo gotovo ništa, a mogli smo imati sve. U odnosu na samoupravljanje, u današnjem višestraću osim podobnosti nemamo ni „d“ od demokracije..

Tito je jedan pravi „exegi monumentum“, memento kojem je relevantan sud dala upravo njegova sahrana. Bio je i ostao „putnik ljubavi i mira“, najdraži homo primus nacije, građanin svijeta. U ukupnu opusu i korpusu bio velik. Poput Mandele – čovjek epohe, čovjek civilizacije.

I, mjesto zaključka: nepravda je da se u svemu pa i spomenicima i ulicama, sve više preferiraju desnica i tuđmanizam, a ignoriraju ljevice i titoizam. Jer po akademiku Mihanoviću su „oteti“ (što znači da su bili na „drugoj strani“, op.a.) i Krleža i Nazor i čak Tito, Tuđman...?! No, da Tita nije bilo, ne bi bilo ni Tuđmana ni Lijepu naše: Split bi bio Spalato, Zadar Zarra, Rijeka Fiume... Kritika Titu „da“ ali kulturocid niti titocid, nikada!

Bilo je časno živjeti sa Titom!

Slatina

OLUDBREŽANIMA NA SLAVONSKI NAČIN

Usklopu obilježavanja godišnjice osnivanja VI. (slavonskog) korpusa te 70. godišnjice pobjede nad fašizmom, u Slatini je organizirano zanimljivo predavanje pod nazivom „Ludbreg i Podravina u Drugom svjetskom ratu“.

Na poziv Vladimira Jurića, predsjednika ZUABA Virovitičko-podravske županije, u Slatini je gostovao ludbreški povjesničar Milivoj Dretar. U sklopu obilježavanja godišnjice osnivanja VI. (slavonskog) korpusa te 70. godišnjice pobjede nad fašizmom, organizirano je

predavanje pod nazivom „Ludbreg i Podravina u Drugom svjetskom ratu“.

Slatinski antifašisti pažljivo su slušali pregled povijesnih događanja u najzapadnijim dijelovima Podravine i na Kalniku, od dolaska okupacijskih snaga i uspostave ustaškog režima, prvih otpora fašistima, velikih borbi sve do konačnog oslobođenja Ludbrega i Podravine. Na kraju je prikazan kratkometražni slikopis iz 1944. kada je Pavelić posjetio Podravinu, pa su prisutni mogli komentirati propagandne trikove iz razdoblja NDH.

Tom prigodom je predstavljena i brošura „Slobodna Podravina“ u izdanju SABA RH. Predavanju su nazočili Igor Pavković, zamjenik virovitičko-podravskog župana i Kata Holjevac, predsjednica ŽUABA Požeško-slavonske županije. Na putu do Slatine, Ludbrežani su posjetili gradsko groblje u Virovitici, gdje su položili cvijeće na partizansku spomen-kosturnicu. Tu je pokopan i Ludbrežan Antun Turković (1924.-1945.), Dretarov rođak koji je poginuo pri oslobođenju Virovitice.

M.D.

Piše: Toma Šević

Neki nameću proslavu sedamdesete obljetnice poraza

Europa i svijet proslavljuju 70. obljetnicu pobjede nad fašizmom. Izraz je to ponosa svake zemlje i naroda koji je u tome sudjelovao pa i ponosa naše zemlje, osim za neke velike Hrvate u njoj koji bi Hrvatskoj htjeli upisati poraz, 70 godina poslije. Oni gotovo otvoreno govore o jubileju poraza.

Dakle, na drukčiji način se uključuju u proslavu. Naprimjer, iako su bili najavili postrojavanje stranačke vojske Autohtone - Hrvatske stranke prava, na čelu kojih je Dražen Keleminac, u crnim uniformama, na Trgu bana Jelačića i vjerojatno uvjeravati da 1945. godine nije bila pobjeda, crnokošuljaši se nisu okupili na središnjem zagrebačkom trgu. Bilo im je zabranjeno, a tu su im se oduprli i antifašisti. No, u crnilu su ipak položili prisegu na drugom mjestu, u Šestinama, u podsljemenskoj zoni blizu Medvedgrada. A u prijezzi, koju je njih tridesetak položilo, uz ostalo se kaže: "Zaklinjem se Bogom svemogućim, i svime što mi je sveto da će se držati načela i pokoravati propisima, te bezuvjetno izvršavati sve odredbe vodstva hrvatskih domoljubnih snaga... da će se boriti za oslobođenje države Hrvatske od ropstva zvanoj Europska unija."

Dakle najavljaju rat Europskoj Uniji. Nije to nešto posebno novo u povijesti koju oni slijede. Pa i NDH je najavila rat SAD-u u Drugom svjetskom ratu. Onda su Roosevelt i američki generali isli u strahu tražiti na zemljopisnoj karti koja je to država i gdje se nalazi. Jer nije mala stvar da ti netko najavi rat, a nemaš pojma tko je ni gdje se nalazi, ako se nalazi. Tko zna jesu li bili čuli za Antu Pavelića, iako su lako saznali da je Hitlerova marioneta. Sad Europa još manje zna tko je Keleminac i kako neće biti pomalo u strahu.

Budimo ipak koliko-toliko ozbiljni. Keleminac je politički marginalac kao i njegova strančica, ali neki na višim dužnostima pokušavaju doprinijeti krojenju povijesti na svoj, odnosno na nečiji drugi način. Pa čak i predsjednica Republike, tek što je stupila na scenu, izbacila je bistu Josipa Broza Tita iz Ureda, iako je svima poznato, pa i Europi i svijetu, da je Tito bio jedan od najvećih vođa u borbi protiv fašizma i nacizma pa i vođa najvećeg svjetskog pokreta za

mir i miroljubivu aktivnu koegzistenciju - Pokreta nesvrstanih. U taj pokret je bilo uključeno preko stotinu zemalja. Stoga je Kolinda možda tako i rezonirala, misleći da je u pravu kad kaže da je Tito bio najveći diktator. I to u povijesti uopće, jer on je zapravo prvi koji je eto bio diktator u preko stotinu zemalja svijeta. I još su ga tamo obožavali i voljeli. Tko je to još u povijesti uspio?

No, nikad se ne zna, možda će i Kolinda okupiti preko stotinu zemalja i demokratski, preko Hrvatske demokratske zajednice, organizirati veći broj država i biti poznatija nego Tito, u cijelom svijetu. Nikad se ne zna. Možda misli da joj je to realna perspektiva nakon micanja Titove biste. Tito je kao vođa pokreta bio u svijetu poznatiji nego tadašnja država - Jugoslavija. Kad se došlo u neku od zemalja Azije ili Afrike, Južne Amerike i u cijelom svijetu, dovoljno je bilo kazati Tito i svi su znali od kuda ste i rado su vas primili. Možda će tako biti dovoljno reći Kolinda, umjesto Hrvatska i svi bi se radovali. Još kad se doda Karamarko to bi moglo obuhvatiti čitav svijet.

Ubrzo nakon izbacivanja biste Kolinda je pozvala predsjednike stranaka na razgovore i prvi se „odazvao“ Tomislav Karamarko. Kada je to prikazano na TV-u, mnogima je kroz glavu prošla misao tko je tu koga pozvao. Kolinda Karamarka ili Karamarko Kolindu. Naime, ona jest formalno, zbog zakonske obvezе, zamrznula svoje članstvu u HDZ-u, ali je primijećeno da i dalje podliježe stranački. Pa se moglo dogoditi da njen stranački šef, koji se inače zlagao za micanje biste, sazove njih dvoje na razgovor. Da Tito ne bi čuo o čemu.

I tako je Kolinda mogla uživati, jer je umjesto Titove biste bio Karamarko uživo, a ni Milanović se nije odazvao pa nije pokvario raspoloženje.

Inače ima obilježavanja povijesti i na nove načine. Seget je bila jedina općina u Hrvatskoj koja je proslavila Dan NDH. Načelnik općine Vinko Zulim navodno je, kako piše Slobodna Dalmacija, poslao općinare na janjetinu.

„Zar ste i vi došli na proslavu 10. travnja, dana NDH u Seget? Ajde, zapišite da je Seget jedini u Hrvatskoj taj dan proslavlja. A triba se time podižiti, neka znaju za nas“ kazao je jedan Se-

gećan. A na vratima općinske zgrade, kako navodi list, stajala je obavijest: 'Na dan 10. travnja 2015. god. (petak) radno vrijeme Općine Seget je od 7 do 11 sati.'

Inače Zdravko nam Tomac je upravo napisao: „...točno da je poklič „Za dom spremni“ domoljubni pozdrav koji se koristio i prije i poslije ustaša, kojim su Hrvati izražavali stoljetnu vezanost za svoj dom i domovinu.“

No, Ante Tomić je malko drugačije prišao toj temi pa kaže: "Osim toga, sve da i jest riječ o starom pozdravu, našoj slavnoj tradiciji, zašto se fašisti prave glupi kad ih je priroda ionako otprije nesebično nadarila glupošću. Nitko od njih, da se ne lažemo, ne bi pozdravljao 'Za dom spremni' zato što je to tradicija, već zbog voljenog i neprežaljenog poglavnika Ante Pavelića. Posrijedi je bijedno vrdanje i izmotavanje navlas jednako slučaju kad Bora Đorđević iz Riblje čorbe reče da je ponosan da je četnik jer su četnici bili junaci Prvog svjetskog rata, a svi, naravno, znamo da Bora Čorba ustvari voli Dražu Mihailovića i četnike iz Drugog svjetskog rata".

U prošlom broju smo spomenuli psa Medu kojemu je zabranjeno lajati. Sud mu zabranio. Ali, trakovica se nastavlja. Sutkinja je sada nanovo naložila da se do idućeg ročišta, u svibnju, izmjeri koliko Medo glasno laje. Opet samo njegovo lajanje, iako mnogi laju na sve strane. Pas je, kaže vlasnik, u zadnje je vrijeme prilično nesretan. Zbog prelaska na ljetno računanje vremena teže mu je nego prije izdržavati kaznu jer noć prerano počinje. A Medo nema ni diplomu za lajanje pa mu je to, možda otegotna okolnost.

No, načelniku Preka Anti Jerolimovu izgleda to nije. Ali mu je ipak skinut zastupnički imunitet kako bi se protiv njega pokrenuo kazneni postupak zbog krivotvorenja diplome. Na pitanje, kad je stekao diplomu, budući da na fakultetu tvrde nije bio ni upisan, Jerolimov, uz ostalo kaže: „Ta diploma, uostalom, nikad mi nije zatrebala niti sam se njome koristio. Radio sam uspješno i nisam morao završiti ni dva razreda osnovne škole“. Inače on je HDZ-ov zastupnik u Saboru od rujna 2013. kada je zamjenio zadarskog gradonačelnika Božidara Kalmetu.

NOVE KNJIGE

Ivan Kovačić

Borbene grupe Sušaka i Rijeke

U povodu 70. obljetnice strijeljanja trinaestorice primorskih antifašista, nakladnik UABA Grada Rijeke i SABA Primorsko-goranske županije tiskao je knjigu **Borbene grupe Sušaka i Rijeke 1941.-1945.** – autora Ivana Kovačića; (za nakladnike Rastko Schwalba, Dinko Tamarut i Franjo Butorac, lektura Veronika Grbac, grafički urednik Ranko Žilić, tisak AKD d.o.o., Zagreb). knjiga je objavljena uz finansijsku potporu Primorsko-goranske županije i Grada Rijeke.

Osnovni sadržaj teksta podijeljen je u četiri dijela: 1. Nacifašistički i kvislinški represivni sustav na riječkom području; 2. Osnutak i aktivnost omladinskih borbenih grupa (siječanj-lipanj 1944.); 3. Jačanje gradske gerile i nacifašističkog terora (srpanj-kolovož 1944.) i 4. Stravična likvidacija trinaestorice primorskih antifašista (10. ožujak 1945.). Svaki od navedenih dijelova sadrži karakteristične cjeline koje omeđuju ratna događanja od 1943. do 1945. godine. Naglasak je na četvrtom dijelu, s na-

kanom da se na temelju neobjavljene građe podrobnije osvijetli stradanje trinaestorice primorskih antifašista. Sedamdeseta obljetnica toga događaja obilježena je 10. ožujka ove godine.

O m l a d i n s k e

borbene grupe su 1944. i početkom 1945. godine djelovale u zaleđu neprijatelja u naseљenim mjestima, tj. u „žici“. Riječ je poglavito o oružanim grupama i pojedincima koji su poduzimanjem diverzija na vojne i policijske objekte, te atentatima na neke najistaknutije sluge okupatora, zadavali nacifašistima i njihovim suradnicima osjetne gubitke tamo gdje su oni bili najosjetljiviji i gdje nisu očekivali takve aktivnosti.

Uz pomoć domaćih i stranih kvislinga nacisti stalno tragaju za organizacijama i pojedinim aktivistima NOB-a provodeći bezobziran teror, upadajući u stanove i poduzeća u gotovo svakodnevnim racijama. S uhićenicima se u istražnom zatvoru zvјerski postupalo i o tome su stizale vijesti do gradskih rukovodstava KPH Sušaka i

Rijeke, pa su stoga planirane likvidacije policijskih agenata – mučitelja zatvorenika.

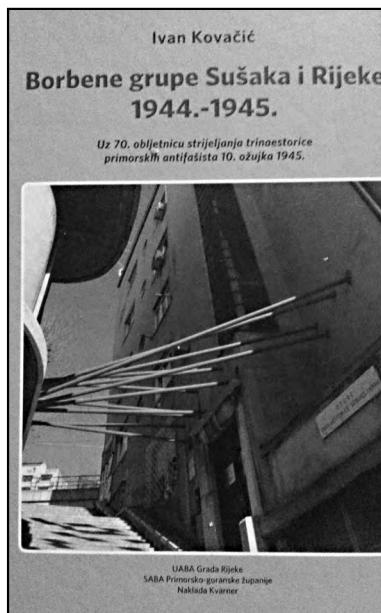
Kako bi se osvetilo za smrt i ranjavanje dvojice „izvidnika ustaškog re-

darstva“, Izvanredno sudsko vijeće je na najstrožu kaznu osudilo uglavnom mlađe ljude koji zapravo nisu imali nikakve veze s atentatom, jer su se u to vrijeme nalazili u čelijama sudskog zatvora Via Roma na Rijeci.

Budući da nisu imali veze ni s vanjskim svijetom, isključeno je čak i indirektno sudionštvo u spomenutom događaju, ali jest činjenica da je dio osuđenih pripadao borbenim grupama

na Sušaku, Rijeci, na području Opatije, te na otocima Rabu i Krku. Dakle, osuđeni antifašisti nisu bili pogubljeni u svojstvu atentatora na ustaške agente Slavka Košara i Marka Tomića (akciju je izveo LJ. Majster Arpad), nego su bili žrtve nacifašističke odmazde, a za likvidaciju ih je osobno odabrao šef sušačke policije.

B. M.

Vladimir Kalšan

Međimurje u Drugom svjetskom ratu

Povodom obilježavanja 70. obljetnice oslobođenja Međimurja, u dvorani Schier u Čakovcu predstavljena je knjiga **Međimurje u Drugom svjetskom ratu** autora Vladimira Kalšana, magistra povijesnih znanosti i ravnatelja Muzeja Međimurja u Čakovcu, u nakladi SABA RH.

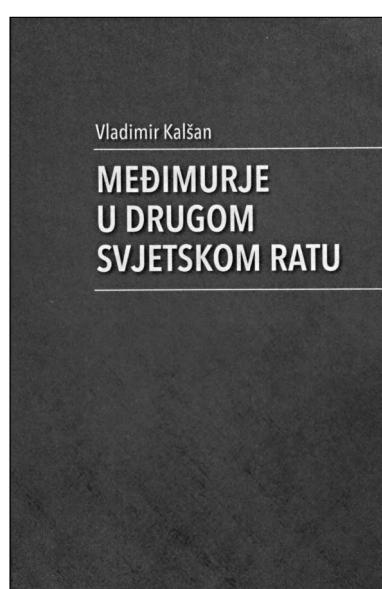
Kako ističe mr. Ivan Fumić, recenzent, knjiga je temeljiti prikaz zbijanja tijekom Drugog svjetskog rata u tom dijelu Hrvatske. Autor je veoma minuciozno obradio sve aspekte života i djelovanja mađarskih okupatora,

kao i stanovnika Međimurja. Njegov rad se temelji isključivo na povijesnoj građi pribavljenoj iz mađarskih, njemačkih i hrvatskih izvora.

I z b i j a n j e m Drugog svjetskog rata, odnosno okupacijom Jugoslavije u travnju 1941. godine, kada su sile osovine Njemačka i Italija počele komadati tu državu, Mađari kao osovinski saveznici iskoristili su priliku da prisvoje Međimurje, Baranju i dio Vojvodine. Okupatorska tvorevina, zvana Nezavisna

Država Hrvatska, niti je imala snage niti mogućnosti da se tim podjelama odupre. Mađari koji su u travnju

1941. godine okupirali Međimurje, slično talijanskim okupatorima u Primorju i Dalmaciji, najprije su pokušali nekim pogodnostima pridobiti simpatije naroda. Međutim, kada Hrvati Međimurja kao i u drugim dijelovima okupirane Hrvatske, osim izuzetaka, nisu prihvatali nametnuti im jezik, kulturu i vlast, okrenuli su se prokušanim meto-

dama okupatora. Većina Hrvata Međimurja pružala je otpor od samog početka, najprije pasivno, a kasnije i aktivnim sudjelovanjem u Narodnooslobodilačkoj borbi.

U opširnom prikazu u knjizi dano je istaknuto mjesto ponašanju kataličkih svećenika tijekom okupacije Međimurja. U svakom slučaju pozitivno je to što su ti svećenici ostali dosljedni i nastojali služenjem misa na hrvatskom jeziku sačuvati nacionalni identitet stanovništva. Ipak treba istaći i to da se svećenstvo baš nije „pretrglo“ u pobuni protiv metoda okupatora kada nisu bili crkveni interesi u prvom planu.

Kako piše autor, do 1943. godine

ukupne gospodarske prilike u Međimurju bile su dobre, mnogo bolje nego u NDH. Međutim, tada se dogodila katastrofa mađarske 2. armije na Donu u kojoj je izginuo velik broj Međimuraca, okrenula se i ukupna ratna sreća koja je prisilila Mađare da vode drugačiju gospodarsku politiku. Restrikcije su bile sve obuhvatnije, a nezadovoljstvo Mađarima postalo je javno. S druge strane, brzo se razvijao NOP te Međimurci odlaze u partizanske postrojbe na Kalnik.

Prelazak rijeke Drave da bi se došlo do Kalnika s ciljem pripremanja oružanih akcija i „upad“ u Međimurje, jamačno nije bio lak zadatak za partizane. Akcije poduzimane na

teritoriju Međimurja zahtijevale su veliko naprezanje, hrabrost i snalžljivost boraca. Naravno da je bilo i neuspjeha, ali su borbeni uspjesi bili tako značajni da su većinu Hrvata pokrenuli na otpor.

U posebnom poglavlju u knjizi obrađen je obračun s onima koji su počinili zločine. Također navedene su žrtve – poginuli međimurski partizani, međimurski Židovi stradali u njemačkim i mađarskim logorima, Međimurci poginuli u logorima, strijeljani, poginuli od bombardiranja i ratnih nedača, te zbirni podaci po mjestima – žrtve fašističkog terora i rata.

B. M.

Jela Godlar

Limenke i ciklame - Zadnje pismo

U vlastitoj nakladi, *Jela Godlar* izdala je knjigu *Limenke i ciklame - Zadnje pismo* (urednica Divna Petković, tiskat Printera grupa, Zagreb). Godine Drugog svjetskog rata autorica je provela u Karlovcu. Kasnije je živjela u Zagrebu, nakon studija predavala je hrvatski i engleski jezik u Šibeniku, gdje i danas živi. Privatno, Jela Godlar je supruga književnika Ive Brešana i majka filmskog redatelja Vinka Brešana. Objavila je više proznih djela romaneske kompozicije.

Cijela jedna epoha dokumentirana je u prozi Jele Godlar sa subjektivnog motrišta djevojčice, djevojke i žene koja je i svjedokinja i sudionica svih tih prijelomnih događanja. Kako navodi recenzent **Zvonko Sundov**, autorica je apsolutno nesklona idealiziranju tzv. socijalističkog razdoblja, nju politička dimenzija stvarnosti, uostalom, previše i ne zanima, više je okrenuta osobnom, intimnom doživljavanju svijeta oko nje i u njoj samoj, introspekciji, odnosima s bliskim osobama, ocem, majkom, sestrama, mužem, šibenskim dobrim staricama, ridikulima, kazalištu i sve tako redom.

No, u jednom je ona jasna, jednoznačna i nenametljivo ustrajna: u oslikavanju zločinačkog karaktera ustaškog režima, onog poretku zla

koji bi neki u našim danima rehabilitirali, prikazujući ga, zajedno s logorskim zapovjednikom iz autoričine dokumentarne fikcije „Zadnje pismo“, kao „zakonitu državu“, u kojoj se organi vlasti „strogovo pridržavaju zakona i propisa“. U tom smislu proza Jele Godlar može

se čitati i u ključu optužujućega svjedočenja. Naravno, to je samo jedna (bitna, ali ne i jedina, pa ni najbitnija) dimenzija književnoga stvaračstva Jele Godlar. Njezina proza je višedimenzionalna slojevita, bogata značenjima i nijansama. Ukratko, riječ je o literaturi od neprolazne vrijednosti, koja zasluguje adekvatno vrednovanje i pozornost naše kulturne javnosti.

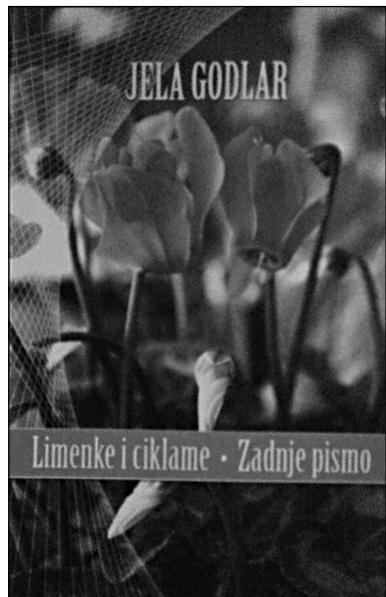
Recenzentica **Renata Jambrešić Kirin**, kaže kako prozni opus nepravedno zanemarene autorice Jele Godlar iznova potvrđuje kako je feministički pogled na svijet poput nove leće teleskopa koja otkriva još nepoznate zvijezde i planete. Naime, ova knjiga „ukoričena“ od već ranije objavljene proze otkriva se kao samosvojno i interpretativno izazovno štivo, ako ih se promotri kroz ginokritičku „leću“ s fokusom na roman „Limenke i ciklame“ te uvršteni zapis „Zadnje

pismo“. Emocionalno snažno prisjećanje na oca, stradalog u ustaškom logoru u Staroj Gradiški, okosnicom je ova ova teksta koja prožima traumatsko povjesno iskustvo, odsutnost očeva i nadahnuta ženska borba za vlastito mjesto u nacionalnom pamćenju i književnoj kulturi.

Najuočljivija odlika pripovjedačke tehnike Jele Godlar je dokumentiranost, kaže recenzent **Ivan Salečić**. Na fikcionalnoj razini ta se dokumentiranost ostvaruje u izravnom kontaktiranju s podacima. Takva „primjena“ dokumentiranosti značajno vitalizira fikcionalnu razinu pripovijedanja, što je najviše što dokumentarnost može.

U predgovoru romana „Limenke i ciklame“ **Jozo Laušić**, među inim, piše: „Fiksirati cijeli jedan (a svoj) život u kojih desetak čvornih situacija, i to tako da se između njih ne osjeća nikakva praznina, već prije svega znak i dokaz zrelosti, promišljenosti i spoznaje o vrijednosti onoga što život jest – vrijeme / prostor darovano čovjeku za vlastito samoostvarivanje. A u slučaju Jele Godlar i za posvemašnju ostvarenost“.

B. M.

Izložba Sekcije Mladih antifašista grada Splita

Uklanjanje (pro)fašističkih simbola s ulica

♦Mladi antifašisti grada Splita priredili su izložbu pod nazivom REakcija koja je održana u klubu Kocka (Ulica slobode 28) od 9. do 16. travnja travnja ove godine

Izložba REakcija, dokument je jedne godine djelovanja skupine građana koji čiste javni prostor od fašističkih simbola.

„Fašistički i (pro)fašistički simboli nas godinama gledaju s pročelja zgrada i zidova ulica u Splitu. Takvim simbolima su izložena djeca koja još nemaju posve izgrađene ličnosti, niti dostatno znanje o

povijesnim zbivanjima pa na njih ovakvo znakovlje može u budućnosti imati veoma opasan učinak. Umjesto reakcije onih koji su za to zaduženi i plaćeni (komunalci) te onih pod čijom su ingerencijom (gradske vlasti), uslijedila je reakcija građana okupljenih u inicijativi koja se bavi uklanjanjem (pro)fašističkih simbola s

ulica grada Splita i promicanjem antifašističkog i tolerantnog duha.“

Neformalna inicijativa za grad oslobođen (pro)fašističkih simbola je platforma koja okuplja građane različitog profila inspirirane željom za stvaranjem zdravog okoliša razvoja pojedinaca u društvu lišenom govora mržnje.

IN MEMORIAM

NIKOLA BOROJEVIĆ 1927.-2015.

Nikola je rođen u banijskom mjestu Borojevići, kod Hrvatske Kostajnice.

S nepunih 15 godina odlazi u Narodnooslobodilačku vojsku u kojoj izdržava sve moguće teškoće i teška ranjavanja, te na kraju u činu majora odlazi u invalidsku mirovinu.

U Zagrebu živi od 1953. godine i u dugom je razdoblju bio aktivan društveno – politički radnik i član Udruge antifašista Črnomerec.

Za svoje cijelokupno djelo Nikola je primio Orden za hrabrost, Orden za zasluge za narod i Orden bratstva i jedinstva.

MARICA JURATOVIĆ 1926. – 2015.

Marica Juratović – Mica je cijeli svoj život provela u Globocu kod Ludbrega. Rodila se u obitelji Blažić koja se od prvog dana rata opredijelila za antifašizam. Brat Antun bio je među prvoborci ma u ludbreškom kraju, kasnije vijećnik ZAVNOH-a, posthumno proglašen narodnim herojem.

Marica se 1943. i sama priključila NOP-u, u sastavu Kalničkog partizanskog odreda. Njezina jedinica operirala je Podravinom, Zagorjem i Bilogorom. Poslije rata sudjelovala je u radnim akcijama u obnovi zavičaja.

Bila je aktivna članica Društva žena, Crvenog križa i UABA Ludbreg.

MIHAJLO JOKSOVIĆ 1925. - 2015.

Joksović je rođen 1925. u mjestu Otilovići, u općini Pljevlja u Crnoj Gori.

Bio je učesnik NOB-a od 1943. godine. Kao partizan više je puta bio ranjavan, a nakon oslobođenja ostao je u vojsci kao oficir JNA.

Službovao je diljem Jugoslavije tako i u Gospicu. Otud je došao u Karlovac, napustio JNA i zaposlio se u općini, u inspekcijskim službama.

Bio je društveno-politički aktivan i vrijedan član karlovačkog pododbora SKD Prosvjeta, osnovanog 1996. godine.

Joksović je jedan od osnivača Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Karlovca i Karlovačke županije te je bio njezin prvi tajnik.

ANATOLIJ BIRJUKOVIĆ 1914. - 2015.

Roden u Rusiji, u obitelji koja 1918.g s troje djece emigrirala u Grčku, potom u Vojvodinu, u Belu Crkvu.

Nakon srednje škole u Goraždu i Mostaru, završava oficirsku pilotsku školu i radi na aerodromima u Mostaru i Rajlovcu kod Sarajeva.

Po okupaciji dospijeva u zarobljeništvo, no uspijeva pobjeći iz njemačkog logora i stići do Beograda te se priključuje zrakoplovstvu NOV.

Nakon rata završava Višu zrakoplovnu oficirsku školu i do umirovljenja u činu majora, 1963. radi u Zagrebu.

Bio je aktivni član sekcije ZVU u ZUABA Zagreb, a za ratne i poratne zasluge više je puta odlikovan.

SLAVKO DRUŽIJANIĆ 1928. - 2015.

Slavko je rođen u Zapadnoj Plini kod Ploča, u siromašnoj težačkoj obitelji.

Početkom 2. svj. rata, kao 14. godišnji dječak pristupa antifašističkom pokretu, a u jesen 1943.g. odlazi u NOB u 11. dalmatinsku brigadu, sudjelujući na njezinom ratnom putu u oslobođanju Korčule, Pelješca, Stona, u „Kninskoj operaciji“, u borbama za oslobođenje zapadne Hercegovine, Trsta,...

U lipnju 1945. učestvuje na I. kongresu omladine Hrvatske u Zagrebu.

Po završetku škole za kriminalistiku 1957. radi na poslovima sigurnosti u Splitu, gdje završava Pravni fakultet.

Za svoj nesebičan rad odlikovan je sa šest ratnih i mirnodopskih odlikovanja, a primio je desetak raznih priznanja.

Jedan je od autora monografije 11. dalmatinska NOU brigada, za što je dobio nagradu Grada Splita, a svojoj obitelji ostavio je brošuru „Osrt na povijest i podrijetlo Družijanića u Zapadnoj Plini“.

MARIJA MATKOVIĆ – PIPEK 1923. – 2015.

Marija je rođena u mjestu Vrbanj na otoku Hvaru.

Njezina dva brata, Nikola i Serafim su poginuli kao borci NOB-a.

Svoj ratni put borca, bolničarke i referentice saniteta uglavnom je provela u X. hercegovačkoj brigadi, a po oslobođenju, najveći dio radnog vijeka, sve do umirovljenja, u Plivi.

Kako je još u mladosti, u svom rodnom mjestu postala društveno aktivna, to je nastavila sve dok su joj psihičke i fizičke snage omogućavale. Bila je aktivna članica Udruge antifašista Črnomerec.

Za svoje aktivnosti Marija je primila Orden za hrabrost, Orden rada i Orden zasluga za narod.

Ovogodišnji laureati Mario Suško i Goran Čolakhodžić

◆ Na središnjoj manifestaciji 52. Goranova proljeća u Domu kulture u Lokovdolu, održanoj 21. ožujka, na prvi dan proljeća, u rodnom mjestu istaknutog hrvatskog pjesnika i partizanskog borca Ivana Gorana Kovačića, dodijeljene su ovogodišnje nagrade laureatima

U prisustvu brojnih pjesnika i štovatelja poezije, učenika i mještana, nagrada „Goranov vijenac“ za ukupan prinos pjesničkoj umjetnosti uručena je u Domu kulture u Lokovdolu pjesniku Mariju Sušku, a „Goran za mlade pjesnike“ Goranu Čolakhodžiću za pjesnički rukopis „Na kraju taj vrt“.

Prosudbeno povjereno za „Goranov vijenac“ činili su Irena Matijašević, Miroslav Kirin, Tomica Bajšić, Delimir Rešicki i Branko Čegec, a nagrada se sastoji od Vjenca, kiparskog rada Vojina Bakića te novčanog iznosa.

Mario Suško rođen je 1941. u Sarajevu. Objavio je više knjiga poezije te više knjiga prijevoda s engleskog jezika. Poezija mu je tiskana i u antologijama i časopisima u Hrvatskoj, SAD-u, Velikoj Britaniji, Švedskoj, Nizozemskoj, Indiji, Irskoj, Mađarskoj, Austriji i Italiji. Suško je 2012. proglašen Longislandskim pjesnikom godine. Godine 2012. postao je dopisnim članom Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

Nagradu „Goran za mlade pjesnike“ Goran Čolakhodžić dobio je za pjesnički rukopis „Na kraju taj vrt“. O tome je, između sedamdeset i jednog ovogodišnjeg pristiglog rada, jednoglasno odlučilo Prosudbeno povjereno za sastavu Davor Ivankovac, Dorta Jagić i Marko Pogačar. Nagrada je i objavljanje prve knjige pjesama. Povjerenstvo je pohvalilo i rukopise Darka Šeparovića, Marije Dejanović i Bruna Vučkovića.

Goran Čolakhodžić rođen je 1990. u Zagrebu, a živi u Samoboru. Prevodi s rumunjskog i na rumunjski. Poeziju, i u znatno manjoj mjeri prozu, piše uglavnom kontinuirano od početka srednje škole.

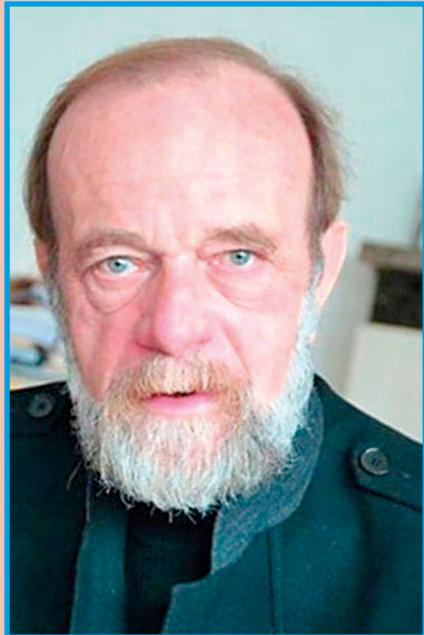
U okviru Goranovog proljeća proglašeni su i najbolji literarni rukopisi učenika osnovnih i srednjih škola. Nagrađeni su i radovi učenika Vlatke Bezeredi, Davida Gaše, Gorana Matića, Bruna Vučkovića, Lane Sučec, Dominika Čikora.

Pjesnička manifestacija ‘Goranovo proljeće’ nastala je 1963. godine i postala je jedan od važnih kulturnih događaja, kao i međunarodni književni festival na koji dolaze ugledni svjetski pjesnici. Organizatori su 1971. utemeljili nagradu za sveukupan pjesnički opus - ‘Goranov vijenac’, a 1977. utemeljena je i nagrada ‘Goran za mlade pjesnike’.

Prije 15 godina UNESCO je 21. ožujka proglašio Svjetskim danom poezije koji za svrhu ima promovirati čitanje, pisanje, objavljanje i educiranje o poeziji diljem svijeta.

Goranovo proljeće je učlanjeno i u Europsku platformu za poeziju “Versopolis”, koju svojim programom “Kreativna Europa” podupire Europska komisija. To je novi projekt pokrenut suradnjom festivala poezije i književnosti iz 11 država koji djeluju u europskome književnom prostoru. I Hrvatski sabor, uz ostale parlamente diljem Europske unije, odlučio je podržati ovaj hvalevrijedni projekt, tako što je u petak, 20. ožujka u predvorju Sabornice prikazan promotivni film “Versopolisa”.

Članovi “Versopolisa”, u okviru Goranovog proljeća, predstavili su se u Zagrebu.

Mario Suško, dobitnik nagrade „Goranov vijenac“

Goran Čolakhodžić, dobitnik nagrade „Goran za mlade pjesnike“

Na završnoj svečanosti u Lukovdolu nastupilo je i Studentsko kulturno-umjetničko društvo “Ivan Goran Kovačić” iz Zagreba

bu, zatim u riječkom HNK-u, gdje su nastupili britanska pjesnikinja Kim Moore, albanska Luljeta Lleshanaku, islandska Sigurbjörg Thrastardóttir, švedska Linn Hansén i litvanska Gytis Norvilas, a manifestacija se održala i u Pazinu te završno u Lukovdolu.

S.T.

Titova bista, rad Antuna Augustinčića